

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 44

София, четвъртък, 25 февруарий

1932 г.

46. заседание

Срѣда, 24 февруарий 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. 30 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	929	тероръ надъ добруджанскитѣ емигранти отъ страна на властѣта и отъ страна на Вътрешната добруджанска революционна организация. (Съобщение)	930
Питания:		4) отъ народния представителъ В. Домузчиевъ относно неизплащане на общинитѣ и окръжитѣ върхнинитѣ върху прѣжитѣ данѣци, които се събиратъ за тѣхъ. (Развиване и отговоръ)	930
1) отъ народния представителъ К. Пастуховъ къмъ министъръ-председателя — пита: конкретно какви искания е формулирало правителството въ Женева за заздравяването на нашитѣ финанси и какви сѣ полученитѣ досега резултати, препорѣжки и обещания отъ финансовия комитетъ и заинтересованитѣ страни. (Съобщение)	929	Законопроекти:	
2) отъ народния представителъ Д. Икономовъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно нанесения му побой отъ страна на органи на полицейската власт. (Съобщение)	930	1) за измѣнение на т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини. (Съобщение)	931
3) отъ народнитѣ представители Г. Лоловъ и Х. Трайковъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно упражняванъ		2) за Столичната община. (Второ четене, докладване и разискване)	931
		Дневенъ редъ за следващото заседание	957

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присѣствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ангеловъ Боянъ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бончевъ Тодоръ, Бошняковъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Буковъ Асенъ, Бурилковъ д-ръ Димо, Василевъ Григоръ, Василевъ Ради, Василевъ Славейко, Велчевъ Иванъ, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Георгиевъ Трифонъ, Девковъ Петко, Деневъ Андрей, Деневъ Сѣби, Димитровъ д-ръ Георги, Доброволски Стефанъ, Дойчиновъ Никола, Енчевъ Георги, Ивановъ Запрянь, Попивановъ Петъръ, Капитановъ Анастасъ, Качаковъ Йорданъ, Кондаковъ Александъръ, Кръстевъ Гето, Кършовски Крумъ, Лулчевъ Коста, Ляпчевъ Андрей, Мекларски Тончо, Милевъ Милю, Мустафовъ Али, Нейковъ Димитъръ, Нейчевъ Адамъ, Неновъ Атанасъ, Николаевъ Александъръ, Николовъ Лазаръ, Петковъ Стефанъ, Петровъ Никола, х. Поповъ Атанасъ, Пулевъ Стам, Радевъ Георги, Рафаиловъ Филипъ, Рашковъ Христо, Сапанджиевъ Никола, Сарафовъ д-ръ Ангелъ, Софиевъ Христо, Станевъ Митю, Станковъ Владимиръ, Стоячевъ Цвѣтанъ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Ташевъ Димо, Тотевъ Деню, Фенерковъ Петъръ, Хайруловъ молла-Юсеинъ, п. Христовъ Георги, Христовъ Димитъръ, Цановъ Стефанъ, Чернооковъ Георги, Чолаковъ Христо, Шидерски Едрю и Якимовъ Тодоръ).

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители:

На г. Асенъ Стоевъ — 2 дена;
На г. Милю Милевъ — 3 дни;

На г. Запрянь Ивановъ — 3 дни;
На г. Захари п. Захариевъ — 2 дена;
На г. Христо Чолаковъ — 3 дни;
На г. Лазаръ Станевъ — 2 дена;
На г. Атанасъ Неновъ — 3 дни;
На г. Василь Янакиевъ — 2 дена;
На г. Едрю Шидерски — 2 дена;
На г. Александъръ Пиронковъ — 1 день;
На г. Крумъ Кършовски — 3 дни;
На г. Георги Енчевъ — 3 дни;
На г. Момчо Дочевъ — 2 дена;
На г. Коста Димитровъ — 1 день;
На г. Тодоръ Бончевъ — 3 дни;
На г. Деню Тотевъ — 10 дни и
На г. Анастасъ Капитановъ — 1 день.

Народнитѣ представители г. г. Андрей Пеневъ Деневъ и Митю Станевъ, които сѣ ползували съ повече отъ 20 дни отпускъ, молятъ да имъ се разреши отпускъ, както следва: на г. Андрей Пеневъ Деневъ — 3 дни и на г. Митю Станевъ — 1 день. Които сѣ съгласни да имъ се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че сѣ постѣпили следнитѣ питання:

Отъ народния представителъ г. Кръстю Пастуховъ къмъ г. министъръ-председателя, съ което пита: конкретно какви искания е формулирало правителството въ Женева за заздравяване на нашитѣ финанси и какви сѣ полученитѣ досега резултати, препорѣжки и обещания отъ финансовия комитетъ и заинтересованитѣ страни.

Отъ народния представител г. Димитър Икономовъ къмъ г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно нанесенъ му побой отъ страна на органи на полицейската властъ.

Отъ народнитъ представители г. г. Господинъ Лоловъ и Христо Трайковъ до г. министра на вътрешнитъ работи и народното здраве относно упражняванъ тероръ надъ добруджанскитъ емигранти отъ страна на властта и отъ страна на Вътрешната добруджанска революционна организация.

Тия питання ще бждатъ препратени на съответнитъ г. г. министри, за да имъ отговорятъ.

Г. министрътъ на финанситъ е готовъ да отговори на питането на народния представител г. Василь Домузчиевъ относно окръжнитъ и общински врѣхнини.

Има думата запитвачъ г. Василь Домузчиевъ, за да развие питането си.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! На 4 септември м. г. бѣхъ отправилъ питане до тогавашния министъръ на финанситъ г. Гиргиновъ. Презъ м. ноември с. г. отправихъ второ питане до министра на финанситъ съ сѣщото съдържание. Макаръ и късно, азъ благодаря, че се сложиха на дневенъ редъ, защото интересъ къмъ въпроса, който повдигамъ съ тѣхъ, не е въ съдържанието на питанята, а въ отговора, който министрътъ на финанситъ ще ни даде по този поводъ.

Нашитъ общини и нашитъ окръжни постоянни комисии днесъ се намиратъ въ едно стократно по-лошо и безизходно финансово положение, стократно държавата, защото държавата, като по-силна, съ отдѣлни закони обсеби всичкитъ сигурни приходи, които по-рано принадлежеха на общинитъ и окръжитъ, или ги причисли къмъ разни фондове за опредѣлени цели. По този начинъ нашитъ общини, селски и градски, и нашитъ окръжни постоянни комисии останаха да се издържатъ съ много малки срѣдства. Едно отъ по-големитъ имъ пера за издрѣжка се добива отъ окръжитъ и общинскитъ врѣхнини. Въ 1930 г. се създаде законъ за храноизноса. Плащането на данъцитъ ставаше съ боноветъ, които се издадоха, наречени бѣли. Държавнитъ бирници събираха, както и днесъ събиратъ, тѣзи врѣхнини въ бѣли бонове за смѣтка на общинитъ, а правителството трѣба да даде нареждане да се осребрятъ, за да могатъ общинитъ да получатъ свои пай отъ тѣзи врѣхнини въ пари. Отъ момента, когато подадохъ мосто питане, до сега изтекоха 6 месеца. За оный време, когато азъ отправихъ моето питане — а положението днесъ не е по-добро, ще чуемъ отъ устата на г. министра на финанситъ — държавата едва ли бѣ дала една четвъртъ отъ онова, което бѣ събрала въ бѣли бонове, на общинитъ и окръжитъ, въпрѣки че до м. августъ всичкитъ храни отъ реколтата 1930 г. бѣха продадени и стойността имъ бѣше получена. Държавата си послужи съ тѣзи срѣдства за свои цели, безъ да държи смѣтка за голѣмитъ нужди на нашитъ общини и окръжни постоянни комисии, които, лишени отъ врѣхнинитъ — главното тѣхно доходно перо — останаха да функциониратъ не за целитъ, които имъ сѣ опредѣлени, а да издържатъ само единъ чиновнически кадъръ и по този начинъ да бждатъ една тежестъ въ тази финансова криза и да спечелятъ прозвището „храниници“, да бждатъ безполезни институти. Това се отнася най-вече за окръжнитъ съвети.

Специално за Врачанския окръженъ съветъ азъ зная, че къмъ 31 декември 1931 г. той има да взема около три милиона отъ тѣзи бѣли бонове отъ държавата, а цѣлятъ му бюджетъ е 7½ милиона — значи половината го нѣма. А отъ останалитъ 4½ милиона едва 50% може да се събератъ, защото тѣ трѣба да бждатъ получени, по специалнитъ закони, отъ общинскитъ бюджети, отъ които, по сѣщата причина, не можаша да постѣпятъ въ окръжнитъ каси. Днесъ нашитъ общински управления и окръжни постоянни комисии стоятъ предъ празни каси, съ чиновнически персоналъ, който на 6 месеца получава заплатата си за единъ месецъ. И тѣ сѣ въ такова положение, щото всички служби, които трѣба да отговарятъ на огдѣлни социални нужди, сѣ съвършено разстроени.

Питането ми за онова време, а и за днесъ, къмъ г. министра е: какво мисли да направи, за да даде на последнитъ и на окръжнитъ постоянни комисии, докато последнитъ съществуватъ, нуждитъ срѣдства, които тѣ по законъ иматъ да получатъ, а държавата ги е окупирала?

Съ новитъ бонове, които се пуснаха — ще спомена и за новитъ бонове, макаръ питането ми да не се отнася за тѣхъ — положението стана още по-трагично. Днесъ въ народа има за повече отъ 150 милиона лева такива бонове,

споредъ нѣкои сведения. Да не сѣ 150 милиона — чека сѣ 100 милиона.

Министръ С. Стефановъ: Какви?

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Бѣли бонове.

Министръ С. Стефановъ: Така кажете — бѣли бонове.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Хората, които могатъ съ тѣхъ да платятъ данъцитъ си, ги носятъ предъ Земледѣлската банка, но тя не ги обмѣня, защото нѣма суми да прави това, тя не е повече въ състояние да кредитира държавата съ тѣзи бонове. Много отъ хората, които притежаватъ по за 10—12 хиляди лева такива бонове, не могатъ да ги обмѣнятъ и по тази причина не могатъ да платятъ данъцитъ си, които сѣ се натрупали особено въ районитъ, където хората трѣба да плащатъ желѣзнопѣтенъ данѣкъ, кейно право и т. н. Едно село въ Орѣховска околия дължи повече отъ 2 милиона лева желѣзнопѣтенъ данѣкъ и сдвали хората ще могатъ да обмѣнятъ 10% отъ боноветъ отъ реколтата 1931 г. и да си платятъ данѣка. Трѣба да се намѣри изходъ отъ туй трагично положение. Дългъ е на правителството да разучи добре този въпросъ и да му даде едно разрешение. Не бива да оставяме тѣзи бонове въ ръцетъ на хората, за да се гаврятъ съ тѣхъ, да ги подценяватъ и да казватъ: „Банката не ги ще, иде ми да ги изгоря. Десетъ пѣти отивамъ въ града, похарчихъ половината отъ това, което трѣба да ми дадатъ, и нищо не ми се дава“. Това положение внася обезвѣряване у народа къмъ държавата и къмъ голѣмитъ кредитни институти въ страната, каквато е Земледѣлската банка, а това не е отъ обществена полза, не е отъ полза за народа и държавата, особено въ днешнитъ времена на криза, когато много морални добродетели въ народа сѣ почти одушени поради кризата.

Макаръ този въпросъ да не е предметъ на моето питане, азъ мисля, че г. министрътъ на финанситъ, който сѣщо така има добритъ грижи да задоволи обществени нужди, а най-вече нуждитъ на общинитъ и на окръжнитъ следъ нуждитъ на държавата, ще даде съответенъ отговоръ; и азъ чакамъ неговия отговоръ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министрътъ на финанситъ.

Министръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Въпросътъ, който се засѣга въ питането на народния представител г. Домузчиевъ, е единъ отъ многото въпроси, които съставляватъ днешната обща тежестъ на държавнитъ финансии, една отъ многото аномалии, една отъ многото странични, извънбюджетни тежести на държавата. Когато се прокарваше презъ м. декември 1930 г. законътъ за храноизноса, азъ бѣхъ единъ отъ тѣзи, който казахъ, че при плащането на производителя 70% въ бонове е абсолютно невъзможно да бждатъ погълнати тѣзи бонове, защото — нѣма нужда отъ голѣмо изучаване, за да се разбере това — никой производител не може да има стари задължения, тѣ наречени слѣти данѣци, въ размѣръ на 70% отъ онова, което получава срещу хранитъ си. Даже когато тогавашниятъ министъръ-председател обясняваше въпроса, азъ си позволихъ да направя следната бележка, която може да се намѣри въ стенографскитъ дневници: „Ако отъ 511-тъ милиона лева бонове вие съберете 5% за слѣти данѣци, азъ се отказвамъ отъ мандата си на народенъ представител“. За зла частъ — чека тукъ се похваля — моето пророкуване се сбѣдна. Понеже държа смѣтка за думитъ си, азъ си дадохъ малко зоръ да привърша проучването на ликвидацията на тази смѣтка, и я имамъ, само че снощи не знаехъ, че днесъ ще отговарямъ — защото трѣбваше да излѣза по-рано — за да донеса тази смѣтка тукъ, та да се види, че отъ 511-тъ милиона лева тогава, които сѣ сведени сега къмъ 622.900.000 л. и нѣщо, сѣ събрани само 55%. Всичко останало е било или заблудение, или незнание какво да се прави, или най-сетне е станало едно съзнателно установяване на единъ процентъ, който е по-вѣренъ, защото чрезъ туй косвено се смѣташе да се намали цената, която бѣше опредѣлена за производителя.

За всѣки отъ васъ е ясно, че да бждатъ погълнати тия 70% бонове отъ слѣти данѣци, това е абсолютно невъзможно. Въпросътъ не е новъ. Това трѣбваше да се знае още навремето. Днесъ вече тия смѣтки сѣ ликвидирани и ние отъ наша страна, каквото трѣба да правимъ, правимъ го.

Преди всичко, г. Домузчиевъ ни каза, че държавата третира общинитъ, постояннитъ комисии и другитъ ин-

ституции, които сѣ визирани въ този законъ, по начинъ такъвъ, че тѣ били лишени отъ приходи. Азъ не съмъ съгласенъ съ тая констатация. Напротивъ, държавата е оставила общинитѣ, постояннитѣ комисии и търговскитѣ камари свободно, безъ всѣкакъвъ контролъ, да се разширяватъ въ своитѣ разходи до едни размѣри, които днесъ не отговарятъ нито на тѣхнитѣ възможности, нито на тѣхнитѣ срѣдства. И днесъ се чудимъ всички, че общинитѣ и постояннитѣ комисии били въ едно забатачено положение много повече, отколкото е държавата. Азъ съмъ тукъ напълно съгласенъ съ г. Домузчиевъ. И неотдавна, когато давахъ докладъ въ Министерския съветъ за положението изобщо на държавнитѣ финанси, азъ употребихъ една фраза, която сега му е мѣстото тукъ да подчертая: че бюджетътъ на българската държава отдавна е престаналъ да дава картината на държавнитѣ финанси и на тѣхнитѣ перспективи и че напастенитѣ странични тежести и ангажменти на държавата сѣ надъ 2 милиарда лева — което нѣщо се видѣ много чудно, когато се каза. Частъ отъ тия 2 милиарда лева, които спѣватъ живота на държавата и на всички институции и други учреждения, които сѣ свързани съ тия грамадниши разхищения, сѣ и тия 500—600 милиона, за които говорите Вие, г. Домузчиевъ! Ако се ръководимъ отъ това, което е събрано до днесъ по този законъ, ние не сме въ състояние да дадемъ на общинитѣ и постояннитѣ комисии повече отъ 5-5%.

При втори случай азъ ще ви цитирамъ извлѣчения отъ смѣтката. Съжалявамъ, че не взехъ съ себе си оригиналната бележка. Обаче съзнавайки тежкото положение на общинитѣ, окръжнитѣ постоянни комисии и търговскитѣ камари, ние сме вземали отъ бюджетнитѣ срѣдства и досега сме дали съ постановление на Министерския съветъ отъ 25 декемврий 1931 г., протоколъ № 33, 9.964.861 л., съставляващи 40% отъ окръжнитѣ врѣхнини на окръжнитѣ постоянни комисии. Съ постановление на Министерския съветъ отъ 16 декемврий 1931 г., протоколъ № 96, сѣ дадени други 10 милиона лева, съставляващи 12% отъ врѣхнинитѣ, които имъ се полагатъ. Съ друго постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 29 януарий 1932 г., сѣ дадени на Кюстендилската постоянна комисия приблизително 50% отъ съответнитѣ врѣхнини до днесъ.

Имамъ и други данни, но нѣмамъ бележкитѣ при себе си. Она день, въ сѣбота, дадохме на търговскитѣ камари 600.000 л., или около 20% отъ това, което имъ се припада като врѣхнини. Обаче трѣбва да забележа, че тия суми, които сме дали, не сѣ взети отъ онова, което е постѣпило споредъ закона, но сѣ взети и дадени други държавни срѣдства, за да могатъ да бждатъ подпомогнати тия институти.

Повече отъ това не можемъ да направимъ. Направено е повече, отколкото можеше. Самиятъ законъ, създаденъ навремето, е несъстоятеленъ. Преди всичко въпросътъ не е разрешенъ, защото въ закона не е установено съ какъвъ процентъ ще участвуватъ общинитѣ, окръжнитѣ постоянни комисии и търговско-индустриалнитѣ камари. Този въпросъ ще се разреши тепърва съ предстоящия бюджетъ, съ който има да се ликвидиратъ и много други въпроси отъ подобенъ характеръ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Василъ Домузчиевъ, да каже доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Г. министре! Отъ отговора, който ми дадохте, азъ не мога да не бѣда задоволенъ, обаче считамъ този отговоръ за непълненъ, защото народътъ чака да чуе Вашата дума, думата на правителството, по въпроса, който днесъ го измѣчва: за боноветѣ и за тѣхната обмѣна.

Второ. Общинитѣ и окръжията считатъ, че тѣ иматъ право да получаватъ цѣлия размѣръ на врѣхнината, тъй като, по закона, държавата е, която ще трѣбва да понесе загубата, а не общинитѣ и окръжията. Следователно ако вие сте претърпѣли отъ събранитѣ храни загуби около 500—600 милиона лева за 5—6 месеца, тѣзи загуби оставатъ за смѣтна на държавата — тѣ не могатъ да се разхвърлятъ върху дължимото къмъ общинитѣ и окръжията. Дадениятъ процентъ е абсолютно недостатъченъ, за да задоволи нуждитѣ на тия институти. Освенъ това, дадено е много малко, 9—10 милиона, когато само Врачанската окръжна постоянна комисия — не зная за другитѣ — има да взема три милиона лева отъ двѣтъ реколти.

По този въпросъ именно азъ искамъ да зная какво мисли да прави правителството, какъ ще улесни то общинитѣ и окръжнитѣ постоянни комисии, които сѣ пре-

стали да изпълняватъ социалнитѣ служби, които тѣ трѣбва да изпълняватъ по закона. Този е голѣмиятъ въпросъ — друго го всички го знаемъ. По този въпросъ азъ искахъ да зная какво мисли г. министрътъ; но въ тази частъ азъ намирамъ отговора му за непълненъ.

П. Н. Даскаловъ (нац. л.): Тъкмо на това отговаря г. министрътъ.

Министръ С. Стефановъ: Г. Домузчиевъ! Питането Ви по този въпросъ, който ми поставяте, трѣбва да се сведе къмъ духа на закона. Вие не може да разширявате Вашето питане и да искате азъ да Ви давамъ днесъ обяснения, какво мислимъ да направимъ за подобрене положението на общинитѣ. Преди всичко Вие имате единъ законъ, който е непълненъ, съ който навремето не е опредѣленъ процентътъ на участие на общинитѣ, постояннитѣ комисии и търговскитѣ камари. Единъ такъвъ законъ ние заварихме и той стои такъвъ и до днесъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Не бива да стоимъ.

Министръ С. Стефановъ: Такъвъ сте го направили вие, г. Пждаревъ Разбирате ли? Законътъ е залѣгалъ българския народъ и Парламента. Азъ съмъ говорилъ тукъ, въ Народното събрание, по него. Тогава се казваше, че ще се събератъ отъ боноветѣ 500 милиона лева, обаче азъ имахъ куража да излѣза и да кажа, че нѣма да се събератъ нито 5%; и повтарямъ още единъ пътъ, че сѣ събрали само 5½%. При единъ такъвъ фалшивъ законъ, който дава резултатъ само 5½%, какъ можете днесъ да ме питате за хала на българскитѣ общини и на цѣлокупна България? Азъ при другъ случай ще ви изложа какъвъ е тоя халъ, и това ще бѣде много скоро. Вие ще имате възможностъ — когато искате отъ насъ голѣми реформи — да чуете какъде сме и какъ сме. Касае се, г-да, до оживяването на България, а не за реформи. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Считамъ, че отговорътъ на г. министра е незадоволителенъ, защото, ако законътъ е несъвършенъ, правителството е на поста си и Камарата заседава.

С. Омарчевски (з): Два часа нѣма да приказвате по едно питане!

В. Домузчиевъ (нац. л. о): Едно трѣбва да констатираме всички, . . .

С. Омарчевски (з): Нѣма какво да констатираме!

В. Домузчиевъ (нац. л. о): . . . че е създаденъ единъ законъ, . . . (Тропане по банкитѣ отъ мнозинството)

Н. Стамболиевъ (з): Ти разбиравашъ отворена врата; всички знаемъ хала на българския народъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Силно звѣни)

Н. Пждаревъ (д. сг): Искамъ думата.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Какво искате?

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. председателю! Азъ Ви моля да направите възможното, ако не е врѣчено питането ми до г. министра на финанситѣ отъ 28 януарий, да се врѣчи, защото се касае за единъ въпросъ много бързъ.

Министръ С. Стефановъ: За какво е Вашето питане?

Н. Пждаревъ (д. сг): За акцизитѣ.

Министръ С. Стефановъ: Г. Пждаревъ! Наредено е. — Продължени сѣ сроковетѣ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. г. народни представители! Постѣпилъ е отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве законопроектъ за измѣненіе на т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини. (Вж. прил. Т. I, № 33)

Пристѣпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за Столичната община.

Има думата докладчикът г. Антонъ Кантарджиевъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„ЗАКОНЪ“
за Столичната община“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ така прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 1. Столица София съставлява една община“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 1 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 2. Основни органи на столичната общинска власт сѣ:

- а) общинскиятъ съветъ;
- б) постоянното присѣствие и
- в) кметътъ“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 2 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 3. Столичниятъ общински съветъ се състои отъ 35 съветника, избрани за 4 години на 3-я недѣленъ день на м. септември.“

Общинскитъ съветници се избиратъ въ 6 избирателни района, както следва: I-ятъ избирателенъ районъ избира — 5; II-ятъ — 7; III-ятъ — 7; IV-ятъ — 6; V-ятъ — 5, и VI-ятъ — 5 съветника“.

Въ първоначалния проектъ бѣха предвидени 30 общински съветници — комисията ги увеличи на 35, като въ първи избирателенъ районъ си оставатъ пакъ 5 съветника, въ втория, вмѣсто 6, ставатъ 7, въ третия, вмѣсто 6 — тоже 7, въ четвъртия, вмѣсто 5 — 6, въ петия, вмѣсто 4 — 5, и въ шестия, вмѣсто 4 — 5.

Съображението на комисията за това измѣнение бѣше, да се постигне едно по-правилно разпредѣление на общинскитъ съветници между районитъ въ София, като всѣки единъ общински съветникъ бѣде избранъ по възможностъ отъ еднакво число избиратели.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. г. народни представители! По съществуващия законъ за Столичната община се избиратъ всичко 36 общински съветници. Споредъ първоначалния текстъ на законопроекта, числото на съветниците се наляваше на 30. Отъ доклада на комисията виждаме, че тя е увеличила числото на съветниците на 35. Обаче въ дебатитъ по първото четене на законопроекта не се дадоха мотиви и доводи, за да се смѣтне, че това увеличение числото на съветниците се налага. Азъ съмъ сигуренъ, че парламентарната комисия е разбрала какво намалението броя на общинскитъ съветници нѣма да бѣде отъ полза за работитъ на Софийската община и затова именно е покачила числото имъ на 35.

Но, г. г. народни представители, за да не се смѣта, че ние само законодателствуваме, а не вършимъ разумни работи, азъ моля да си останатъ общинскитъ съветници 36 както сѣ и сега. Нѣма абсолютно никакъвъ мотивъ да се намаляватъ общинскитъ съветници съ единъ. За да не се смѣта, че ние правимъ само ненужни закони, азъ моля да си остане старото положение — 36 общински съветници.

Азъ разбирамъ мотивитъ на г. министра да иска да намали числото на общинскитъ съветници, но това не могатъ да бѣдатъ мотиви нито на парламентарната комисия, нито на Парламента. Азъ съмъ убеденъ, че парламентарната комисия и Парламентътъ не биха желали да извършатъ единъ партиенъ актъ, а ще искатъ само да законодателствуватъ. Вѣрно е, че г. министърътъ на вътрешнитъ работи желае да разтури Софийската община. И азъ съмъ тамъ, че за да бѣдѣше по-искренъ, той трѣбваше да по-

стави за заглавие на законопроекта не „Законъ за Столичната община“, а „Законъ за разтуряне на Софийската община“. Но г. министърътъ трѣбва да бѣде ясенъ и категориченъ. Когато ще иска това да направи, той трѣбва да си внесе съответния законъ, въ който да каже съображенията, по които трѣбва да се разтури Софийската община, а не така прикрито да се вмѣква намаление съ единъ общински съветникъ, за да може после да се каже на българското общество: ето, щомъ сѣ 35 общински съветници, а сега съветътъ е съ 36, неминуемо общинскиятъ съветъ трѣбва да бѣде разтуренъ! Това не бива да става.

Т. Къчевъ (д. сг): Това било за икономия!

Н. Пждаревъ (д. сг): Значи, общинскиятъ съветъ не се разтуря затова, защото е нужно да бѣде разтуренъ, а затуй, защото трѣбва да се приложи новото положение на закона. съ 35 съветника!

Е добре, г. г. народни представители! За да се премахне този белегъ на закона и да си има той наистина фактическо значение, като законъ, а не партизанско, азъ ходатайствувамъ да се приеме числото на общинскитъ съветници да остане 36.

Т. Къчевъ (д. сг): Нека г. докладчикътъ обясни мотивитъ, които сѣ накарали комисията да намали общинскитъ съветници отъ 36 на 35 — съ единъ!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Азъ ги казахъ. Мотивитъ на комисията бѣха да се постигне справедливо разпредѣление на мандатитъ въ смисълъ, всѣки общински съветникъ да има, колкото е възможно, задъ гърба си по еднакво число избиратели. И когато вземете да си направите смѣтката — а Вие бѣхте длъжни да я направите, защото имахте време за това отъ вчера до днесъ — ще видите, че длѣлителътъ се движи между 1900 и 2100 кръгло. Който може да раздѣли избирателитъ съ аптекарски везни, за да се получи по-еднакъвъ длѣлителъ, нека го направи.

Т. Къчевъ (д. сг): Това е партизанско дѣление.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Най-малко Вие имате право да приказвате, защото, когато се явявате тукъ, винаги сте били недобросъвестенъ.

Т. Къчевъ (д. сг): Смѣшно и несерiously е това.

С. Мошановъ (д. сг): Въ всѣки случай Ючъ-бунаръ ще си спомни, че вие сте взели неговия мандатъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Не е така.

С. Мошановъ (д. сг): А-ха!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Когато говорихъ по първото четене на законопроекта, казахъ, че по същество, между буржоазната демокрация и фашистската диктатура нѣма разлика; има разлика само въ методитъ. Единъ отъ тия методи е именно, ограничаването до минимумъ избирателнитъ права на работническата класа и на останалитъ трудещи се. Въ този членъ отъ законопроекта има потвърждение на тая наша мисълъ: намаляватъ се съветниците отъ Софийския общински съветъ отъ 36 на 35, съ единъ. Това е въ не малка степенъ смѣшно, защото, действително, промѣна се сегашниятъ съставъ на съвета, само за да се каже, че има известна промѣна. Но това, което е най-съществено, то е, че единиятъ съветникъ, съ който се намалява досегашниятъ съставъ на съвета, е именно на Ючъ-бунаръ и на Коньовица — тамъ, където живѣятъ работниците и останалитъ трудещи се. Не е вѣрно твърдението на г. докладчика, че има пълна справедливостъ въ разпредѣлението на мандатитъ. Азъ и сега ще попитамъ: все едно ли е при 7.500 гласоподаватели въ първи районъ да има петъ съветника и при 15.000 гласоподаватели въ III районъ да има седемъ съветника — значи, само двама повече?

А. Кантарджиевъ (д): Това не е вѣрно.

А. Бояджиевъ (раб): Все едно ли е при 32.000 жители въ I районъ да има петъ съветника и при 70.000 жители въ III районъ да има седемъ съветника? Явно е, че единиятъ съветникъ, съ когото се намалява числото на съветниците, е за смѣтка на трудещитъ се. А при това трѣбва да из-

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 28.

тъкна, че несправедливост в разпредѣленіе на съветниците имаше и по стария законъ. Тогава имавме осемъ съветника въ III районъ, а въ I районъ бѣха петъ. И осемтъ тогавашни съветници на третия районъ бѣха малко въ сравнение съ съветниците на първия районъ.

Следователно, ние сме противъ това намаление състава на общинския съветъ съ единъ съветникъ за смѣтк на III районъ.

Отъ друга страна, за да има истинско представителство на маситѣ, ние смѣтаме, че трѣбва да бѣдатъ увеличени съветниците въ Софийската община. Азъ казахъ сжщото и при първото четене на законопроекта. Ако една селска община съ 300—400 души гласоподаватели се управлява отъ 12 души съветници, азъ питамъ при 300.000 жители, колкото има Софийската община, справедливо ли е тя да се управлява отъ 35 съветника? Има дори селски общини, които избиратъ по единъ съветникъ на 30 гласоподаватели. А въ Софийската община на хиляди избиратели се пада само единъ общински съветникъ! Даже Варна има 30 общински съветници, Пловдивъ — пакъ 30, а София вие оставяте само съ 35 съветника!

Ето защо ние смѣтаме, че трѣбва да бѣдатъ увеличени общинските съветници най-малко на шестдесетъ — поне на хиляда гласоподаватели да има по единъ съветникъ. Това е минималното число общински съветници, които София трѣбва да има.

А. Кантарджиевъ (д): София има 50.000 избиратели.

П. Стоевъ (раб): Но 300.000 жители.

А. Кантарджиевъ (д): 215.000 жители сж.

П. Стоевъ (раб): По преброяването въ 1926 година; сега, обаче, сж 300.000.

А. Бояджиевъ (раб): По избирателнитѣ списъци, избирателитѣ въ столицата сж около 60.000, даже 70.000 души.

Отъ друга страна, ние повтаряме — това, което казахъ и при първото четене — че най-справедливо ще бѣде представителството на софийскитѣ избиратели, ако София съставлява една единствена избирателна колегия. Ние имаме примѣри и напоследъкъ, при произвеждане изборитѣ за общински съвети въ селата и градоветѣ. Тамъ, където е имало само изборъ за училищни настоятели, виждате, че се е получило едно сравнително по-справедливо разпредѣление на избранитѣ, защото градътъ или селото съставлява една колегия. И при общинскитѣ избори въ столицата ще имаме едно по-справедливо представителство на партиянтѣ, ако София съставлява една избирателна колегия. Отъ друга страна, четиригодишниятъ мандатъ, който се предвижда въ тоя членъ, е извънредно дълъгъ. Вие самитѣ констатирахте, че сегашниятъ общински съветъ е загубилъ довѣрието на софийскитѣ избиратели. Е добре, вие искате да запазите пакъ тоя четиригодишенъ мандатъ. Ами где е гаранцията, че утре вашиятъ съставъ на общинския съветъ нѣма да загуби това довѣрие? Нѣщо повече, ние твърдимъ, че и сега вие губите довѣрието на своитѣ избиратели. Ето защо, за да не влизатъ избраницитѣ въ противоречие, въ разрѣзъ съ своитѣ избиратели, ние смѣтаме, че мандатътъ на общинския съветъ въ София трѣбва да бѣде намаленъ на една година, за да могатъ по-често да бѣдатъ консултирани избирателитѣ. Най-после и вие поддържате тукъ, че има редица представители въ изборнитѣ учреждения, които измѣнятъ не само на избирателитѣ отъ съответното мѣсто, но измѣнятъ даже на своитѣ организации, на своитѣ партии. Такъвъ бѣше случаятъ съ Тодоръ Атанасовъ, членъ на училищното настоятелство въ София, такъвъ е случаятъ и съ Желю Зюмбюлевъ, кметъ на IV-ия районъ, съ чиято помощъ се избра сегашното постоянно присѣствие на общината, и който и до тоя моментъ, оня день даже, макаръ на шега, казваше въ общинския съветъ: „Азъ ли винаги ще спасявамъ положението?“ И действително, той винаги спасява положението.

За да пресѣчемъ пътя на тия измѣни, ние искаме организиранитѣ, които сж поставили кандидатурата на съответенъ избраникъ, да иматъ право всѣки пътъ, когато той измѣни, да го отзоватъ и замѣнятъ съ другъ. И затуй правя предложение чл. 3 да добие следната редакция.

Т. Кънчевъ (д. сг): Народътъ го избира, какъ ще го отзовете?

А. Бсяджиевъ (раб): Народътъ го избира, обаче когато избирателътъ гласува за даденъ човѣкъ, той гласува за него като представител на дадена организация или партия. Ние сме казвали, че за насъ нѣматъ значение ли-

цата, които стоятъ въ листата, а че ние гласуваме за партията. Партията трѣбва да има право да отзове тоя свой представител, който е влѣзълъ въ противоречие съ нейнитѣ разбирания.

По чл. 3 ние правимъ, прочее, следното предложение: (Чете) „Членъ 3 добива следната редакция: Чл. 3. Столичниятъ общински съветъ се състои отъ 60 съветника, избирани за една година на първия недѣленъ день отъ месецъ априль.

„София съставлява една избирателна колегия и съветниците се избиратъ съ една обща листа.

„Всѣки общински съветникъ може всѣкога да бѣде отзованъ отъ организацията или групата, която е поставила неговата кандидатура въ изборитѣ, и замѣненъ съ друго лице, посочено отъ сжщата организация или група“.

Въ предложението азъ съмъ поставилъ като изборенъ день първия недѣленъ день отъ месецъ априль. Пропустнахъ да обясня защо именно искамъ да бѣде месецъ априль. Първото ми съображение е да се отнеме възможността София 7 месеца да бѣде управлявана отъ седмочлена комисия. Наистина казано е, че това е крайниятъ срокъ. Но защо ще се лъжемъ? Фактически това е срокътъ, въ който ще бѣдатъ произведени общинскитѣ избори. Ние смѣтаме, че за единъ месецъ могатъ да бѣдатъ приготвени и произведени изборитѣ. А освенъ това всички работници, които поради усилената безработица напускатъ мѣстожителството си, за да търсятъ другаде работа, въ туй време сж на мѣстата си и ще могатъ да взематъ участие въ тия избори.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ нѣма да отговарямъ на тезата на г. Асенъ Бояджиевъ. Тя е противна на тезата на парламентаризма.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: И на народнящината!

П. Стайновъ (д. сг): И на народнящината, ако щете, защото ние сме буржоазна партия и тази теза не одобряваме. Вѣрвамъ, че г. докладчикътъ и г. министърътъ ще иматъ достатъчно аргументи, за да защитятъ принципа на демокрацията и на парламентаризма. Азъ, обаче, бихъ по-молилъ г. министра на вътрешнитѣ работи, ако може, да ни обясни своето становище по числото на общинскитѣ съветници, защото увеличението отъ 30 на 35 е станало отъ комисията, а пакъ г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, който вѣрвамъ самъ да е редактиралъ мотивитѣ на законопроекта или да ги е проучилъ основно, твърди въ тия мотиви, че се намалява броятъ на общинскитѣ съветници отъ 36 на 30 не само по съображение на съкращения и икономии, а за да се даде по-деенъ съставъ на общинския съветъ. И щомъ това е мотивираното мнение на г. министра, азъ бихъ го молилъ да съобщи, ще подкрепи ли сега комисията, която се връща на положението, създадено отъ Демократическия съговоръ? И безъ това разликата между закона на Демократическия съговоръ и законопроекта на представителя на Демократическата партия въ Народния блокъ не е много голѣма. Това бѣше една отъ малкото разлики, а сега и тя се изличава. Ето защо моля г. министра да ни обясни защо отстъпва отъ принципа си.

Ж. Маджаровъ (з): На мѣста трѣбва да се отстъпва!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Азъ оставамъ пакъ на своето становище, че въ София, следъ като се премахнаха районнитѣ съвети, нѣма смисълъ да съществуватъ 6-тѣ избирателни райони. И ако се смѣтне отъ нѣкои, че нѣкакви други мотиви, освенъ партизански, командуватъ раздѣленіето на София на 6 райони, азъ бихъ желалъ да се обосноватъ тѣ, които сж противници на моето становище.

Вие ще видите, че при 69.337 избиратели на столица София дѣлятъ, за 35 общински съветници, ще бѣде около две хиляди. Въ такъвъ случай вие ще позволите София да не бѣде представлявана отъ партиянтѣ, а да бѣде представлявана отъ софийскитѣ граждани, защото въ този общински съветъ ще има легална конкуренция, както на партиянтѣ, безъ разлика на тѣхния ръстъ, чрезъ свои представители, така ще има и възможностъ да бѣдатъ представени ония граждани, които не сж партизани и не сж приятели на партизанщината, а сж приятели на честното управление на общинитѣ. Въ такъвъ

случай вие ще можете да дадете възможност да се вкара единъ другъ елементъ въ Столичната община — елементътъ на гражданственостъ, . . .

Г. Каназирски (д. сг): На корениятѣ.

Ж. Маджаровъ (з): . . . а не на партизанство; елементъ, който ще бѣде една частъ отъ контролата, една частъ отъ оная съвѣстна София, която не се интересува отъ партийнитѣ борби, а се интересува отъ управата на Столицата.

Така, както се поставя сега въпросътъ, при чл. 3, вие ще видите, че не може да дойдете даже и тамъ до една идеална обстановка, за да смѣтате, че избирателитѣ сѣ третираны редовно, съгласно конституцията. Споредъ този законопроектъ, избирателитѣ на третия районъ сѣ третираны като сѣ по-малкъ цензъ, отколкото избирателитѣ отъ първия или втория районъ. И за да ви докажа това, ще ви прочета нѣкои данни, отъ които ще видите каква е обстановката въ районитѣ. Въ първия районъ има 9.383 души избиратели и се избиратъ 5 души общински съветници, съгласно измѣненіята, направени отъ комисията; дѣлителътъ е 1.876. Въ втория районъ има 13.735 души избиратели и се избиратъ 7 души общински съветници; дѣлителътъ е 1.962. Колкото отиваме по-нагоре, увеличава се цензътъ кръгло сѣ по 100.

Т. Кънчевъ (д. сг): Колкото се отива по къмъ Ючъ-бунаръ.

Ж. Маджаровъ (з): Въ третия районъ има 14.767 души избиратели и се избиратъ 7 души общински съветници; дѣлителътъ е 2.109. Въ четвъртия районъ има 11.576 души избиратели и се избиратъ 6 души общински съветници; дѣлителътъ е 1.929. Въ петия районъ има 9.775 души избиратели и се избиратъ 5 души общински съветници; дѣлителътъ е 1.955. Въ шестия районъ има 10.151 души избиратели и се избиратъ 5 души общински съветници; дѣлителътъ е 2.030.

Азъ искамъ да зная сѣ какво можете да мотивирате едно такова нарушение на конституцията, да раздѣляте София на избирателни колегии, щомъ не сте измѣнили основнитѣ принципи. . .

С. Мошановъ (д. сг): Обърнете се къмъ болшинството, не къмъ насъ.

Ж. Маджаровъ (з): На всички говоря. — . . . върху които лежи избирателниятъ законъ и правото на избирателя и избираемия въ страната? Защо въ третия районъ единъ общински съветникъ ще се избира сѣ 2.109 гласа, а въ първия районъ — сѣ 1.876 гласа? Това безправие не може да се допусне.

Азъ искамъ да изтъкна още едно обстоятелство: при 69.387 избиратели, ако София представлява една избирателна колегия, дѣлителътъ ще бѣде 2.290, и тогава можете да разчитате на една по-голяма справедливостъ при представителството на отдѣлнитѣ краища въ централния общински съветъ. Така както е постановено сега въ законопроектъ несправедливо е единъ общински съветникъ да се избира въ единъ районъ сѣ две хиляди и повече гласа, а въ другъ районъ — сѣ 1.800 и нѣколко гласа. Азъ смѣтамъ, че, ако искате да останете на тази база, да раздѣляте София на 6 избирателни района, вие ще трѣбва да спазите пропорцията по отношение избираемостта на общинскитѣ съветници, т. е., ако не можете, както казва г. докладчикътъ, да намѣрите тази идеална справедливостъ, да установите за всѣки общински съветникъ въ разнитѣ райони еднакво число избиратели, тогава ще трѣбва, когато дойдете да опредѣляте въ чл. 4 границитѣ на районитѣ, да отсѣчете нѣколко улици отъ единъ районъ и да ги придадете къмъ другъ районъ, за да се постигне справедливостъ и да не убивате вѣрата у избирателитѣ въ справедливостта на този законъ, което е много важно, отколкото туй, дали ще разтурите или нѣма да разтурите общината, дали ще измѣните или нѣма да измѣните този законъ. Защото сѣ убиване вѣрата въ законитѣ, убива се бавно, но сигурно надеждата въ избирателитѣ, че законитѣ ще имъ подобрятъ хала и тѣ нѣма да търсятъ упование въ тѣзи закони, а ще иматъ надежди, които г. Бояджиевъ ще обясни.

И тъй, като правя тази концесия отъ моето становище, София да не бѣде една колегия, азъ смѣтамъ, че вие трѣбва да дойдете до това заключение, че непременно районитѣ въ чл. 4 трѣбва да бѣдатъ разпредѣлени така, че общинскитѣ съветници въ разнитѣ райони да се избиратъ сѣ еднакво число гласове. По чл. 4 ще направя предложение за измѣнение на районитѣ.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о) и други: Колко да бѣдатъ съветницитѣ?

Ж. Маджаровъ (з): За съветницитѣ, нека си кажа, смѣтамъ, че 35 души не могатъ да представляватъ София. Следъ като въ Пловдивъ имате 30 души, въ Русе — 26, въ Варна — 30, азъ не знамъ, какъ можете да смѣтате София да оставимъ сѣ 35 души съветници. Даже 36 души сѣ недостатъчни. Нека признаемъ, че нуждитѣ на София не позволяватъ София да има на свое разположение всѣки денъ общински съветници, и особено при това възнаграние, до 200 л., както за държавни нужди и за изпълнение на закона за бюджета, отчетността и предпочитията, и за представителство на общината чрезъ общински съветници, така също и за всѣка евентуалностъ въ общинския съветъ при решаване на известни общински работи.

Вие ще видите, че за да се избѣгне тая аномалия — недостатъчността на общинскитѣ съветници — се прибѣгва до една нова система: изпращатъ се чиновници на общината да представляватъ общинския съветъ или пъкъ номинално присѣствуватъ общинскитѣ съветъ, обаче му се поднася да подпише протоколъ за търга — така или иначе станалъ — безъ да е участвувалъ представител на общинския съветъ въ този търгъ. И често пъти се дохожда до изненади — общинскитѣ съветници отговарятъ за престѣпления на други, безъ да сѣ присѣствували на търга, само заради туй, защото нѣма единъ законъ, който да отговаря на нуждитѣ на София и да бѣде съгласуванъ сѣ изискванията на закона за бюджета, отчетността и предпочитията.

Азъ предлагамъ — и моля Народното събрание да приеме това предложение — общинскитѣ съветници да се увеличатъ най-малко на 40.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Гавриловъ.

Н. Гавриловъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Азъ не съмъ съгласенъ сѣ принципа, който застъпва г. Жеко Маджаровъ, че общинскитѣ съветници представляватъ своитѣ избиратели.

Ж. Маджаровъ (з): А представляватъ партията си!

Н. Гавриловъ (нац. л.): Не партията. Всѣки общински съветникъ защитава интереситѣ на града, а не интереситѣ на партията и на своитѣ избиратели, както г. Жеко Маджаровъ не защитава интереситѣ на софийско-селскитѣ избиратели, които сѣ го пратили тукъ, но защитава интереситѣ на България.

Ж. Маджаровъ (з): Отъ депутатъ до общински съветникъ има разлика отъ тукъ до Авганистанъ.

Н. Гавриловъ (нац. л.): Ако приемемъ този принципъ, че всѣки общински съветникъ защитава интереситѣ общо на града, но не интереситѣ само на една частъ отъ избирателитѣ, които сѣ го пратили тамъ, ще застанемъ на съвсемъ друга база — не на тая, на която застава г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаровъ (з): Дайте тогава една избирателна колегия, за да стигнемъ до вашия принципъ.

Н. Гавриловъ (нац. л.): Ще ви кажа и за нея. — Принципитъ е нарушенъ на друго мѣсто. Той е нарушенъ не въ това, дали въ единъ районъ дѣлителътъ е 2.000, а въ другъ районъ е 1.500, но е нарушенъ при разпредѣленіето на районитѣ. И ако вие искате да не бѣдете упрѣкнати въ партийностъ, ако искате да дадете една по-голяма идеалностъ въ разпредѣленіето на мандатитѣ, дайте такова разпредѣленіе на районитѣ, щото броятъ на тѣхнитѣ гласоподаватели да бѣде горе-долу еднакъвъ, да нѣма разлика.

Азъ не намирамъ основание, защо комисията е увеличила състава на общинския съветъ отъ 30 на 35. Мотивитѣ, които сѣ продиктували измѣненіето на закона за Столичната община, така, както г. министърътъ на вътрешнитѣ работи ги излага въ законопроектъ, че се намалява броятъ на общинскитѣ съветници отъ 35 на 30, за да се направятъ по такъвъ начинъ не само икономии, но и за да се създаде единъ по-дееспособенъ съставъ на общинския съветъ, сѣ основателни и доста сериозни. И щомъ тѣ сѣ такива, азъ не намирамъ основания, защо комисията е отстъпила отъ този принципъ. Азъ намирамъ именно

това становище за справедливо и за такова, което може да даде основание да се иска измѣненето на закона отъ гледна точка на икономия и на създаване дееспособенъ съветъ.

Ще ви кажа, защо се осмѣлявамъ да поддържамъ предъ васъ съставътъ на Столичния общински съветъ да бѣде 30 души. Поддържамъ го затова, защото всички ония, които говорятъ за увеличаване състава на общинския съветъ, излизатъ отъ партийни съображения, именно отъ съображения на цепене партийнѣ, отъ съображения кой може утре въ този или онзи районъ да образува своя групичка, която да представлява въ общинския съветъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Това е изключено, г. Гавриловъ.

Н. Гавриловъ (нац. л): Моля Ви се! Не е изключено.

Цитиратъ се гласоподавателитъ, цитиратъ се гласувалитъ. Азъ, обаче, ще упрѣкна г. Жеко Маджаровъ, а така също и г. Асенъ Бояджиевъ въ това, че тѣхната статистика не бѣ върна.

Ж. Маджаровъ (з): Статистиката, която давамъ, ли не е върна?

Н. Гавриловъ (нац. л): Да.

Ж. Маджаровъ (з): Г. министърътъ ще Ви каже, че е върна.

Н. Гавриловъ (нац. л): Моля Ви се! — Ако вземете последнитъ сведения за гласувалитъ на последнитъ избори, на 21 юний м. г., вие ще имате едно свършено друго съотношение.

Ж. Маджаровъ (з): Точно това е.

Н. Гавриловъ (нац. л): Не е това. Въ първия районъ на 21 юний сѣ гласували 6.456 души.

Ж. Маджаровъ (з): Ние говоримъ за избирателитъ, а не колко отъ тѣхъ сѣ гласували.

Н. Гавриловъ (нац. л): Ще се обяснимъ. — Въ втория районъ сѣ гласували 9.549; въ третия районъ — 11.559; въ четвъртия районъ — 8.432; въ петия районъ — 6.803 и въ шестия районъ — 7.465. При това съотношение на гласувалитъ вие имате най-големия дѣлителъ, 1.926, въ третия районъ.

А. Бояджиевъ (раб): При 8 съветника тогава този е билъ най-големиятъ дѣлителъ, а сега при 7 съветника можете ли да си представите какъвъ ще бѣде дѣлителътъ?

Н. Гавриловъ (нац. л): При избиране 7 съветника ще имате най-големъ дѣлителъ 1.726.

Защо настоявамъ азъ за избиране на 30 общински съветника? Затова, защото вие, г-да общински съветници на Столичната община, сами нѣма да отечете, че много пѣти въ вашия общински съветъ е било вдигано заседанието затова, защото сте прокарвали районна политика, а не политиката на Софийската община, затова защото, когато вие отъ два района се сдружките — да кажемъ първия и третия, и напустете заседанието, вие никога нѣма да имате общинско заседание. И ако вие искате да имате наистина провеждана една общинска политика изцѣло за града София, вие ще трѣбва да имате едно съотношение въ районитъ наравно: въ 6-тъ райони, избрани по 5 души общински съветници. Тогава вие ще имате единъ по-дееспособенъ общински съветъ, тогава вие ще имате не вече политика районна, а действително политика на града София.

Н. Дойчиновъ (раб): Всѣки районъ по 8.

Н. Гавриловъ (нац. л): Не, 6 по 5, 30 съветника.

Ж. Маджаровъ (з): Е, и 6 по 8 пъкъ е равно на 48.

Г. Костовъ (раб): На 9 юний така ли разбирате общинскитъ работи?

Н. Гавриловъ (нац. л): Точно така.

Г. Костовъ (раб): Като съветникъ на Самоковската комуна.

Н. Гавриловъ (нац. л): Не на комуната, но на Самоковската община, а щцото е и за Софийската община.

Независимо отъ това, г. г. народни представители, вие по такъвъ начинъ нѣма да поощрите онова разцепление, което съществува въ различнитъ групи. Напротивъ, вие ще създадете едно сцепление въ партийнѣ групи, за да не се гони само дѣлителътъ, а да се даде възможностъ да бѣдатъ избирани ония, които трѣбва да бѣдатъ общински съветници. Не бива една групичка, събрала 500 гласа, да праща единъ съветникъ въ общинския съветъ, каквото ще може да става при единъ общински съветъ съ по-големъ брой съветници. И защо? Да защитава своитъ районни интереси.

Изхождайки отъ това становище, азъ смѣтамъ, че г. министърътъ на вътрешнитъ работи, схващайки, че тѣзи мотиви въ законопроекта сѣ сериозни, иска съставътъ на общинския съветъ да бѣде отъ 30 съветника, като отъ всѣки районъ се избиратъ по петъ, но въ замѣна на това да стане едно разпределение въ районитъ, че да има едно съотношение между избирателитъ въ тия райони.

А. Бояджиевъ (раб): Това ще стане по-лесно, като се каже така: чорбаджинитъ иматъ двойно по-големи избирателни права. Така ще се свърши по-добре.

Ж. Маджаровъ (з): Лазаръ Петровъ сигурно нѣма да бѣде съгласенъ съ твоитъ тезиси.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Още при разглеждането на законопроекта на първо четене азъ заявихъ тукъ предъ Народното събрание, че въ чл. 3 ще трѣбва да се направи една корекция по отношение числото на мандатитъ за всѣки единъ районъ, понеже — още тогава заявихъ — азъ констатирамъ, че има известно несъответствие между броя на мандатитъ и избирателния списъкъ на отдѣлнитъ райони, и поради тая причина — както тукъ, при първото четене, така и въ комисията — се изтѣкна нуждата да стане тази корекция въ смисълъ: на всички райони, безъ първия, да се придаде още по единъ мандатъ и по такъвъ начинъ ще се избиратъ въ София всичко 35 общински съветника. Мотивътъ ми бѣше на една политическа справедливостъ, защото смѣтамъ, че когато на гражданството се дава право да избира, това право ще трѣбва да бѣде поставено въ една правилна пропорция, ще трѣбва да се базира върху нѣщо, което е еднакво въ всички случаи.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Цѣла София, цѣла София.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие чухте даже отъ преждоговорившитъ, че избирателниятъ списъкъ на гр. София предвижда кѣжгло 70.000 избиратели. Следователно, ако срещу тѣзи 70.000 избиратели тукъ, въ София, ще се раздаватъ 35 мандата, за всѣки единъ мандатъ се падатъ по 2.000 избиратели.

Н. Пждаревъ (д. сг): 72.000 избиратели сѣ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: При 70.000 избиратели и при 35 мандата се пада точно по 2.000 избиратели на мандатъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): 69.000 сѣ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: 70.000 сѣ. Азъ мога да ви кажа поотдѣлно всичкитъ избиратели; азъ ги събрахъ — тѣ сѣ всичко кѣжгло 70.000.

Следователно, ние сме длъжни да се движимъ около цифрата 2.000 избиратели, когато определяме мандатитъ на отдѣлнитъ райони. Тогава реформата, която правимъ, ще бѣде справедлива и постановлението на закона ще бѣде справедливо отъ гледище на активната политика.

Т. Христовъ (раб): А третия районъ?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля Ви се, ще дойда и до третия районъ. Вие мислите, че го познавате? Азъ констатирамъ, че вие най-малко познавате третия районъ. Вие знаете само едно: да искате да вземете колкото е възможно повече мандати (Възражения отъ работницитъ) — само това ви е идеалътъ. И тукъ давате всевъзможни измислени мотиви само и само за да прикриете тая алчностъ за мандати. (Възражения отъ работницитъ) Вие не познавате третия районъ. Азъ ще ви кажа какво говори избирателниятъ списъкъ. Вие знаете само да мотивирате фалшиво и съ невѣрни данни.

Т. Кънчевъ (д. сг): Тъ много добре знаят какво правятъ. Ами вие какво правите?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Кънчевъ! Недейте ме прекъсва на тая тема. Когато азъ говоря по отношение на тѣхъ, азъ ви говоря съ данни, които извличамъ отъ избирателния списъкъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Азъ Ви казвамъ, че тѣ знаят какво правятъ, че сж последователни и вършатъ активна политика. Ами вие какво правите?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля Ви се!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ще видите какво правимъ ние. (Оживление) Ние правимъ нѣщо, което на васъ може да се не харесва, но ние знаемъ какво правимъ; ние правимъ това, което ще даде на София истински управници, а не като вашитѣ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Вие имъ чистите пѣтя.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Това, което правите, г. Кънчевъ, е срамота.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие, г. Кънчевъ, се павете съ вашитѣ зодумлужи, които извършихте въ всѣко отношение, да почиствате пѣтя на тѣхъ. (Сочи работницитѣ) Вие много късно сте се сѣтили.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, г. Кънчевъ.

Д. Икономовъ (раб): Г. министърътъ може да говори, но не може да обижда групата. Ние сме преди всичко депутати.

Ж. Маджаровъ (з): А бе, обидата е буржоазенъ предразсѣдкъ — защо се обиждашъ?

Д. Икономовъ (раб): Той е длъженъ да говори така, както подобава на министъръ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ първия районъ, по избирателния списъкъ на гр. София, сж записани 9.648 избиратели, въ втория — 13.968, въ третия, както ги каза и г. Жеко Маджаровъ — 14.767.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): 15.064.

А. Бсяджиевъ (раб): А! Намѣрихте вече грѣшката! Страшна работа!

Ж. Маджаровъ (з): Както ги казахъ азъ, така сж. Позволете ми да ги зная по-добре отъ Васъ, г. Георгиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): 15.000 сж.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Приемамъ, че сж 15.000.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Тогава ще трѣбва на третия районъ да се даде още единъ мандатъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ четвъртия районъ избирателитѣ сж 11.893, въ петия — 10.077, и въ шестия — 10.380. Това сж избирателитѣ въ София по райони.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Една грѣшка: въ петия районъ избирателитѣ, вмѣсто 10.077, сж 11.077.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: 10.077 сж.

Ж. Маджаровъ (з): Не сте правъ, г. Георгиевъ. Вчера провѣрявахъ въ изборното отдѣление на общината избирателитѣ по райони.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Имате грѣшка.

Г. Костовъ (раб): Г. министре! Поне това не сж цифри за изборни резултати — казвайте ги по-вѣрно. (Смѣхъ всрѣдъ работницитѣ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: 10.077 сж точно.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Азъ ги имамъ 11.077.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ ги имамъ по-точно отъ Васъ — имамъ ги по секции.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Имате грѣшка.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие имате грѣшка. Недейте ме спира.

Т. Кънчевъ (д. сг): Г. министърътъ знае да оперира много добре съ цифри по изборитѣ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: При това число на избирателитѣ по райони, мандатитѣ, които сж опредѣлени за всѣки районъ, съответствуватъ крѣгло по на около 2.000 избиратели. Въ първия районъ, кждето ще се избиратъ 5 души съветници, единъ мандатъ се пада на 1.929 избиратели. Въ втория районъ, кждето ще се избиратъ 7 души, на единъ мандатъ се падатъ 1.990 избиратели. Въ третия районъ, кждето ще се избиратъ 7 съветници, се падатъ 2.100 избиратели на мандатъ.

Б. Смиловъ (нац. л. о): 2.150 се падатъ. 2.150 е дѣлителътъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): 2.109 точно.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: 2.109.

П. Стайновъ (д. сг) и **Б. Смиловъ** (нац. л. о): Тамамъ за още единъ съветникъ.

Ж. Маджаровъ (з): При разпредѣлението ще се види.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля ви се. Въ третия районъ, ако допустнемъ, вмѣсто 7 съветника, да се избиратъ 8 съветника, тогава на единъ мандатъ ще се падатъ по 1.845 избиратели.

П. Стайновъ (д. сг): Колкото въ първия районъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Следователно, въ третия районъ тогава ще имаме най-несправедливото разпредѣление.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): А колко е цифрата за първия районъ?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: 1.929.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Съ 30 гласа е разликата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не е съ 30.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Точно съ 39.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не е и 39, а е около 80.

Г. Костовъ (раб): Г. министърътъ предпочита да има разлика съ 300, отколкото съ 30.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Следователно, ако се придържае въ справедливостта, нѣмаме възможность да дадемъ осмия мандатъ въ третия районъ, тъй като тамъ дѣлителътъ ще бѣде най-малкъ. Справедливо е на третия районъ да се дадатъ 7 мандата, колкото предвижда и проектътъ на комисията.

Ж. Маджаровъ (з): Тогава ще коригираме районитѣ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Оставете тая работа. Ние стоимъ на базата на районитѣ, както сега сж установени отъ закона, както сж съставени и избирателнитѣ списъци. Тая база не позволява да се даде на третия районъ осмия мандатъ, защото дѣлителътъ ще бѣде много малкъ. Ако е възможно да дадемъ на третия районъ 7 и половина мандати, тогава ще му дадемъ осмия мандатъ, но нѣмаме тая възможность.

А. Бояджиевъ (раб): Дайте на първия районъ 4 и половина мандати.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: На първия районъ сме дали 5 мандата, при 1.929 избиратели на мандатъ. Така е било и споредъ досегашния законъ. Ние заварихме това положение и го оставяме. На третия районъ досега сж били дадени много повече мандати, отколкото е трѣбвало да му се дадатъ. Сега имаме горе-долу едно равенство: 1.950 срещу 2.100. Между тия цифри се движи дѣлителътъ за всички райони. Напр., дѣлителътъ или, по-точно, числото на избирателитѣ, съответствуваще на всѣки мандатъ, за

четвъртия районъ при 6 мата е 1.982. Значи, има едно равенство между четвъртия, първия, втория, горе-долу и третия райони. Само съ по няколко гласа въ повече или въ по-малко отъ срѣдния дѣлителъ сж дѣлителитъ на различнитъ райони. Въ петия районъ се падатъ 2.015 избиратели на единъ мандатъ, а въ шестия — 2.076. Вие виждате, че има горе-долу едно справедливо разпредѣление на мандатитъ за различнитъ райони на София, като за всѣки единъ мандатъ се падатъ приблизително еднакво число избиратели. Тукъ е спазена, следователно, една правилна политическа аритметика, когато сж се разпредѣляли мандатитъ въ нашия законопроектъ. Нѣма никаква партизанска смѣтка. Смѣтката на тая страна (Сочи работницитъ) е партизанска, защото тѣ всѣки пътъ трѣбва да намѣрятъ поводъ, за да приказватъ работи, за които често пжти лично не могатъ да носятъ отговорностъ, защото винаги сж неотговорни. Най-неотговорна партия предъ българското общество сж тѣ, работницитъ, и затова, кждето иматъ възможностъ да лудуватъ, винаги лудуватъ, както лудуватъ и днесъ. Днесъ тѣ ни съветватъ общинскитъ съветници да могатъ да бждатъ смѣнявани съ решение . . .

Г. Костовъ (раб): Нека даде отговоръ г. министърътъ, какъ се правятъ изборни смѣтки по аритметиката на Вътрешното министерство.

И. Симеоновъ (д): Загинали сте — изгубихте влияние въ народа.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля, не ме прекъсвайте!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Казвамъ, тѣ днесъ ни съветватъ общинскитъ съветници да бждатъ смѣнявани съ решение на своята партийна организация. Тогава тѣ ще трѣбва да бждатъ логични и да искатъ партийнитъ клубове да избиратъ общинскитъ съветници въ София. И аслж въ Русия е така — тамъ партийнитъ клубове избиратъ управницитъ. Така го кажете, за да разберемъ каква е сжщността на вашата доктрина.

Г. Костовъ (раб): Сега полицията ги избира.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Смѣняването на общинскитъ съветници ще решаваатъ партийнитъ организации, когато тѣ се избиратъ отъ партийнитъ клубове, но сега, когато се избиратъ отъ цѣлото гражданство тѣ не могатъ да бждатъ смѣнявани съ решение на партийнитъ клубове.

А. Бояджиевъ (раб): (Възразява нѣщо)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Свѣтътъ е видѣлъ много ереси, много лудории. Аслж цѣлото човѣчество отбелязва въ своята история всевъзможни лудории. Ако ние сме нещастни хора да живѣемъ въ времената на болшевишкитъ лудории — така ни е било писано това да преживѣемъ.

Нѣкой отъ работницитъ: Печално, по фактъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ минавамъ по-нататкъ на едно възражение, което направя г. Петко Стайновъ, и което — трѣбва да забележа — е пакъ едно интригантско, недостойно за него, възражение. Той иска да изтъкне тукъ предъ васъ, че въ комисията сме приели нѣща, които противоречатъ на мотивитъ на законопроекта. Това не е вѣрно, защото мотивитъ, изложени въ законопроекта, напълно подхождатъ и за това, което е приела комисията. Мотивътъ за икономиятъ, за съкращения значи, че София нѣма защо да си позволява лукса да има единъ чрезмѣрно голѣмъ общински съветъ, който, разбира се, ако е преголѣмъ, ще бжде и много скѣпъ за града. Този пръвъ мотивъ си остава въ сила и днесъ. Дали 30 или 35 души сж общинскитъ съветници, по здравия разумъ на всѣкиго одного, нѣма абсолютно никаква разлика; икономията е еднаква и при 30 и при 35 съветници.

Н. Пждаревъ (д. сг): А при 36 души е друга.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ ви казахъ защо не трѣбва да бжде допустнато числото на съветницитъ да бжде 36 — поради това, че нѣма отъ кжде да изберемъ 36-тия мандатъ.

Ж. Маджаровъ (з): Ама, г. министре, законътъ се създаде при 45 хиляди души избиратели въ третия районъ, а сега сж 70 хиляди души.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Второто съображение, за дееспособностъ на общинския съветъ, е въ сила и сега, защото и 35 души еднакво могатъ да работятъ, както и 30. Казахъ ви защо не трѣбва да бждатъ 36.

Г. Костовъ (раб): За да се различава Народниятъ блокъ отъ Сговора.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние всѣки пътъ сме се различавали отъ Сговора.

Г. Костовъ (раб): (Възразява нѣщо)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние се отличаваме отъ Сговора.

П. Стоевъ (раб): (Възразява нѣщо)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: По вашата терминология азъ не мога нищо да кажа, освенъ че тя си е Ваша и никой пътъ не може да бжде убедителна за насъ.

Д. Икономовъ (раб): Пращите стражари да правятъ избори.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Когато дойдете вие да управлявате, ще видимъ това, което ще направите. Това, което сме направили ние, всѣки го знае, но вие колко непочтени работи ще направите, когато ще управлявате страната, това може само фантазията на човѣка да нарисова.

Ж. Маджаровъ (з): (Къмъ работницитъ) Ако Народниятъ блокъ бѣше втори Сговоръ, наполовина щѣхме да се стопимъ — и вие, и ние.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Числото 35 общински съветници дава възможностъ за една справедливостъ при разпредѣляне мандатитъ за отдѣлнитъ райони.

Г. г. народни представители! София ще трѣбва да има единъ дееспособенъ общински съветъ, затова азъ не мога да се съглася съ предложението, което се прави, да се избиратъ 60 души съветници. Единъ общински съветъ отъ 60 души ще бжде една много тежка машинария, непотребна за общинскитъ интереси. Ако по-малки градски общини — напимѣръ, Пловдивъ и Варна — избиратъ по 24 и 30 съветника, това не значи, че София трѣбва да избира непременно двойно. 35 души сж една достатъчна за управление колегия; ще бжде подвижна, дееспособна, защото общинскиятъ съветъ е преди всичко едно управително тѣло на общината, въ което ще трѣбва да се проявява единомислие и воля. Не виждамъ, следователно, никакви съображения, за да се увеличава съставътъ на общинския съветъ.

Ето защо азъ ви моля да приемете чл. 3 отъ законопроекта така, както е редактиранъ и приетъ отъ комисията. Така ние ще имаме за гр. София единъ действително дееспособенъ и на висотата на своето положение общински съветъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Има две предложения: едното отъ народния представителъ Асенъ Бояджиевъ, другото отъ народния представителъ Никола Пждаревъ.

Предложението на г. Асенъ Бояджиевъ гласи: (Чете)
Чл. 3 добива следната редакция: Чл. 3. Столичниятъ общински съветъ се състои отъ 60 съветника, избирани за една година на първия недѣленъ день на месецъ априлъ.

„София съставлява една избирателна колегия и съветницитъ се избиратъ съ една обща листа.

„Всѣки общински съветникъ може всѣкога да бжде отзованъ отъ организацията или групата, която е поставила неговата кандидатура въ изборитъ, и замѣненъ съ друго лице, посочено отъ сжщата организация или група“.

Който сж съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Н. Гашевски (нац. л): Тѣ (Сочи работницитъ) самитъ се смѣятъ на това предложение.

Предложението на народния представител г. Никола Пъдаревъ гласи: Въ чл. 3 думитъ „35 съветника“ се измѣняватъ съ „36 съветника“, а думитъ „III — 7“, ставатъ „III — 8“. Които сж съгласни съ това предложение на народния представител г. Никола Пъдаревъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Н. Пъдаревъ (д. ст): Болшинство е.

А. Циганчевъ (з): Гласуватъ комунистите и стоворителъ. Манифестирайтъ единния фронтъ! (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството)

С. Мошановъ (д. ст): Това е за Ючъ-бунаръ, за народа!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Гласуватъ групитъ на Сговора и на работницитъ. Малцинство.

С. Мошановъ (д. ст): И Жеко Маджаровъ гласува. (Смѣхъ)

Ж. Маджаровъ (з): И азъ гласувамъ.

П. Стайновъ (д. ст): Да се отбележи, че Жеко Маджаровъ гласува за Ючъ-бунаръ.

Ж. Маджаровъ (з): Не е вѣрно, г. професоре! Вие поне така не се изразявайте, Вие сте професоръ. Азъ не гласувамъ за Ючъ-бунаръ, а гласувамъ предложението ви.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 3 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

Чл. 4. Първи избирателенъ районъ обема кварталитъ между бул. „Кн. Мария Луиза“, начинающа отъ Львовия мостъ до черквата „Св. Недѣля“; половината отъ пл. „Св. Недѣля“ съ източната частъ до началото на бул. „Царица Йоанна“; бул. „Царица Йоанна“, начивая отъ площадъ „Св. Недѣля“ до ул. „Патр. Евтимий“; ул. „Патр. Евтимий“, начинающа отъ бул. „Царица Йоанна“ до ул. „Гр. Игнатиевъ“ и бул. „Фердинандъ I“; бул. „Фердинандъ I“, начинающа отъ ул. „Графъ Игнатиевъ“ до паметника на Василь Левски, отъ тоя паметникъ по бул. „Константинъ Стоиловъ“ до рѣката (бул. „Сливница“); бул. „Сливница“, начинающа отъ бул. „Константинъ Стоиловъ“ до бул. „Кн. Мария Луиза“ (Львовия мостъ).

Втори избирателенъ районъ обема кварталитъ между бул. „Сливница“, начинающа отъ бул. „Мария Луиза“ (Львовия мостъ), до ул. „Опълченска“; ул. „Опълченска“, начинающа отъ бул. „Сливница“, до бул. „Братя Бъкстонъ“ (брѣгътъ на старитъ еврейски гробища); бул. „Скобелевъ“, начинающа отъ брѣга на еврейскитъ гробища (бул. „Братя Бъкстонъ“) до ул. „Патр. Евтимий“; ул. „Патриархъ Евтимий“, начинающа отъ бул. „Скобелевъ“ и бул. „Христо Ботевъ“, до бул. „Царица Йоанна“; бул. „Царица Йоанна“, начинающа отъ ул. „Патриархъ Евтимий“, до черквата „Св. Недѣля“; съ западната половина частъ отъ площадъ „Св. Недѣля“, началото на бул. „Кн. Мария Луиза“ (черквата „Св. Недѣля“) до бул. „Сливница“ (Львовия мостъ).

Трети избирателенъ районъ обема кварталитъ между бул. „Сливница“, начинающа отъ ул. „Опълченска“, до пресичането му съ ул. „Св. св. Кирилъ и Методий“; ул. „Св. св. Кирилъ и Методий“, начинающа отъ бул. „Сливница“, до началото на шосето за Захарната фабрика (училището Трайко Китанчевъ); шосето за Захарната фабрика, начинающа отъ училището Трайко Китанчевъ, до пресичането му съ желѣзнопътната линия; шосето за Царибродъ до Суходолската рѣка (дере), сѣщата рѣка (дере), начинающа отъ Царибродското шосе, до землището на с. Филиповци; границитъ на Софийското землище съ ония на селата Горна-бана, Княжево, до Владайската рѣка; сѣщата рѣка до шосето за III-я гаражъ; Ридътъ (гребенътъ) задъ лагера, начинающа отъ общинската кариера за жѣлтъ пѣськъ, до пресичането му съ края на бул. „Скобелевъ“; ул. „Опълченска“, начинающа отъ бул. „Скобелевъ“, до бул. „Сливница“.

Четвърти избирателенъ районъ обема кварталитъ между бул. „Скобелевъ“, начинающа отъ ул. „Опълченска“, до пресичането съ бул. „Хр. Ботевъ“ и „Патр. Евтимий“; ул. „Патриархъ Евтимий“, начинающа отъ бул. „Хр. Ботевъ“, до ул. „Графъ Игнатиевъ“; бул. „Фердинандъ I“, начинающа отъ ул. „Графъ Игнатиевъ“, до бул. „Царъ Освободителъ“; бул. „Царъ Освободителъ“, начинающа отъ бул. „Фердинандъ I“, до Орловия мостъ; бул. „Николай Николаевичъ“ (Цариградското шосе), начинающа отъ Орловия мостъ, до землището на с. с. Дървеница, Слатина; границата на

с. с. Дървеница, Драгалевци и Бояна до Рида задъ лагера (общинската кариера); Рида, начинающа отъ сѣщата кариера, до сѣдинението на бул. „Скобелевъ“ съ ул. „Опълченска“.

Пети избирателенъ районъ обема кварталитъ между бул. „Фердинандъ I“, начинающа отъ бул. „Царъ Освободителъ“, до ж. п. линия за Пловдивъ; по сѣщата линия до пътя за гробищата; сѣщиятъ пътъ до гробищата; западната граница на гробищата до землището на с. с. Орландовци, Браждебна и Слатина, до бул. „Николай Николаевичъ“ (Цариградското шосе) до Орловия мостъ; бул. „Царъ Освободителъ“, начинающа отъ Орловия мостъ, до пресичането му съ бул. „Фердинандъ I“.

Шести избирателенъ районъ обема кварталитъ между бул. „Сливница“, начинающа отъ бул. „Фердинандъ I“, до улица „Св. св. Кирилъ и Методий“; ул. „Св. св. Кирилъ и Методий“ до пресичането ѝ съ бул. „Сливница“, до училището Трайко Китанчевъ (шосето за Захарната фабрика); шосето за Захарната фабрика, начинающа отъ училището Трайко Китанчевъ до ж. п. линия за Кюстендилъ; шосето за Царибродъ, начинающа отъ сѣщата ж. п. линия до дерето Суходолъ; границата на землището на с. с. Връбница, Надежда и Илиенци; западната граница на гробищата до пътя на сѣщитъ; сѣщиятъ пътъ до ж. п. линия за Пловдивъ; по сѣщата линия до бул. „Фердинандъ I“; бул. „Фердинандъ I“, начинающа отъ ж. п. линия до корекцията на Владайската рѣка“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 4 така, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Общински съветъ.“

Чл. 5. Общинскитъ съветници се избиратъ по избирателни райони, измежду всички лица, записани въ избирателнитъ списъци на столицата, имащи качествата на избираеми. Тѣ могатъ да се кандидатиратъ въ който и да било отъ избирателнитъ райони“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Христо Манаровъ.

Х. Манаровъ (д): Г. г. народни представители! По чл. 5 отъ законопроекта азъ имамъ да направя едно предложение, което се налага не само отъ гледището на принципа за разширение избирателнитъ права въ нашата страна, но се налага и отъ ония условия, при които живѣе и се развива Софийската община. Предложението ми е за даване пасивно изборно право на женитъ за Софийския общински съветъ. Съображенията, които имамъ, за да направя това предложение, сж следнитъ. На първо мѣсто ония принципиални положения, които сж легнали въ програмата на партията, изъ която изхождамъ. Още преди двадесетъ и нѣколко години Демократическата партия издигна принципа за даване изборни права на женитъ въ нашата страна и възприе постепенното даване на тия права. Въ закона за народната просвѣта се даде право на женитъ да могатъ да бждатъ избирани за училищни настоятелки. Такива вече въ нашата страна нееднократно сж избирани и тѣ сж проявявали дейностъ, която, очевидно, ни дава основание да считаме, какво в българката е напълно достойна да изпълнява въ нашия общественъ животъ известни функции, които тя по-леко и съ по-голяма любовъ извършва, отколкото мъжътъ.

Въ приложението на този принципъ, възприетъ отъ Демократическата партия, азъ правя предложението да се постави една втора алинея въ чл. 5 съ следното съдържание: „Жени, навършили 30-годишна възраст, съ сръдно образование, могатъ да се избиратъ за общински съветници“.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Не само за София, но за цѣла България

Х. Манаровъ (д): Знамъ, че ще ми се направи възражение, защо правя предложението за даване права на женитъ само за Софийската община, а не правя предложението да се дадатъ изборни права на женитъ въ цѣла България. Г. г. народни представители! Азъ съмъ съгласенъ да стане това разширение, да се дадатъ изборни права на женитъ въ цѣла България, но това не може да стане днесъ, когато гласуваме законъ за Софийската община. Нека сега поставимъ началото за даването на тия права и следъ това да работимъ за даване права и на женитъ въ другитъ общини на България.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Или на всички, или на никои.

Х. Манафовъ (д): Г. г. народни представители! Вие ще се съгласите, че преди всичко отъ София трѣбва да се захване съ даването права на женитѣ, защото въ София действително ще намѣрите жени, които най-добре биха могли да се отдадатъ на обществена деятелностъ, каквато се развива въ общинскитѣ съвети.

Г. Каназирски (д. сг): Не е вѣрно. Ние отъ провинцията протестираме.

Х. Манафовъ (д): На второ мѣсто, г. г. народни представители, Софийската община развива своитѣ служби главно по отношение на социалнитѣ грижи и на благотворителността. Ако има нѣкои, които могатъ най-добре, най-достойно, съ най-голяма енергия, съ най-много свободно време да се отдадатъ за развитието на тия социални грижи и на тая благотворителностъ, това сѫ женитѣ. И естествено, днесъ, при тая мизерия, която постепенно въ София все повече и повече захваща да се настанява въ крайнитѣ квартали, при тия усложнени социални условия, при които живѣе софиянецътъ и софийското дете, най-много за София се налага да вкараме въ общественния животъ, въ Софийския общински съветъ, женитѣ, за да могатъ да се проявятъ. И азъ съмъ убеденъ, че въ това отношение тѣ ще проявятъ една много по-голяма енергия и ще дадатъ едни по-задоволителни резултати.

Г. г. народни представители! Има служби въ Софийската община, въ които ако би дошла една жена, съ много по-малки срѣдства биха могли да се извършватъ и наредятъ и, следователно, да се получатъ едни по-големи резултати. А тия грижи, които днесъ се налагатъ като едно задължение на Софийската община, тѣ ще се развиватъ, тѣ не могатъ да се не развиватъ, тѣ ще вървятъ все напредъ и напредъ. И ако вие желаете да подобрите всички тия служби, които Софийската община, по силата на живота въ градъ София развива, вие, г. г. народни представители, смѣтамъ азъ, ще трѣбва да се съгласите съ менъ да допуснемъ женитѣ да влѣзатъ като съветници въ Софийския общински съветъ.

Прочее, азъ моля народното представителство да се съгласи и да гласува за предложението, което правя, а именно, на женитѣ, навършили 30 години, съ срѣдно образование, да имъ бѣде дадено правото да бѣдатъ избирани за общински съветници.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че избирателнитѣ права по този членъ сѫ ограничени. Първо, ограничени сѫ правата на половината отъ софийскитѣ жители, а именно на женитѣ. И не по тия мотиви, по които г. Манафовъ иска да се дадатъ права на женитѣ, ще искамъ и азъ. Надникнете, г-да, въ производството и вие ще видите, че маса производства сѫ вече феминизирани, че болшинството отъ работящитѣ въ тѣхъ сѫ жени. Така е въ тютюневото производство, така е въ текстилното производство, така е въ бонбоненото производство, въ шиваческото производство и въ редица и редица други производства. Сѣщото нѣщо е и въ селата. Често пѣти селянката е принудена да работи сама въ домакинството, защото мъжътъ ѝ трѣбва да отиде въ града, за да изкара нѣщо допълнително за издрѣжка на семейството си. Следователно, щомъ женитѣ участвуватъ въ производството, щомъ могатъ да работятъ, за да създаватъ печалби, щомъ могатъ да се прехранватъ, на какво основание вие ще ги лишите отъ избирателни права? Особено напоследъкъ се увеличи много вмѣкването на женитѣ въ производството съ въвеждането на така наречената капиталистическа рационализация на производството. Ето защо ние смѣтаме, че преди всичко трѣбва да бѣдатъ разширени избирателнитѣ и избираеми права на женитѣ, които изкарватъ прехраната си съ собственъ трудъ.

Отъ друга страна, пакъ благодарение на рационализациата, благодарение на голѣмата мизерия, въ която е изпаднала работническата класа, една голѣма частъ отъ работническата младежъ сѣщо така участвува въ производството. Вземете пакъ тия производства, които ви изброихъ, особено тютюневото, и вие ще видите маса младежи, даже деца на 12 години, да участвуватъ въ производството и да създаватъ печалби на господаритѣ.

Ето защо ние искаме, освенъ за женитѣ, да се разширятъ избирателнитѣ права и за младежитѣ надъ 18 години.

Х. Родевъ (нац. л): Защо не и на 12-годишнитѣ?

А. Бояджиевъ (раб): Защо тогава ги държите въ вашитѣ фабрики и тютюневи складове? Пратете ги на училище. Защо държите чирачета въ работилницитѣ, защо държите непълнолѣтни слугинчета? Пратете ги на училище. Експлоатирайте ги, а права не имъ давате. Щомъ ги експлоатираме, трѣбва да имъ дадете и права. Въ Русия е точно така: . . .

Х. Манафовъ (д): Въ Русия нѣма политически права.

А. Бояджиевъ (раб): . . . всички граждани на Съветския съюзъ надъ 18 години, безъ разлика на полъ, се ползуватъ съ избирателни права, щомъ изкарватъ прехраната си сами и не експлоатиратъ чуждъ трудъ.

Освенъ това, нашиятъ избирателенъ законъ прави разлика между избиратели и избираеми. Тая разлика ние искаме да бѣде премахната. Тия, които иматъ право да избиратъ, трѣбва да иматъ и право на избираемостъ и обратното.

Най-сетне има и другъ единъ въпросъ — за придобиване избирателни права въ зависимостъ отъ времето, което известенъ гражданинъ е живѣлъ на дадено мѣсто. За гр. София се изисква да е софийски жителъ или да е живѣлъ най-малко шестъ месеца въ София. Но понеже работницитѣ често пѣти сѫ принудени да мѣняватъ мѣсто-жителството си, да пътуватъ отъ градъ въ градъ, за да търсятъ работа, въ София имаме много пришелци отъ други градове, които фактически работятъ въ София, експлоатирани сѫ отъ фабрикантитѣ и капиталиститѣ, а нѣматъ избирателни права. Ето защо ние искаме да бѣде на маленъ срокътъ за получаване избирателни права на три месеци.

Моето предложение, г. г. народни представители, е, чл. 5 да получи следната редакция (Чете): „Общинскитѣ съветници се избиратъ съ една листа за цѣла София измежду всички лица отъ двата пола надъ 18-годишна възраст, които изкарватъ прехраната си съ собственъ трудъ, не експлоатиратъ чуждъ трудъ и сѫ живѣли въ София повече отъ три месеци. Сѣщитѣ се ползуватъ и съ права като избираеми“.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че проблемата за даване избирателни права на женитѣ не може така инцидентно и несериозно да се слага на разглеждане и разрешение въ Парламента. Освенъ това, не може съ закона за Столичната община да измѣните избирателния законъ и да давате избирателни права на женитѣ, безъ да се занимаете въобще съ проблемата за избирателнитѣ права на жената. Азъ смѣтамъ, че предложението на г. Манафовъ е неиздържано и несериозно, защото не може така инцидентно да се изменява Парламентътъ съ такава голѣма и твърде важна проблема. Нѣма сега да се състезаваме тукъ, кои сѫ за права на женитѣ и кои не сѫ; нѣма да правимъ и изборни маневри. Въпросътъ е за сериозно законодателствуване въ случая. Несериозно е, смѣтамъ, това предложение отъ тази гледна точка — че въпросътъ се слага инцидентно и че не може да се разреши съ единъ специаленъ законъ, а трѣбва да се разреши или съ конституцията, или съ общия избирателенъ законъ.

И азъ смѣтамъ, че нашата парламентарна група — доколкото разбирамъ — не може да подкрепи едно такова предложение, така инцидентно излѣзло на сцената въ Народното събрание. Ние сме за даване избирателни права на женитѣ, но не така инцидентно да бѣде прокарано това, а да се разгледа въпросътъ основно и да се види доколко и какъ женитѣ трѣбва да бѣдатъ вкарани въ избирателния корпусъ на България.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Пеню Даскаловъ.

П. Н. Даскаловъ (нац. л): Г. г. народни представители! Въпросътъ не е маловаженъ. Въ историята на женското движение въ България, която ще се пише, ще бѣде отбелязанъ сигурно днешниятъ день отъ заседанията на нашето Народно събрание — че за първи пѣтъ въ него се повдига въпросътъ за даване избирателни права на жената конкретно чрезъ едно предложение.

Ж. Маджаровъ (з): И то само за София.

Г. Каназирски (д. сг): Много пѣти е повдиганъ този въпросъ.

П. Н. Даскаловъ (нац. л): Моля, моля. Какъ е повдиганъ въпросътъ? Не така, чрезъ предложение отъ страна на единъ народенъ представител — да се дадатъ избирателни права на женитѣ и то само въ Софийската община.

Та, казвамъ, въ историята на женското движение днешниятъ фактъ ще бѣде отбелязанъ като фактъ отъ голѣмо значение. И сигуренъ съмъ, че г. Манафовъ ще бѣде отбелязанъ като най-голѣмиятъ борецъ за женскитѣ права. (Смѣхъ)

Нѣкой отъ мнозинството: И то ергенъ!

П. Н. Даскаловъ (нац. л): Безъ съмнение, женитѣ и въ България водятъ една усилена и много голѣма пропаганда, за да спечелятъ избирателни права. Тѣ я водятъ чрезъ писмена пропаганда и на дѣло. Неотдавна въ Ломъ вие видѣхте една особена листа въ изборитѣ за училищното настоятелство, въ която начело бѣ поставена една жена и тая листа спечели. Всички избиратели мѣже гласуваха за една жена, която бѣ избрана. Това не показва друго, освенъ голѣмото съзнание вече въ българското гражданство, че жената е излѣзла отъ ония пелени, въ които живѣше доскоро, когато тя се смѣташе само като деятелка въ кѣщи. Обаче колкото и да сме съгласни, че трѣбва да се дадатъ права на женитѣ, колкото и общественото мнение да е дошло до това съзнание, че на жената въ България трѣбва да се дадатъ избирателни права, азъ мисля, че съ единъ скокъ, така бързо, не трѣбва да се даватъ избирателни права на жената.

Ето защо, като изказвамъ моето лично мнение, че този въпросъ е много назрѣлъ, че има нужда отъ разисквания, отъ обсъждания и най-сетне отъ разрешение, азъ смѣтамъ, че не трѣбва да се бърза, че избирателни права на жената сега не може да се дадатъ така набързо, а трѣбва да чакаме момента, времето, когато Народното събрание, повикано да се произнесе специално по този въпросъ, ще даде своя вотъ. Надѣвамъ се, че и г. Манафовъ следъ всичко това, което се каза, ще разбере, че предложението ми, колкото и да е похвално и хубаво, е прибързано, не-тактично, ...

Нѣкой отъ работницитѣ: И демагогско.

П. Н. Даскаловъ (нац. л): ... и затова той самъ ще ооттегли.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Цвѣтко Таслаковъ.

Ц. Таслаковъ (д): Г. г. народни представители! Колкото и да ви се вижда въпросътъ смѣшенъ, той е твърде назрѣлъ. (Смѣхъ) Моля, азъ говоря твърде сериозно. — Когато се касае за управлението на общинитѣ, тия жени, които сѣт главни на семейства, трѣбва да иматъ право да участвуватъ въ управлението на общината; следователно, трѣбва да иматъ право да бѣдатъ избирани, за да взематъ участие. Ние сме дали на женитѣ право на избираемостъ въ училищнитѣ настоятелства. Това е твърде добро нѣщо.

Ж. Маджаровъ (з): То е по закона за народното просвѣщение, а не по избирателния законъ.

Ц. Таслаковъ (д): Има избрани жени за училищни настоятелки, които сѣт изпълнили дълга си, както трѣбва. Ние можемъ да обмислимъ въпроса, дали трѣбва да дадемъ на женитѣ по-напредъ право на избираемостъ и после избирателни права или обратното. Споредъ моето схващане, ние трѣбва да дадемъ на женитѣ първо право на избираемостъ, защото като избраници ще покажатъ своитѣ достойнства, а следъ това — право на избиратели.

Ж. Маджаровъ (з): Азъ смѣтамъ, че трѣбва да осигуримъ по-напредъ достатъчно правото на избираемостъ на мъжетѣ, а следъ това на женитѣ.

Ц. Таслаковъ (д): Този въпросъ нѣма да го разрешимъ днесъ, но това, което се каза тукъ, ще има известно значение. Азъ пакъ настоявамъ, че женитѣ, които сѣт главни на семейства, носятъ тежобитѣ тѣй, както ги носятъ мъжетѣ и иматъ право да взематъ участие въ управата на общината.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Внимавайте да не обезглавите семейството.

Ц. Таслаковъ (д): Не ще съмнение, този въпросъ е конституционенъ и трѣбва да се разреши отъ едно велико

Народно събрание. Но всички въпроси, които сѣт добили известно разрешение, сѣтщо така полека-лека сѣт назрѣвали и най-после, когато всички сѣт се убеждавали, тѣ сѣт получавали известно разрешение. Защо ви се вижда смѣшно това, когато има дори и африкански страни, които сѣт дали право на избираемостъ на женитѣ? Полека-лека то ще си дойде и у насъ отъ самото време.

Колкото се отнася до тѣзи жени, които не сѣт се омѣжили и искатъ това право, азъ имъ го отказвамъ. (Веселостъ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: По чл. 5 има предложени две предложения: едното е отъ народния представител г. Асенъ Бояджиевъ, другото е отъ народния представител г. Христо Манафовъ.

Н. Стамболиевъ (з): Тѣзи предложения не сѣт съвмѣстими съ законопроекта. Защо ги поставяте на гласуване? Въ тѣхъ се засѣга материя, която се урежда въ специалния избирателенъ законъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля Ви се. Всички предложения, които се отнасятъ до законопроекта, ще се гласуватъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Нѣматъ връзка съ законопроекта.

Х. Манафовъ (д): Иматъ връзка.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Предложението на г. Асенъ Бояджиевъ е въ смисълъ, чл. 5 да получи следната редакция: (Чете) „Общинскитѣ съветници се избиратъ съ една листа за цѣла София измежду всички лица отъ двата пола надъ 18 годишна възраст, които изкарватъ прехраната си съ собственъ трудъ, не експлоатиратъ чужди трудъ и сѣт живѣли въ София повече отъ 3 месеца. Сѣтщитѣ се ползуватъ и съ права като избиратели.“

Н. Стамболиевъ (з): Това е противъ конституцията. Това е демагогия отъ лукаваго.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това предложение не може да се гласува, защото вече е разрешенъ въпросътъ за избирателнитѣ райони. Г. Бояджиевъ повдига ново въпроса, който го решихме при гласуването на чл. 3.

Н. Стамболиевъ (з): Това е несерiously предложение. Направено е само за демагогия. То е несъвмѣстимо съ законопроекта. (Възражения отъ работницитѣ) Ние, Земледѣлскиятъ съюзъ, по начало сме за това, да се дадатъ права на женитѣ, но ще третираме този въпросъ при избирателния законъ. Не може така инцидентно сега да се поставятъ клинове въ единъ законопроектъ. Каква е тази демагогия! И ние желаемъ да се дадатъ права на женитѣ, но при единъ специаленъ законъ, какъвто е избирателниятъ законъ, а не сега, при единъ законопроектъ като настоящия. На 18-годишни жени ще имъ дадете правото на избираеми! Само ще плещимъ! (Възражения отъ работницитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въпросътъ за правото на избираемостъ на жената отчасти е разрешенъ съ закона за народната просвѣта. Той, обаче, се разреши съ огледъ на цѣла България. Нали е така?

Отъ мнозинството: Така е.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ работницитѣ) Следователно, слушайте възраженията отъ тукъ (Сочи мнозинството), че този въпросъ, за даване право на избираемостъ на жената, когато се постави, ще трѣбва да се постави въ връзка съ нуждитѣ на цѣла България.

Министъръ Д. Гичевъ: Само въ София ли има жени?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тѣ (Сочи мнозинството) не искатъ да демагогствуватъ, както вие искате да демагогствувате. (Ржкопѣлскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Никола Йотовъ.

Н. Йотовъ (з): Азъ смѣтамъ, че предложението на г. Бояджиевъ, поради това, че въ него има единъ про-

тивококонституционен елемент — иска се да се даде право на избираемост и на гласуване и на хора, които сж под 21-годишна възраст, когато този въпрос е разрешен въ конституцията — не може да се слага на гласуване. Ние нѣмаме тази компетенция, да се занимаваме съ конституционни въпроси. (Глъчка)

Н. Стамболиевъ (з): Такова несериозно предложение не може да се слага на гласуване.

Н. Йотовъ (з): Това е вънъ отъ нашата компетенция.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Понеже предложението на народния представител г. Асенъ Бояджиевъ е несериозно . . . (Възражения отъ работниците)

С. Мошановъ (д. ср): Това не е право.

К. Русиновъ (раб): Това е лозунгъ на нашата партия.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И противоконституционно.

Председателстващъ Н. Захариевъ: . . . и понеже за сѣга материя, която се разрешава отъ избирателния законъ и конституцията, нѣма да го поставя на гласуване. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

А. Бояджиевъ (раб): (Казва нѣщо).

И. Василевъ (з): Защо се излагате?

Н. Стамболиевъ (з): Нека се види, че демагогствуватъ съ даването права на женитѣ.

Х. Манафовъ (д): Конституцията никжде не забранява на жената да има избирателни права. Това е едно. Второ, съ чл. 5 отъ законопроекта се разрешава сега въпросътъ, кои могатъ да бждатъ избираеми за столични общински съветници и точно тукъ по този членъ азъ правя предложение да се даде право на избираемост на женитѣ. Какъ така! Тази материя се засѣга отъ този членъ. Азъ съмъ мислилъ, когато съмъ правилъ предложението си.

Н. Стамболиевъ: Само за София не може.

Х. Манафовъ (д): Когато дойде законопроектътъ за измѣнение на закона за селскитѣ и градски общини, тогава ще разрешимъ въпроса и за цѣла България. (Шумъ)

А. Бояджиевъ (раб): (Казва нѣщо)

А. Циганчевъ (з): Може ли да обиждате провинциалиститѣ?

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Стойчо Мошановъ.

С. Мошановъ (д. ср): Г. г. народни представители! Вземамъ думата само по начина на приложението на правилника, за да не се създаде единъ много опасенъ прецедентъ. Много право забеляза г. Йотовъ, че предложението на работническата група за даване права на българскитѣ гражданки по-млади отъ 21 години, да бждатъ избираеми и да избиратъ, понеже е противоконституционно и не влиза въ нашитѣ права, не може и не бива да се гласува.

Що се касае, обаче, до предложението за даване право на избираемост на жената — право, което ние съ закона за народната просвѣта въ миналото сме дали — то не засѣга конституционенъ принципъ и не може подъ предлогъ за сериозностъ и несериозностъ да не се поставя на гласуване. Много опасно е, председателството да опредѣля кое предложение е сериозно и кое е несериозно и да не го поставя на гласуване.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Не го поставямъ на гласуване, защото е противоконституционно.

С. Мошановъ (д. ср): Събранието ще се произнесе дали едно предложение е сериозно или несериозно, а Вие можете само да бдите дали е конституционно или е противоконституционно.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Не може единъ народенъ представител да прави предложения противъ конституцията.

С. Мошановъ (д. ср): Да, това е право; но по отношение на гласуването на женитѣ . . .

Ж. Малжаровъ (з): Избирателниятъ законъ урежда материята за правата на женитѣ.

Н. Стамболиевъ (з): Засѣга се специална материя, която се урежда съ избирателния законъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Ама азъ нѣма да го гласувамъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): По отношение предложението на г. Бояджиевъ Вие сте прави, но по отношение предложението на г. Манафовъ не сте прави и трѣбва да гласувате неговото предложение. (Шумъ)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, ще се гласува предложението на г. Манафовъ.

Г. Костовъ (раб): Всѣки народенъ представител може да коригира предложението си, както може и да го оттегли.

Н. Стамболиевъ (з): По три пѣти не може да се прави едно предложение.

Г. Костовъ (раб): Може да се коригира, обаче.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Дайте си предложението.

А. Бояджиевъ (раб): Остава предложението ми същото, като само коригирамъ възрастта отъ 18 години на 21 години.

Ж. Малжаровъ (з): Правишъ друго предложение, а те мързи да напишешъ два реда.

И. Симеоновъ (д): Отъ кжде на кжде ще раздѣляме гражданитѣ въ България на привилегировани и непривилегировани?

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. Симеоновъ! Съ вота си Парламентътъ ще изчерпи този въпросъ.

Ще положи на гласуване предложението на г. Манафовъ. Той предлага: (Чете) „Жени, навършили 30 години, ако иматъ срдно образование, могатъ да бждатъ избрани за общински съветници“. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Абсолютно малцинство.

А. Бояджиевъ (раб): Това е демагогия. (Пререкания между земледѣлци и работници)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ чл. 5 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 6. Въ изборитѣ за столични общински съветници и училищни настоятели, гласуването става съ цвѣтни бюлетини, съгласно избирателния законъ“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Христо Манафовъ.

Х. Манафовъ (д): Г. г. народни представители! Въ чл. 6 отъ законопроекта е възпретъ принципа, при изборитѣ за общински съветници въ столицата да се гласува съ цвѣтни бюлетини, за разлика отъ общия принципъ, възпретъ при изборитѣ въ нашитѣ общини. Съ това се иска да се подчертае, че партийниятъ характеръ на изборнитѣ борби около избирането на общински съветници въ гр. София е възпретъ.

Г. г. народни представители! Ще се съгласите съ менъ, че когато на тази база се поставятъ изборитѣ за общински съветници въ гр. София, когато цвѣтната бюлетина наново се въвежда въ общинскитѣ избори въ София, очевидно е, че листитѣ за общински съветници ще трѣбва да бждатъ завѣрени въ едни срокове, които да дадатъ възможностъ на партийнитѣ групировки да развиятъ своята предизборна агитация и борба по единъ правиленъ начинъ.

Г. г. народни представители! До днесъ листитѣ за общински съветници се регистрирваха въ деня на избора и, следователно, до този последенъ моментъ, до откриването на избора никой, който ще се състезава въ из-

бора, не знае съ колко и какви листи ще има да се състезава, никой не знае съ какви групировки, от какви обществени слоеве, съ какви регистрирани листи ще има да се бори, за да може правилно да насочи своята борба, за да дойде до известни полезни резултати при избора. Партийното раздробление още повече може да бжде насърчено, когато до последния момент никой не знае какви и колко листи има регистрирани.

Заради това азъ правя предложение, къмъ чл. 6 да се добави, че листитъ за общински съветници се депозиратъ предъ съответния мирови съдия 7 дни преди изборния день.

Х. Статевъ (нац. л. о): 7 дни сж много.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): 3 дни да бждатъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): 5 дни.

Х. Манафовъ (д): Срокътъ може да бжде и 5 дни, за да могатъ, г. г. народни представители, всички партийни групировки въ течение на тия 5 дни да развиятъ оная пропаганда и оная борба, която трѣбва да развиятъ, за да могатъ да достигнатъ до единъ добъръ резултатъ въ изборния день.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Рашко Маджаровъ.

Р. Маджаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Специално за гр. София, регистрирането на листитъ преди изборния день има значение, защото при единъ такъвъ градъ, който има 300.000 жители, това ще бжде не само една известна гаранция при полагането на листата, но оповестяването на листата и довеждането ѝ до знанието на гражданството ще бжде отъ полза, за да може то да прещени за какви хора да гласува. Азъ мисля, че срокътъ 5 или 7 дни е приемливъ и въ такъвъ смисълъ би трѣвало да бжде измѣненъ чл. 6 отъ законопроекта.

Обаче, г. г. народни представители, азъ искамъ да възбудя другъ единъ въпросъ. Касае се за нововъведеното по отношение на цвѣтоветъ въ изборитъ за общински съветници въ гр. София. Мотивитъ, по които едно време се поддържаха цвѣтоветъ при изборитъ за народни представители и за общински градски и селски и окръжни съветници, бѣха, че въ първия периодъ избирателитъ е достатъчно неподготвенъ, та като усвои даденъ партиенъ цвѣтъ, по-съзнателно ще гласува за своята партия. На второ мѣсто, изтъкваше се и мотивътъ, че понеже се даватъ опредѣлени цвѣтове и срокове, ще може да се ограничи раздроблението на партиитъ, за да не може да излизатъ съ бѣла бюлетина групи отъ сърдити партизани или пъкъ отдѣлни лица.

Тѣзи мотиви днесъ не издържатъ критика. Съзнанието у българина по отношение на изборитъ, отъ най-малката паланка до София, е достатъчно развито, за да нѣма вече сила мотивътъ, който се изтъкваше преди 20 години. Колкото се отнася до мотива, че цвѣтоветъ прѣчели на раздроблението на партиитъ, практиката ни показва обратното. Въ Софийския окръженъ съдъ сж регистрирани толкова цвѣтове, че не останала комбинация на цвѣтове, за да може да се регистриратъ нови листи. И, г. г. народни представители, понеже този въпросъ не е партиенъ, по него можемъ да бждемъ и за, и противъ, нека повторя, както съмъ го говорилъ и преди, че става търговия съ цвѣтове. Който е следилъ изборитъ за общински и окръжни съветници, пъкъ и за народни представители, въ София, ще знае, че е имало случаи, преди години — добре правимъ да регистрираме това тукъ, пъкъ има и софиянци, които го съзнаватъ — дето хората сж продавали своя цвѣтъ като отличителенъ знакъ на партийното си знаме. На второ мѣсто, съ цвѣтнитъ бюлетини не се избѣгва разцеплението въ партиитъ, защото сжществуватъ толкова партии и цвѣтове, че пакъ всѣка отдѣлна се група ще може да си намѣри цвѣтъ. Значи, и този мотивъ пада.

Заради това предпочитателно е да се отиде къмъ общото положение, което сжществува въ Европа, гдето, когато гласуването става съ бюлетини — по изключение, въ стара Сърбия се гласува съ черни и бѣли топки — прибѣгва се до бѣлия цвѣтъ. Нѣщо повече, има държави, като Белгия, въ които е опредѣлено хартията да бжде държавна, отъ единъ цвѣтъ и форма, за да може по този начинъ тайната на гласоподаването да бжде запазена.

При това положение, г. г. народни представители, съ закона отъ 1925 г. законодателятъ прие да се гласува при

изборитъ за общински съветници въ селата и въ градоветъ и за окръжни съветници съ бѣли бюлетини.

На второ мѣсто, бѣлиятъ цвѣтъ за Софийската община ще има и друго значение. Не трѣбва да се забравя, че въ Европа политическитъ партии, които даватъ управление на мѣстнитъ учреждения, се различаватъ по своя съставъ. Задачата тукъ, за Софийската община, е не да даваме предимство на партийнитъ въпроси, а да достигнемъ до малко по-големо групиране на гражданитъ въ името на мѣстнитъ интереси на общината. Бѣлата бюлетина ще позволи подобенъ родъ групиране, като ще даде по-голема свобода на организираното гражданство да не се влияе, безъ да се отстранява отъ партийнитъ знамена. По такъвъ начинъ въ моменти, когато има криза въ управлението на общината, ще може да бждатъ събирани повече гласове около единъ мѣстенъ интересъ, който въ себе си има повече обществено, отколкото партийно значение.

Ето защо азъ бихъ молилъ г. министра да се съгласи да се промѣни чл. 6 тѣй, както се иска, но съмъ единъ отъ оиѣзи, които сж поддържали и поддържатъ, че въвеждането на бѣлата бюлетина ще бжде по-добра мѣрка, отколкото сж цвѣтнитъ бюлетини.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Жеко Маджаровъ.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че и материята, която урежда чл. 6 отъ законопроекта, е една специална материя, която би трѣбвало да се уреди съ общия избирателенъ законъ. Чл. 6 отъ законопроекта изключва селата, изключва останалитъ избиратели въ България — тѣ не могатъ да гласоподаватъ съ цвѣтна бюлетина. Тамъ като че ли нѣма нужда отъ партийна дисциплина; като че ли съображенията да се прокара чл. 6 въ тоя законопроектъ за тамъ не сжществуватъ. Отъ такава дисциплина като че ли има нужда само София, културно израстналата София, интеллигентнитъ граждани на София, далечъ отъ селата. Въ София ние намѣрихме за нужно да въведемъ най-напредъ наново цвѣтната бюлетина.

Ако вие ще трѣбва да въведате цвѣтната бюлетина наново при изборитъ за градски и селски общински съвети, вие това ще трѣбва да го направите съ общия избирателенъ законъ. Вие не можете да дѣлите българскитъ граждани, като на едни, въ една област, давате едни права, а на други, въ друга област — други права. Нека признаемъ, че съображенията за прокарването на чл. 6 отъ законопроекта сж най-важни, най-основателни за щабоветъ на партиитъ. Но мотивитъ имъ надали могатъ да издържатъ критика. Вѣрно е, че и моето становище е какво бюлетината трѣбва да бжде цвѣтна, обаче не само за избирателитъ въ София, а въобще за изборитъ, които се произвеждатъ по общия избирателенъ законъ. И докато не измѣните общия избирателенъ законъ, за да дадете цвѣтна бюлетина на избирателитъ по селата и градоветъ, вие не можете съ специаленъ законъ да давате цвѣтната бюлетина само за избирателитъ на гр. София.

Азъ направихъ и предложение въ това отношение, защото смѣтамъ, че чл. 6 трѣбва да се изхвърли отъ законопроекта, като избирателната бюлетина за София си остане бѣла. А докато сжществува седмочленката, презъ туй време г. министърътъ на вътрешнитъ работи може да сезира Парламента съ едно измѣнение на избирателния законъ, като цвѣтната бюлетина се въведе въобще за изборитъ, произвеждани по общия избирателенъ законъ. Това е редното, това е парламентарното и това е, което може да задоволи и насъ, па и всички български избиратели. Ако вие днесъ се плашите отъ разколъ, защо вчера не се уплашихте? И ако тоя башилъ на разложение е голѣмъ, та нима той е само въ София? Защо не прокарате това постановление на чл. 6 отъ законопроекта въ общия избирателенъ законъ? Имате време, г. министри, да направите това презъ периода, докато сжществува седмочленката, за да могатъ и избирателитъ на София да гласоподаватъ съ цвѣтна бюлетина въ предстоящитъ избори. Вие, обаче, ще направите това съ общия избирателенъ законъ, защото специаленъ законъ не може да уреди тая материя само за известна частъ граждани въ България, а друга частъ граждани да оставите при старото положение. Затова направихъ писмено предложение да се махне чл. 6 отъ законопроекта.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Позвовете ~~ж~~ енергично да се противопоставя

на предложението на г. Жеко Маджаровъ и онова на г. Рашко Маджаровъ, и като докладчикъ на комисията, който прегледа законопроекта, да ви заявя, какво тамъ, съ исключение пакъ на г. Маджаровъ, се смѣтна, че това е една отъ най-съществениѣ реформи, които се прокарва въ бъдещето уреждане на Софийската община.

С. Момановъ (д. сг): Нѣма по-съществена, значи!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Казвамъ, една отъ най-съществениѣ. Има и други — ако искате да ги чуете.

С. Момановъ (д. сг): Шо ми трѣбваше да се закачамъ!

Т. Кънчевъ (д. сг): Това е параванъ за разтурянето на общинския съветъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Да поставишъ въ закона за Столичната община положението, че изборитѣ ще се произведатъ съ цѣлти бюлетини, това значи да поставишъ бъдещата уредба на София подъ грижитѣ на отговорнитѣ политически фактори въ страната, наречени политически партии. И ако съображенията на г. Маджарова могатъ да бждатъ вѣрни за селото Х, тѣ не могатъ да бждатъ вѣрни въ никой случай за гр. София, при нуждитѣ, които тоя градъ има. И както е вѣрно, че не може и не бива да се управлява гр. Клисура или гр. Трънъ съ сѣщия законъ, съ който се управлява гр. София, сѣщо така е вѣрно, че тия съображения, които изтъква г. Рашко Маджаровъ, не могатъ да важатъ по отношение бъдещата уредба на гр. София, който градъ има вече толкова много нарастнали нужди.

Пакъ подчертавамъ своята основна мисль: да предвидишъ цѣлти бюлетини задължително въ изборитѣ на гр. София, това значи да поставишъ бъдещата управа на София подъ грижитѣ и непосредственото наблюдение на отговорнитѣ политически фактори — политическитѣ партии. Това значи по-нататкъ да отнемеш възможността на известни хора, ръководими отъ всевъзможни съображения, повечето лични, да подхвърлятъ интереситѣ на гр. София на рискове. Имали сме много пжти случаи въ миналото да наблюдаваме, а нѣкога и да страдаме ние, жителитѣ на гр. София, отъ такива проявления на капризитѣ на ладени хора, които съ своето влияние тукъ или тамъ см проваляли цѣли комбинации на отговорни политически партии, които не излизатъ въ името на една програма и не държатъ смѣтка за миналото и не си даватъ смѣтка за една бъдеща дейность, както си даватъ смѣтка политическитѣ партии, които съществуватъ у насъ и които поематъ отговорностъ предъ избирателитѣ. Така е въ държавата, така е въ окръга, така трѣбва да бжде и въ общината. Не може грижитѣ за Софийската община да бждатъ повѣрвани на случайни хора, които излизатъ само въ името на своя личенъ интересъ.

За да се пресѣче пѣтитѣ на тия своеволия, които даватъ само отрицателни резултати, необходимо е тая реформа да се прокара чрезъ тоя законъ: никой другъ, освенъ политическитѣ партии, не може да се грижи за бъдещата уредба на Софийската община, която има вече едно население отъ 300.000 — други казаха 250.000 — и които има толкова много нужди — и благоустройствени, и хигиенични, и социални.

Ето защо, г. г. народни представители, пакъ подчертавамъ първоначалната си мисль — че цѣлтиѣ бюлетини см най-съществената реформа, която се прокарва съ тоя законопроектъ, защото тя цели да гарантира бъдещото управление на Столичната община — че това управление ще бжде подъ контрола на отговорнитѣ политически фактори въ страната, политическитѣ партии.

Затова азъ ви моля, отъ името на комисията, да гласувате за тоя членъ така, както е предложень.

Шо се касае за предложението на г. Манафова, при все че азъ лично нѣмамъ нищо противъ него, азъ ви моля предъ видъ на обстоятелството, че ако приемемъ сегата предложение, можемъ да влѣземъ въ разрѣзъ съ избирателния законъ, да се съгласите, когато законопроектътъ ще бжде съобразяванъ съ други закони, да бжде взето предъ видъ и това предложение, което предвижда, кой ще поставя листата, въ какъвъ срокъ, какъ ще я постави, предъ кой сѣдия въ даденото мѣсто и т. н. Така че нѣмамъ нищо противъ това предложение, защото най-после се налага да се даде едно спокойствие на политическитѣ фактори въ Столицата, които ще има да развиватъ своята дейность, за да проявятъ всичко онова, което е необходимо за освѣтление на софийското гражданство върху бъдещата политика, въ името на която искатъ неговото довѣрие.

Та моля да се съгласите това предложение да бжде изпратено въ комисията, която да го съобрази съ закона.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има предложение отъ г. Манафовъ за поставяне нова забележка къмъ чл. 6 (Чете) „Листитѣ за общински съветници и училищни настоятели се депозиратъ предъ първи Софийски мирови сѣдия 5 дни преди изборния день, като се прилагатъ съответнитѣ постановления на избирателния законъ“.

Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ моля всички ви, г-да, да се съгласите, това предложение да не го гласуваме сега, да бжде изпратено въ комисията, за да го обсъдимъ, и евентуално да го приемемъ на трето четене или пъкъ да го използваме въ известенъ смисль.

И. Симеоновъ (д): Стига тия формалности по общинскитѣ избори. Най-добре е въ секцията да се предявяватъ листитѣ

Ж. Маджаровъ (з): Създавате условия на полицията да прѣчи при завѣрването на листитѣ. Днесъ ако управляваме ние, утре ще бждатъ други, които могатъ да ни прѣчатъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Прочее, моля да не се полага сега това предложение на гласуване, за да ни даде възможность да го обсъдимъ въ комисията, и евентуално на трето четене да бжде прието.

Н. Гавриловъ (нап. д): Азъ ще моля да се има въ съображение и следното. Понеже е казано „съгласно избирателния законъ“ и понеже навлизаме въ една материя, която се прилага съ онази за законодателнитѣ избори, нека се уреди по-специално тукъ за общинскитѣ избори: кой ще завѣрва листитѣ, кой ще дава това право — градското бюро ли, или централното бюро.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Г. министърътъ предлага, предложението на г. Манафова да се обсъди въ комисията и при трето четене да се има предъ видъ.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нап. л. о): По начало приемате ли го, г. министре?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: По начало не съмъ го приелъ. Дайте възможность да го обсъдимъ и на трето четене може да го приемемъ. Азъ ще направя предложение.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Защо не го приемете сега?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не.

Ж. Маджаровъ (з): Г. председателю, гласувайте моето предложение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Добре. Има предложение отъ народния представителъ г. Жеко Маджаровъ, чл. 6 да се премахне. Който смъ съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който приематъ чл 6 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете)

„Чл. 7. Общинскиятъ съветъ:

1) гласува бюджетитѣ и отчетитѣ на общината, училищното настоятелство и тия на общинскитѣ стопански предприятия;

2) преглежда, обсъжда и одобрява годишната смѣтка относно упражнението и изпълнението на бюджетитѣ;

3) решава купуването, продаването, отчуждаването, замяната и даряването на общински имоти. Даряването се допуска само за обществени и държавни нужди;

4) взема решение по всички въпроси, които смъ отъ неговата компетентность по закона и правилника за общинскитѣ стопански предприятия;

5) решава приемането на дарения или завещание, свързани съ морални или материални задължения за общината (г. 1 на чл. 57 отъ закона за градскитѣ общини);

6) открива благотворителни заведения, професионални и др. училища;

7) взема решения по т. т. 1, 3 (съ изключение бюджетит и смѣтките на благотворителните учреждения) 4, 7, 8, 10, 11 и 12 на чл. 55 отъ закона за градските общини;

8) взема решение по точки: 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 9 на чл. 57 и по чл. 60 отъ закона за градските общини;

9) разглежда и утвърждава поемните условия и тържни книжа за предприятия надъ 1.000.000 л.;

10) решава създаване на нови служби и мѣроприятия, целящи подобренито или усъвършенствуването на общинското самоуправление въ предѣлит на действащите закони;

11) решава участието на общината въ разни стопански, културни, просвѣтни и др. предприятия;

12) гласува правилника за вътрешния редъ на своите заседания.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Въ п. 7 се споменава и за смѣтките на благотворителните учреждения. Азъ моля г. докладчикътъ да обясни, какви благотворителни учреждения при общината се визиратъ и кой ще провѣрва тѣхните смѣтки.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Нека се изкажатъ и другитъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Въ мотивитъ на законопроекта се казва, че съ това измѣнение на закона се разширяватъ правата на общинския съветъ. Когато говорихъ при първото четене на законопроекта, азъ оспорихъ това, защото нѣма никакво разширение правата на общинския съветъ. Сега искамъ да се спра конкретно на нѣкои отъ тѣзи пунктове, които опредѣлятъ правата на общинския съветъ, онова, което той има да върши.

Касае се за бюджета. Още при първото четене азъ дадохъ известни данни отъ бюджета на Софийската община, отъ които се вижда, че приходитъ се взематъ главно отъ трудящитъ се, а се изразходватъ не за тѣхъ, а за богатитъ, за чорбаджитъ, за буржоазията. И сега бихъ могълъ да ви приповторя нѣкои приходни пера отъ сега разглеждания бюджетспроектъ на Софийската община, за да подкрепя тая своя мисль. Такситъ за каналъ, за сметъ и редица други общински данъци лѣгатъ изключително върху трудящитъ се и се разхвърлятъ било на лице, било на стая и пр. Но нѣма никаква прогресия въ зависимостъ отъ имотното състояние на данъкоплатеца. И заради това азъ смѣтамъ, че въ п. 1 трѣбва да се постави една фраза, която да опредѣля рамкитъ, въ които общинскиятъ съветъ да се движи при изработването на бюджета. Азъ предлагамъ именно това: приходитъ си общинскиятъ съветъ да събира чрезъ единъ единственъ прогресивно-подоходенъ данъкъ, върху имашитъ надъ 50.000 л. годишенъ доходъ.

По-нататкъ, въ п. 3 се предвижда право на общинския съветъ да дарява общински имоти. Практиката, обаче, е доказала, че досега даряванията сж ставали изключително на така нареченитъ обществени организации — които нѣматъ нищо общо съ грамадната частъ отъ софийското население, съ трудящитъ се — а именно всевъзможни организации: спортни, гимнастически, женски и т. н., противни на работническата класа.

Ето защо ние смѣтаме, че трѣбва да се махнатъ тѣзи думи — да се отнеме правото на общинския съветъ да дарява общински имоти.

По-нататкъ, въ п. 6 се говори за благотворителни заведения. Ние и другъ пътъ сме имали случай да се изкажемъ какво представлява отъ себе си благотворителността. Тя въобще не може да облекчи нито на йота положението на трудящитъ се. Заради това ние искамъ тая приказка да се изхвърли, да се не разбира, че общината трѣбва да организира благотворителността; трѣбва общинскиятъ съветъ да знае, че неговата длъжностъ е да намери ресурси, срѣдства, за да подпомогне тия, които иматъ нужда. Прочее, ние искамъ редакцията на п. 6 да се видоизмѣни така, както ще ви прочета малко по-сетне.

По п. 7 се предвижда изключение само за бюджетитъ и смѣтките на благотворителнитъ учреждения — въ смисль, тѣ да не се ревизиратъ. Ние сме противъ това. Доколкуто сѣществуватъ тѣ, както щете и да ги наричате, ние смѣтаме, че трѣбва да бъдатъ ревизирани.

Най-после — п. 9. Досега всички доставки, покупки и събирането такси и данъци се отдаваха на търгъ. А съ тѣзи търгове, както изнесохъ не само азъ, но както се изнесе и отъ редица други оратори, се вършатъ голѣми

безобразия: ставатъ злоупотрѣбления, взематъ се подкупи. Мнозина отъ голтаци ставатъ голѣми богаташи, правятъ си голѣми къщи и пр. Миналия пътъ, когато говорихъ по първото четене на законопроекта, азъ изнесохъ факта, че при отдаване на търгъ Софийската кланица, дори на мене този, който имаше доставката на машинната частъ отъ германската фирма, г. Маджунковъ, се осмѣли да предложи подкупъ, за да отсъствувамъ отъ заседанието. Какво става съ другитъ, всѣки може да си представи!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той е ималъ много лошо мнение за Васъ, заради туй Ви е предложилъ подкупъ.

А. Бояджиевъ (раб): Какво става съ всички останали съветници, всѣки може да разбере.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако е ималъ добро мнение за Васъ, нѣмаше да Ви прави туй предложение.

А. Бояджиевъ (раб): Той е смѣталъ, че съмъ като вашитъ хора тамъ, но се излъга жестоко, защото азъ изнесохъ веднага тази работа както въ съвета, така и на публични събрания, пътъ и въ пресата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Само на този се предлага подкупъ, който действително може да вземе.

А. Бояджиевъ (раб): Това може да става въ вашия лагеръ. Той се опита, но се измами най-жестоко. Така че ние искамъ общинскиятъ доставки и покупки въобще да се правятъ отъ самия съветъ, а не чрезъ търгове. Сжщото нѣщо да става и съ събирането на данъцитъ.

Най-после ние искамъ да се прибави нова алинея — да се задължи общинскиятъ съветъ въ София да контролира прилагането на трудовитъ закони. Известно ви е на всички, какъ става досега това. Отива инспекторътъ при чорбаджията, пиятъ си кафето, почерпватъ се и си отива и съ това се свършва цѣлата история. Разбира се, това не е пълна гаранция за прилагането на трудовитъ закони, но ако такива права се дадатъ на всички общински съветници, поне избраницитъ отъ работническата класа ще могатъ да ревизиратъ, да упражняватъ единъ ефикасенъ контролъ за прилагане трудовитъ закони.

Най-после да се прибави п. 12, че общинскиятъ съветъ отупча суми на комитетитъ за подпомагане безработнитъ.

Въ тоя смисль прави следното предложение: (Чете) „Въ п. 1 се прибавятъ следнитъ думи: „Приходитъ си общинскиятъ съветъ събира чрезъ единъ единственъ прогресивно-подоходенъ данъкъ върху имашитъ надъ 50.000 л. годишенъ доходъ“.

Въ п. 3 се изхвърлятъ думитъ: „даряването“ и „даряването се допуска само за обществени и държавни нужди“.

Пунктъ 6 добива следната редакция: „Открива детски ясли и градини, трапезарии, приюти за старци, родилни домове и др. подобни заведения, професионални и други училища.“

Въ п. 7 се изхвърлятъ думитъ, които сж въ скобитъ: „съ изключение бюджетитъ и смѣтките на благотворителнитъ учреждения“.

Пунктъ 9 се измѣня така: „решава всички доставки и покупки и ги реализира чрезъ органитъ на общината. Организира събирането на общинскиятъ приходи и стопанисването на общинскиятъ предприятия сжщо така чрезъ общинскиятъ органи“.

Прибавя се п. 12 съ следното съдържание: „организира чрезъ свои органи и чрезъ общинскиятъ съветници контрола по приложението на законитъ за покровителство на труда. Отпуска на комитетитъ на безработнитъ суми за подпомагане на безработнитъ“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Рашко Маджаровъ.

Р. Маджаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата само по п. 9, макаръ че това, което каза г. Асенъ Бояджиевъ, ме наведе на мисльта за необходимостта да се взематъ специални постановления въ закона за градските общини, за да извършватъ тѣ по-голѣмата частъ отъ службитъ, които се иска да бъдатъ извършвани, като предвидимъ за тѣхъ срѣдства. На общинския съветъ нищо не му прѣчи и на безработнитъ да дава помощи, както иска г. Асенъ Бояджиевъ, както дава окръжниятъ съветъ, стига да му бъдатъ гласувани всички необходими срѣдства. Общинскиятъ съветъ е господаръ на своя бюджетъ и той има начинания въ това направление. Това, което се иска съ предложението, може да бѣде платформа,

но не едно фактическо измѣнение на закона за Софийската община. Сѣщото е и по отношение на контрола.

Азъ, обаче, г. г. народни представители, взехъ думата по п. 9, за да поддържамъ нѣщо, което практиката ме е научила и което считамъ, че е по-полезно. Касае се въпросътъ до доставките, които върши общината, до размѣра на тѣзи доставки, които ставатъ чрезъ търгове и до утвърждаването на търговетѣ. Днесъ, когато се констатира една нужда отъ общинския съветъ, не се взема решение отъ него, а се изготвятъ поемнитѣ условия. Общинскиятъ съветъ, следъ като констатира нуждата и начина, по който ще бѣде задоволена тя, следъ като се изготвятъ поемнитѣ условия, произвежда се търгъ и въпросътъ се връща отново въ общинския съветъ, за да бѣде гласуванъ. И на времето съмъ поддържалъ и сега поддържамъ, че въ тази работа има едно неудобство — спѣва се развитието на цѣла редица предприятия, които стоятъ по цѣли месеци, безъ да бѣдатъ извършени. И затова азъ смѣтамъ, че най-добре ще бѣде — и моля г. министра да се съгласи — общинскиятъ съветъ, следъ като си установи нуждитѣ, следъ като съ решение констатира тия нужди, следъ като изработи поемнитѣ условия, търгътъ, който е само една формалностъ за изпълнение на задълженията, да не се връща въ общинския съветъ, а да отиде по-нататѣкъ за утвърждение, било отъ постоянното присѣствие, било лично отъ кмета.

Нѣкой отъ мисзинството: Много голѣма врата отваряте.

С. Мошановъ (д. сг): По-евтино ще бѣде.

Р. Маджаровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ не искамъ да кажа, че ще бѣде по-евтино. Азъ не съмъ отъ тия хора, които много гюрюлтия вдигатъ, и затова само казвамъ: по-удобно ще бѣде. Азъ съмъ билъ общински съветникъ и мога това да кажа.

Г. г. народни представители! Тая практика е установена и въ много други учреждения, където сѣщо така ставатъ търгове, и то за много по-голѣми предприятия. Вземете закона за българскитѣ държавни желѣзници. Тамъ ще видите, че се увеличи компетентността на единъ обикновенъ чиновникъ, какъвто е главниятъ директоръ, за да може той и твърде голѣми търгове да утвърждава. И бѣдете увѣрени, че, при личната отговорност, която е установена тамъ, по-евтини търгове сѣ станали, отколкото при колективното решаване. Вземете мината „Перникъ“ и цѣла редица още други самоуправителни тѣла и ще видите, че навсѣкѣде се отива къмъ ограничаване количеството на лицата, които утвърждаватъ търговетѣ, и къмъ прехвърляне на отговорността за търговетѣ на една опредѣлена личност, която и по-лесно, и по-достойно може да носи тая отговорност. Но ще се каже: кметътъ може неправилно да утвърди! Ами, г-да, вие имате, първо, контрола на общинския съветъ, който може да каже на такъвъ кметъ да си отиде въ къщи и, второ, бѣдете увѣрени, че кметоветѣ по-правилно утвърждаватъ.

За да не се простирамъ повече, азъ моля да се запази това начало, не общинскиятъ съветъ да утвърждава търговетѣ, а да ги утвърждава или постоянното присѣствие, или кметътъ на общината.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Манафовъ.

Х. Манафовъ (д): Г. г. народни представители! Вземамъ думата по този членъ на законопроекта, за да обърна вниманието на г. министра на вътрешнитѣ работи върху една, споредъ менъ, много сериозна проблема за Софийската община, може би и за останалитѣ общини, а може би и за самата държава. Бюджетътъ на Софийската община, както и държавниятъ бюджетъ, начеватъ отъ 1 априлъ и завършватъ на 31 мартъ. Следователно, бюджетната година захваща отъ 1 априлъ. Бюджетътъ на Софийската община обикновено се изготвя до края на м. априлъ. Тогава е готовъ и едва въ началото на м. май по така изготвения бюджетъ, възъ основа на разрешенитѣ въ този бюджетъ кредити, се обявяватъ търговетѣ за всички ония строителни предприятия, които Софийската община въ голѣмо изобилие, ще кажа азъ, има да извършва. Обявенитѣ въ началото на м. май търгове или трѣбва да бѣдатъ съ съкратенъ срокъ, за да могатъ да се извършатъ въ месецъ май, или, ако не бѣдатъ съ съкратенъ срокъ, ще бѣдатъ произведени презъ м. юний. А съкратениятъ срокъ, г. г. народни представители, е по-съмнителенъ и много пѣти не дава най-добритѣ резултати заради това, защото не дава възможностъ на една по-широка конкуренция. Обикновено

търговетѣ се извършватъ въ началото или въ първата половина на м. юний. До края на юний тѣ едва се утвърждаватъ, за да може едва въ м. юлий оня предприемачъ, върху който е възложено известно строително предприятие, да отпочне своята работа и по тоя начинъ, изгубилъ половината отъ м. мартъ, цѣлия м. априлъ, цѣлия м. май, цѣлия м. юний, които сѣ началото и най-добрата частъ отъ строителния сезонъ, предприемачътъ обикновено закѣснява късно въ есенъта и набързо трѣбва да извърши работата, за да я предаде на Софийската община и тя да я приеме, понеже има нужда отъ тая работа, въ състоянието, въ което се намира. По такъвъ начинъ, отъ една страна, не може правилно да се извършватъ предприятията, защото не може правилно да се процедира при произвеждането на търговетѣ, като се достигне най-широката конкуренция, която ще даде и най-добрия резултатъ за общината, а отъ друга страна, не се достига до извършването на тая работа въ едно качество, което, очевидно, оня, който плаща — както Софийската община плаща — ще трѣбва да получи отъ доставчика, който е взелъ това предприятие.

За Софийската община този въпросъ е много жизненъ затуй, защото повечето нейни предприятия сѣ строителни. Много граждани на София не единъ път сѣ ме запитвали, въ каквото ми на общински съветникъ, защо въ София паважитѣ обикновено се правятъ презъ есенъта, защо тогава се разкопаватъ улицитѣ, защо тогава се поставятъ бордюри, за да не могатъ гражданитѣ да си пренесатъ зимнината, за да не могатъ да се снабдятъ съ дърва, кюмюръ и пр. Защо е всичко това? Всичко това става, г. г. народни представители, затуй, защото бюджетътъ на общината е готовъ едва кѣмъ априлъ. Този бюджетъ започва отъ 1 априлъ. Търговетѣ се утвърждаватъ едва въ края на м. юний и, докато предприемачитѣ започнатъ работа или, ако търгътъ се повтори, ще трѣбва да се продължи срокътъ съ още единъ-два месеца, затова всички предприятия започватъ на есенъ. Това създава голѣми неудобства за гражданитѣ, а отъ друга страна, вследствие бързането, понижава се качествено онази работа, която Софийската община получава.

Ето защо, като повдигамъ този въпросъ, безъ да правя каквото и да е предложение, защото схващамъ много голѣмата трудностъ за разрешението на въпроса въ момента, тъй като приходитѣ на Софийската община сѣ свързани съ приходитѣ на държавата, защото бюджетътъ на държавата захваща отъ 1 априлъ и продължава до 1 априлъ, обаче предъ видъ на тая голѣма жизнена нужда и за Софийската община, на смѣтамъ и за всички учреждения, които иматъ да извършватъ такива строителни предприятия, струва ми се, че този проблемъ трѣбва да бѣде сложенъ на разрешение.

Т. Кънчевъ (д. сг): Има специаленъ законъ за бюджета, отчетността и предприятията, който урежда тази материя.

Х. Манафовъ (д): Зная това, г. Кънчевъ, обаче азъ повдигамъ въпроса, защото е много интересенъ и защото всѣка година се натѣкваме на тия нежелателни случки.

Желателно е г. министърътъ на вътрешнитѣ работи да си вземе бележка отъ това и да направи съответното, за да може да се достигне и до този резултатъ, който ще бѣде много полезенъ и за Софийската община, смѣтамъ, и за други учреждения, които се занимаватъ съ строителни предприятия.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Каназирски.

Г. Каназирски (д. сг): Г. г. народни представители! Вземамъ думата по пунктъ 9 на чл. 7, въ който се казва: (Чете) „разглежда и утвърждава поемнитѣ условия и тържни книга за предприятия надъ 1.000.000 л.“ Въ новия проектъ имаме едно връщане назадъ отъ положението, което бѣше извоювано и създадено по тази материя въ закона за Столичната община отъ 1928 г. Въ чл. 9, п. 8, отъ закона е казано: „Разглеждането и утвърждаването на поемнитѣ условия и тържнитѣ книга за предприятия, по-голѣми отъ 1.000.000 л., става отъ постоянното присѣствие, засилено съ двама души общински съветници, избрани за тая целъ отъ общинския съветъ“.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Разликата е тази, че тамъ разглежда постоянното присѣствие, а тукъ общинскиятъ съветъ.

Г. Каназирски (д. сг): Именно, азъ смѣтамъ, че тукъ се връщаме назадъ, защото отиваме къмъ онова положение,

което съществуваше и преди специалния закон за Столичната община, гласуван през 1928 г.

Т. Кънчев (д. сг): Колкото по-малко хора решават, толкова повече отговорност има. Зада масата се крият отговорностите.

Г. Каназирски (д. сг): Новаторството въ закона за Столичната община от 1928 г. е почерпено от германската практика. Въ германския закон за градските общини постоянно присъствие се засилва с известен брой общински съветници, които обикновено се вземат из сръдата на опозицията, особено що се отнася до финансовия контрол и до произвеждането на търговете. Тая малка колегия се занимава с разрешаването на тия въпроси.

Азъ въ моята осемгодишна практика, като кметъ на единъ малък градъ, Бургазъ, мога да ви кажа, че общинският съветъ е губилъ безконечно много време за разглеждане и разискване на въпроси, свързани с произвеждането на търговете. Както се спомена и по-рано, за да многочленни колегия може да се скрият злоупотребления, защото тогава отговорността се заличава от многото хора, а една малка колегия от едно постоянно присъствие, засилено от трима-пет души, специално избрани, винаги ще си отваря очите, защото много добре ще знае, че носи отговорност.

Спирамъ се на казаното от г. Манафовъ, относително тая лоша практика — да се реализиратъ предприятия въ края на строителния периодъ, защото търговете се обявяватъ много късно. Този въпросъ би могълъ да се уреди съ съответния чл. 13, където е казано, кога тръбва да се гласуватъ бюджетите. Казано е, че бюджетите на общинските стопански предприятия се гласуватъ презъ октомврийската сесия, а бюджетътъ на общината се гласува презъ февруарската сесия; обикновено той започва да се разглежда презъ м. мартъ и се свършва къмъ 1 май. Аномалията може да се уреди, като се постанови, че и разглеждането на общинския бюджетъ става презъ октомврийската сесия.

Моето предложение е: „Чл. 7, точка 9, да се измѣни така: „Разглеждането и утвърждаването на поемните условия и тръжните книжа за предприятия, по-големи отъ 1.000.000 л., става отъ постоянното присъствие, засилено с двама души общински съветници, избрани за тая целъ отъ общинския съветъ“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Дойчиновъ.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Касае се въпросътъ да гласуваме чл. 7 отъ законопроекта, който определя правата на общинския съветъ. Въ т. 1 на чл. 7 се предвижда: „гласува бюджетите и отчетите на общината, училищното настоятелство и тия на общинските стопански предприятия“. Безспорно е, че общинскиятъ съветъ по сега съществуващите закони, наистина, гласува бюджетите на общината, както и преглежда отчетите на същата община. Но колкото се касае до въпроса за гласуване бюджетите на училищното настоятелство, практиката е свършено друга, защото текстътъ на чл. 76 отъ закона за народното просвѣщение е въ явно противоречие съ т. 1 отъ чл. 7 на настоящия законопроектъ. Въ т. 1 на чл. 76 отъ закона за народното просвѣщение е предвидено, че разходите за училищното настоятелство се определятъ и гласуватъ отъ самото училищно настоятелство, а помощта, която се дава на училищното настоятелство за покриване на разходите му, се гласува отъ общинския съветъ при гласуване на бюджета. Такава е практиката. Предъ видъ на това, обаче, че и въ закона за градските общини, и въ стария законъ за Столичната община съществуваше този текстъ, съ влизането въ сила на чл. 76 отъ закона за народното просвѣщение, установи се една практика, щото училищното настоятелство, като представителъ съ еднакви права на училищната община, което познава по-добре специфичните нужди на тая училищна община, да гласува само разходите и да определя каква сума е нужна за училищната община, а общинскиятъ съветъ да гласува само определената по закона помощ за покриване на тия разходи. Тая помощ е приходъ за училищния бюджетъ и е като разходъ по едно отъ перата на общинския бюджетъ. При дадения случай, тъй както е написанъ чл. 7 отъ законопроекта, има едно явно прехвърляне на правата на училищното настоятелство върху общинския съветъ — той да гласува изцѣло и разходите и приходите на училищното настоятелство. Безспорно е, че туй постановление е въ явно противоречие съ чл. 76 отъ закона за народното просвѣщение, който е въ сила, който не е от-

мѣненъ и който нито съ туй постановление, нито пъкъ току-така може да се отмѣни.

Сега азъ питамъ г. министра и го моля да поясни, какъ смѣта да примири правата на тия два института, които сж еднакво автономни по съществуващите закони и които сжко така сж носители на права — единиятъ на административната община, другиятъ на училищната община — за да се избѣгнатъ всѣкакви колизии по този начинъ. Ако остане това положение, вие ще имате едно противоречие, едно накрънение на едни права на училищното настоятелство или обратното — ще имате разширение правата на общинския съветъ. А не всѣкога общинскиятъ съветъ, въ неговия съставъ, е компетентенъ да определи специфичните нужди на едно училищно настоятелство, особено въ Столицата, където нуждите му сж много големи и където има 76 училищни помѣщения, 800 учители и учителки и пр.

Така че, при туй положение, азъ искамъ отъ г. министра да обясни, какъ смѣта да изравни правата на училищното настоятелство и на общинския съветъ, до къде смѣта да се простиратъ правата на общинския съветъ при гласуването на бюджетите? Ще се запазятъ ли досегашните права на училищното настоятелство по въпроса за определяне разходите му, и общинскиятъ съветъ ще гласува ли само оная помощ, която се предвижда по закона като приходъ на училищния бюджетъ?

Предъ видъ на колизията между закона за народното просвѣщение и настоящия законопроектъ, азъ моля г. министра да даде обяснение на тия въпроси, за да бжде наясно самото Народно събрание. Азъ смѣтамъ, че по-правилно е да се съгласите да се даде право на общинския съветъ да гласува оная помощ, която е необходима за покриване разходите на училищното настоятелство, въищо да остане така, както е поставено сега въ законопроекта.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Когато говорихъ при първото четене на законопроекта, азъ констатирахъ, че между сега действащия законъ за Столичната община и настоящия законопроектъ, който ни се предлага, нѣма почти никаква разлика, че това е единъ и сжщъ законъ. Тогава ми се възрази, че съ настоящия законопроектъ се намалявали съветниците. Както виждате, по този въпросъ правителството се отказа отъ своя законопроектъ и почти възстанови сега действащия законъ.

Второ едно възражение, което ми се направи тогава, бѣше туй, че по отношение на търговете се давала по-голяма властъ на общинския съветъ, като се намалявало правото на постоянното присъствие да утвърждава тръжни книжа и поемни условия за предприятия до 500.000 л. По досега действащия законъ е до 1 милионъ лева. Виждате сега, обаче, че и по този въпросъ г. министърътъ на вътрешните работи се е върналъ къмъ закона на Сговора, като е възприелъ правото на постоянното присъствие да утвърждава търгове до 1 милионъ лева.

Отъ земледѣлците: Е-е-е!

Т. Тонковъ (з): Стига сте разправяли това; 20 пѣти го казахте досега.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ дължа да подчертая, че законътъ е сжщиятъ и че съ всѣко подобрене, което бихте направили на законопроекта, вие отивате да ни върнете къмъ закона на Сговора.

Отъ мнозинството: Е-й-й!

П. Стайновъ (д. сг): Азъ поздравлявамъ г. министра на вътрешните работи (Смѣхъ), че е възприелъ пѣтя на Сговора, като се е съгласилъ да се увеличи правото на постоянното присъствие да утвърждава тръжни книжа и поемни условия за предприятия до 1 милионъ лева.

Н. Стамболиевъ (з): Само че сериозно ли приказвашъ?

Ж. Маджаровъ (з): Азъ пъкъ констатирамъ, че Сговорътъ е толкова лошъ, че се мъчишъ да компрометирашъ съ него дори и г. министра.

П. Стайновъ (д. сг): Г. Каназирски направи едно много разумно предложение: по отношение одобряването на търговете да се върнемъ къмъ закона на Сговора. Ние всички тукъ говоримъ за рационализация на общинското

самоуправление, а не можем да се отървем от из-
вестни стари форми. Вие искате цял един общински
съвет от 36 души, безотговорни, да одобрява поемни
условия. Никога 36 души не са разглеждали поемни
условия. Един факт в практиката на общинското само-
управление у нас е, трима-четирима души, избрани от
общинския съвет, които имат неговото доверие, с
много по-голямо чувство на отговорност, да разглеж-
дат детайлно тържнитъ книжа. Една колегия от 36 души
по-малко добре е поставена да разглежда въ подробности
търговетъ. И по сега действащия законъ, когато се
касае до одобряването на търгъ за едно предприятие,
което предизвиква подозрения въ обществото, се дава
право на общинския съвет да разглежда ония тържни
книжа, които той намира за важни. Защо не искате,
г. г. народни представители, да възприемемъ принципа на
отговорността, респ. на рационализацията, да оставимъ
отговорни хора да утвърждаватъ тържнитъ книжа, да
знаемъ кой ги утвърждава, да има петима или трима
души отговорни, отколкото 36 души безотговорни? Азъ
моля, ако сте проникнали от чувството за рационализа-
ция и за отговорност, да подкрепите предложението на
г. Каназирски, което е продиктувано от здраво разби-
нитъ интереси на общината, ксето е продиктувано отъ
опиия на една държава, която е показала голъмъ напре-
дъкъ въ общинското самоуправление, каквато е Германия.
Прочее, моля г. министра да се проникне отъ съ-
щитъ разбирания и да се съгласи съ предложението на
г. Каназирски.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народ-
ниятъ представител г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Азъ се присъединявамъ къмъ ка-
заното отъ г. Стайновъ по въпроса за утвърждаване тър-
жнитъ книжа.

Азъ се спирамъ, обаче, върху п. 10 на същия чл. 7 и
моля да бжде изключенъ. Съгласно п. 10, общинския
съветъ „решава създаване на нови служби и мѣроприя-
тия, целящи подобренieto или усъвършенствуването на
общинското самоуправление въ предѣлитъ на действа-
щитъ закони“. Това е една литература; тоза не е нищо.
Защото, щомъ общинския съветъ си гласува бюджета,
въ бюджета той ще предвижда едни или други служби,
необходими за отправление въобще дейността на общин-
ското управление. Самъ по себе си този пунктъ не по-
сочва нищо конкретно и не допринася абсолютно нищо
нито за засилване на самоуправлението, нито за гаранти-
ране ония права, които, безспорно, столичниятъ гражда-
нинъ би трѣбвало да намѣри гарантирани чрезъ създа-
ванитъ служби. И понеже не е нужно да създаваме ли-
тературенъ баластъ въ единъ законъ и въ една областъ,
където ние трѣбва да целимъ практически резултати, азъ
предлагамъ да се премахне — и тоза ще бжде безъ всѣ-
каква щета за този законопроектъ — п. 10, като свър-
шено безпредметенъ. Разбира се, ако г. докладчикътъ
вложи въ него едно по-конкретно съдържание, отъ което
да се разбере, че действително този п. 10 би могълъ да
има каквото и да е значение, можемъ тогава да минемъ
къмъ обсъждането му. Но тъй, както е редактиранъ той,
както е само една литература и една фразеология, смѣ-
тамъ, че не трѣбва да съществува. Иначе той ще остане
като единъ отъ ония паравази, каквито се намиратъ доста
въ този законопроектъ, задъ които ще се скрие единствена
ната целъ, която законопроектътъ си е поставилъ — раз-
турването на Софийския общински съветъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. ми-
нистерътъ на вътрешнитъ работи.

Министеръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни предста-
вители! Ще дамъ нѣкои обяснения по повдигнатитъ въ-
проси.

На първо мѣсто по п. 7 на чл. 7, въ който се предвижда,
че общинския съветъ взима решения по точки 1 и 3 отъ
чл. 55 на закона за градскитъ общини. Повдигна се въ-
просъ отъ единъ отъ преговорившиитъ, какво значение
има това цитиране на п. 3 отъ чл. 55 на закона за градскитъ
общини въ законопроекта, щомъ се казва: „съ изключе-
ние бюджетитъ и смѣткитъ на благотворителнитъ учрежде-
ния“. Г. г. народни представители! На п. 3 отъ чл. 55 на
закона за градскитъ общини, който и въ този пунктъ е
вече доста остарѣлъ, защото законътъ за градскитъ общини
е отъ 1886 г., е направено едно измѣнение презъ 1904 г.,
споредъ което общинския съветъ гласува бюджетитъ
и на благотворителнитъ учреждения. Ние смѣтахме, че да
се натовари Софийскиятъ общински съветъ съ гласуването
бюджетитъ на благотворителнитъ учреждения въ София,
ще бжде извънредно нецелесъобразно. Благотворителнитъ

учреждения сж подъ общественъ контролъ въ всѣко от-
ношение, както и подъ контрола на общината. Обаче не е
редно общинския съветъ да гласува бюджетитъ имъ.
Той може да се запознае съ бюджета на едно благово-
рително учреждение дотолкова, доколкото засѣга интере-
ситъ на жителитъ отъ общината, които се ползватъ отъ
неговата благотворителност. Общинскиятъ съветъ може
да се интересува отъ бюджетитъ на ония благотворителни
учреждения, на които той дава парични помощи или вещи,
обаче общинския съветъ не може да гласува бюджета,
защото всѣко едно благотворително учреждение е едно
самостоятелно дружество или фондация, то си има своето
управително тѣло и стои подъ държавна, обществена и
ако щете общинска контрола.

Т. Кънчевъ (д. сг): Извинете, въ п. 6 на чл. 7 казвате:
„открива благотворителни заведения“.

Министеръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ п. 7 е казано: „съ
изключение бюджетитъ и смѣткитъ на благотворителнитъ
учреждения“, защото въ чл. 55 отъ закона за градскитъ
общини е казано: „Решения на общинския съветъ, които
се изпълняватъ отъ кмета, безъ предварително одобрение
отъ по-горна властъ, сж по следващитъ предмети . . .“ и
въ п. 3 се казва: „върху бюджетитъ и смѣткитъ на учи-
лищнитъ настоятелства, както и на другитъ благотвори-
телни учреждения“. Сега ние изваждаме отъ компетенцията
на общинския съветъ да гласува бюджетитъ и смѣткитъ
на благотворителнитъ учреждения.

Т. Кънчевъ (д. сг): Да се разбере, че е за частнитъ бла-
готворителни учреждения, защото въ п. 6 на чл. 7 се казва:
(Чете) „Открива благотворителни заведения“.

Министеръ д-ръ А. Гиргиновъ: Безспорно, за частнитъ
благотворителни учреждения. Защо ми възразявате, когато
точно това и азъ казвамъ — че се касае за частни благо-
творителни учреждения, които иматъ свои управителни съ-
вети и свои приходи? Когато имъ се дава отъ бюджета на
общината, тѣ се намиратъ подъ нейния контролъ. Но по-
неже може да произтѣже недоразумение, че бюджетитъ на
частнитъ благотворителни учреждения ще се гласуватъ отъ
общинския съветъ, това трѣбва да се уясни, за да нѣма
конфузия на работи, които сами по себе си се изключватъ.

Каго е въпросъ за благотворителни учреждения, трѣбва
да заявя на Народното събрание, че днешното правител-
ство обсъжда въпроса за уреждане съ единъ законъ на
цѣлата материя по благотворителността и въ скоро време,
може би още въ сегашната сесия, Народното събрание ще
бжде сезирано съ единъ законопроектъ, който ще уреди
цѣлата тази материя. Тази материя у насъ е доста неуре-
дена, а тя е отъ съществено значение за сирацитъ и из-
общо за хората, които иматъ нужда отъ благотворител-
ностъ. Законопроектътъ се приготвя и при първа възмож-
ностъ ще бжде внесенъ въ Народното събрание, за да
бжде приетъ.

Сега да се върнемъ на въпроса, който повдигна г. Дой-
чиновъ въ свръзка съ п. 3 на чл. 55 отъ закона за град-
скитъ общини. Ние предвиждаме, че общинския съветъ
ще взима решения по бюджета на училищното настоятел-
ство. Трѣбва да кажа, че по досега съществуващия законъ
за Столичната община, бюджетътъ на Столичното учи-
лищно настоятелство не се разглежда отъ общинския съ-
ветъ. Общинския съветъ не решава, каква сума да се
отпуска за нуждитъ на училищното настоятелство.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Не е така.

Г. Каназирски (д. сг): Въ сегашния законъ се казва:
(Чете) „Гласува бюджетитъ и отчетитъ на общината, учи-
лищното настоятелство“. И сега е така.

Министеръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля ви се. Бюджетътъ
на училищното настоятелство се разглежда не въ общин-
ския съветъ, а въ постоянното присѣствие. Сега дей-
стващиятъ законъ посочва изрично въпроситъ, които
запазва като компетенция на общинския съветъ, а всичко
друго е отъ компетенцията на постоянното присѣствие.
Въ числото на тѣзи въпроси бѣше изпуснатъ п. 3 на
чл. 55 отъ закона за градскитъ общини. Още при първото
четене азъ изтъкнахъ, че по този въпросъ, въпрѣки пар-
тизанскитъ професорски възразения на г. Петко Стайновъ,
законопроектътъ се различава съществено отъ системата
на тѣхния законъ.

П. Стайновъ (д. сг): Защо увеличихте цифрата по п. 9
на 1 милионъ лева?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Тукъ ще Ви кажа, че Вие сте отъ много любезнитъ подканвачи на хората да влѣзатъ въ вашата партия. Не желаемъ да влѣземъ въ нея, дръжте си я за васъ. Стига сте отваряли порти и казвали на хората, че вътре имало нѣкаква много красива булка, която трѣбва да дойдатъ да погледатъ, да ѝ се любовуватъ, да я подражаватъ. На вашитѣ дѣла не желаемъ да се любовувате. Колкото и да искате да ни приближите, ние нѣма да имъ се любовуваме, а всѣки пѣтъ открито ще ви заявяваме разликата, която съществува между насъ и васъ. Тукъ има пакъ една разлика. По-после ще дойда и до търговетъ, и тамъ пакъ ще ви изоблича въ партизански извѣртания, които не Ви приличатъ не само като на човѣкъ и членъ на Парламента, но и като на професоръ въ Университета.

П. Стайновъ (д. сг): Не ми ли прилича да констатирамъ фактитъ? Вие се боите отъ фактитъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Вие постоянно извѣртате. Впрочемъ, Вашата природа е отъ такава политическа формация, че може да търпи извѣртанията. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Отричате ли, че вие дойдохте да възприемете нашето становище, че постоянното присѣствие трѣбва да утвърдява търгове до 1 милионъ лева? Вие поддържахте цифрата 500.000 л., сега приемате единъ милионъ лева, значи идвате на нашето становище.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Сега ще дойда на тоя въпросъ за утвърдяване на търговетъ и пакъ ще Ви изоблича. Вие и сега продължавате да извѣртвате, и сега продължавате да играете една некрасива роль. Вие сте единъ парламентаренъ жонгльоръ, който си служи само съ извѣртвания. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Ж. Маджаровъ (з): Г. министре! Понеже г. Стайновъ не може по другъ начинъ да Ви уязви, той иска да Ви уязви, като казва, че сте близко до Сговора. Значи, много лошо мнение има той за Сговора.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ говоря не само за думитъ, които каза тукъ, но и за думитъ, които каза въ Казиното, кждето той отиде да прави събрание предъ софиянци съ предателитъ.

П. Стайновъ (д. сг): Съ кои предатели?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Предателитъ спрямо Софийската община, които изневѣриха на довѣрието на гражданитъ.

П. Стайновъ (д. сг): Кои сж тия предатели?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ ги казахъ миналия пѣтъ.

Ж. Маджаровъ (з): Които правиха събрание заедно съ г. Гиргиновъ въ Ренесансъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): (Къмъ министъръ д-ръ А. Гиргиновъ) Вие приказвате като партизанинъ.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Само като партизанинъ.

С. Мошановъ (д. сг): (Къмъ земледѣлцитъ) Азъ ще кажа пѣкъ какво г. Гиргиновъ е казалъ за васъ, да видимъ тогава дали предателъ е тукъ (Сочи сговориститъ) или тамъ. (Сочи министерската маса) Азъ ще говоря по чл. 26.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Ще говоримъ и по чл. 26.

Т. Кънчевъ (д. сг): Да чуемъ държавника малко. Все партизанина ли ще слушаеме?

И. Симеоновъ (д): Всички не могатъ да бждатъ като тебе.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Има една съществена разлика между действащия законъ и този законопроектъ, който ние предлагаме.

Сега азъ се връщамъ на въпроса за бюджета на училищното настоятелство въ София. Той се разглежда сега

отъ постоянното присѣствие. Ние казваме, че въ бждеще ще се разглежда отъ общинския съветъ. Сега постоянното присѣствие одобрява бюджета, който иска училищното настоятелство — определя помощта — и следъ това въ общинския бюджетъ, който внася въ общинския съветъ за одобрение, пише въ разходъ една сума „помощъ за училищното настоятелство“. Азъ ще трѣбва да кажа, че съмъ единъ отъ партизанитъ, шото училищното настоятелство да бжде самостоятелно самоуправително тѣло, обаче Софийското училищно настоятелство, както и други училищни настоятелства, нѣма самостоятелни приходи; то има приходи само отъ бюджета на общината. А когато училищното настоятелство взема отъ приходитъ на общината, безспорно, общинскиятъ съветъ ще трѣбва да разглежда и бюджета на училищното настоятелство. Същевременно азъ декларирамъ, че, споредъ тази реформа, която правя, бюджетътъ на училищното настоятелство нѣма да се гласува отъ общинския съветъ въ подробности. Училищното настоятелство, като едно самостоятелно самоуправително тѣло, ще си установи тѣзи подробности съ гласуването на бюджета. Училищното настоятелство ще предяви искания предъ общинския съветъ въ размѣръ, да кажемъ, на десетки милиона лева. Когато се предяви това искане, споредъ гласувания бюджетъ отъ училищното настоятелство, на общинския съветъ се дава възможностъ да види какъ сж задоволени училищнитъ нужди въ София и да отпусне нуждната сума за посрѣщането разходитъ по бюджета на училищното настоятелство.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Значи, гласува необходимата помощъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Безспорно. Обаче, въ свръзка съ това, разглежда самия бюджетъ, за да види доколко тази сума, като помощъ, е необходима за издрѣжката за училищното настоятелство.

Сега, г. г. народни представители, азъ дохождамъ до предложението на г. Каназирски. Г. Каназирски е отъ фракцията на г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): За щастие.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Само че г. Стайновъ е отъ София, а г. Каназирски е отъ Бургазъ. Г. Каназирски е билъ единъ отличенъ кметъ, споредъ моитъ сведения.

П. Стайновъ (д. сг): Лешото е, че е народнякъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Каназирски има много добри намѣрения къмъ общинското дѣло. Самъ по себе си той е много отличенъ човѣкъ, но политическата му формация е отъ друго естество. (Смѣхъ) Така или иначе, той дохожда да тури на нова смѣтка капанъ на тия, които не разбиратъ какво искатъ съ своитъ предложения, за да дойде г. Стайновъ да каже: „примете предложението на г. Каназирски“. Какво е това предложение? Предложението на г. Каназирски е да си остане сега действащия законъ. Сега действащиятъ законъ предвижда, че всички търгове за предприятия надъ 1.000.000 л. ще се одобряватъ отъ постоянното присѣствие, засилено отъ двама общински съветници, избрани отъ общинския съветъ.

Г. Каназирски (д. сг): Азъ казахъ, че трѣбва да бждатъ повече.

Ж. Маджаровъ (з): И двамата отъ опозицията!

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Навремето, когато бѣ прокарана тая доста чрезвычайна реформа, съ която одобряването на тия търгове бѣ отнето отъ компетенцията на общинския съветъ, авторътъ на сега действащия законъ за Столичната община заяви тукъ предъ Народното събрание: „Ние ще извземемъ одобряването на всички тия търгове отъ общинския съветъ и ще го дадемъ на постоянното присѣствие, за да има по-голяма експедитивностъ и по-голяма отговорностъ, за да има контролъ отъ опозицията, защото тия двама съветници ще бждатъ отъ опозицията“. Сега азъ искамъ да запирамъ г. Манафова: Г. Манафовъ! опозицията въ Столичния общински съветъ има ли тия двама съветници, които засилватъ състава на постоянното присѣствие при утвърждаване търгове надъ 1.000.000 л.?

Х. Манафовъ (д): Нѣма.

П. Стайновъ (д. сг): Имаше.

Ж. Маджаровъ (з): Не е имало никога.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Не е имало. Което е истина, г. Стайновъ, да го признаемъ. Когато опозицията гласува кметъ да бѣде г. Батоловъ, гласува постоянното присѣствие да бѣде засилено отъ менъ и г. Орошаковъ, но получиха болшинство г. Митовъ и другъ единъ сговористъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тая работа се свърши съ една лъжа, съ една уловка. Трѣбваше да се даде тукъ, предъ Народното събрание, едно обещание, за да се приеме тази реформа, споредъ която всички търгове надъ 1 милионъ се утвърждаватъ отъ постоянното присѣствие. И днесъ-заднесъ си гугуткатъ, както се каза, г. г. либералитѣ и г. г. сговориститѣ въ управата на Столичната община, решаваатъ всичко около търговетѣ, а общинскиятъ съветъ не се занимава съ тѣхъ. За голѣмо огорчение на г. Петко Стайновъ, който иска да ни прави фалшиви сговористи, . . .

П. Стайновъ (д. сг): Пакъ ще станете сговористи, щомъ се скарате съ Гичевъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . нашата реформа все пакъ се различава отъ тѣхната, защото съ нашата реформа ние прокарваме положението, общинскиятъ съветъ, главниятъ управителенъ органъ на общината, въ пълния си съставъ, въ редовно заседание, при публичностъ на заседанията, кждето и гражданитѣ могатъ да присѣствуватъ, да разглежда всичкитѣ тия търгове, . . .

П. Стайновъ (д. сг): Това и сега става.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . да ставатъ разисквания, да ги слуша гражданството, да се взематъ решения и следъ това да се изпълняватъ тия решения, а не да се утвърждаватъ търгове за милиони на затворено, между четири стени, само отъ постоянното присѣствие. Сега тия търгове се утвърждаватъ отъ постоянното присѣствие — кмета и помощникъ-кметоветѣ — и двамата съветници, избрани отъ общинския съветъ.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Фактически всички по-голъми търгове сѣ минали презъ общинския съветъ.

П. Стайновъ (д. сг): Възъ основа на чл. 9, алинея девета.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ако фактически това е така, ще трѣбва да признаете, че вашата практика доказва, че това трѣбва да го санкционираме въ закона.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Азъ съмъ съгласенъ съ това.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Следователно, вие ще трѣбва да успокоите г. Каназирски и г. Стайнова да не се обезпокояватъ толкова много отъ това, че отсега нататкъ ще се утвърждаватъ тия търгове отъ общинския съветъ.

Вашиятъ законъ, г. Стайновъ, предвижда, че постоянното присѣствие може да утвърждава търгове за до 1.000.000 л.

П. Стайновъ (д. сг): Сѣщо и Вашиятъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ първоначалния законопроектъ бѣхъ предвидилъ постоянното присѣствие да утвърждава търгове до 500.000 л. Счете се, обаче, отъ комисията за по-целесобразно да се увеличи цифрата отъ 500.000 л. на 1.000.000 л. Защо? Затова защото често има по-малки търгове, до 1 милионъ лева, които ще трѣбва да бждатъ одобрявани, и ако трѣбва да се сезира веднага общинскиятъ съветъ, ще стане нужда постоянно да бжде свикванъ на извънредни сесии. Затова се даде по-голъма експедитивностъ, реши се въ комисията да се увеличи сумата отъ 500.000 л. на 1.000.000 л. Обаче главниятъ принципъ, на който ние държимъ, че голѣмитѣ търгове ще трѣбва да се одобряватъ отъ общинския съветъ, е запазенъ въ законопроекта. Вие сѣ предложението на г. Каназирски искате да го напустнемъ. Ние нѣма да го напустнемъ.

П. Стайновъ (д. сг): И помнете, ще съжелявате!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние можемъ да съжеляваме, обаче вие ще съжелявате, че не сме станали сговористи. Ние ще докажемъ, че по-добре ще се управлява общината, отколкото при Сговора.

П. Стайновъ (д. сг): Още едно изявление на г. Гичева, и вие ще станете сговористи.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Лоши пророци сте! Азъ си имамъ партия, г. Стайновъ, така че нѣма защо да избирамъ вашата красива партия. Въ това отношение малко съмъ по-боядисанъ, отколкото вие, защото Вашата партия азъ още не я знамъ. Впрочемъ, азъ не зная дали сговориститѣ вѣрватъ, че сѣ членове на една установена партия. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Както ние не знаемъ, дали вие сте членъ на Народния блокъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Народниятъ блокъ, слава Богу, е една жива сила (Ржкоплѣскания отъ мнозинството), която, ако желаете, мога за Ваше утешение да Ви кажа, . . .

П. Стайновъ (д. сг): Че е противъ Гичева.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . показва, че днесъ . . .

Министъръ Д. Гичевъ: Понеже завчера партията на г. Петко Стайновъ бѣше погребана и той остана безъ партия, плаче сега на чуждъ гробъ! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Вие погребяхте въ Вашитѣ изявления полицията на г. Гиргинова.

Министъръ Д. Гичевъ: Въ всѣки случай България безъ милиция нѣма да остане — нали тѣй? — но безъ Сговоръ остана и нищо не загуби отъ това. (Нѣкои отъ земледѣлцитѣ ржкоплѣскаха)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Народниятъ блокъ, г-да, е една управляваща коалиция, която, следъ редицата общински избори, отъ 1 ноемврий до 21 февруарий, зарегистрира, че сега . . .

Т. Кънчевъ (д. сг): Не съществува.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . се ползува съ много по-голъмо народно довѣрие, отколкото на 21 юний. Азъ малко се стѣснявамъ да кажа тукъ, предъ народното представителство, общия изборенъ резултатъ, защото ми се струва, че на нѣкого отъ сговориститѣ може да припадне тукъ. А и г. г. комуниститѣ, и тѣ сѣ вече въ залъзъ.

П. Стайновъ (д. сг): Тѣ (Сочи земледѣлцитѣ) спечелиха изборитѣ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние бѣхме ортаци съ тѣхъ въ изборитѣ и заедно ще управляваме. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Т. Кънчевъ (д. сг): Черна гора, заедно съ Русия, прави 150 милиона.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Нѣкой отъ мнозинството: (Къмъ Т. Кънчевъ) Вие колко сте?

Министъръ Д. Гичевъ: (Къмъ Т. Кънчевъ) И така да е, заедно сме противъ васъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Понеже ме предизвикватъ, ще трѣбва да кажа това, което още не съмъ го казалъ въ печата — сега трѣбва да го изнеса.

С. Мошановъ (д. сг): Дадохме ви възможностъ да манифестирате вашето единство! (Глъчка)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: На 21 юний Народниятъ блокъ колко гласа получи? 620 хиляди ли бѣха? А сега има 725 хиляди гласа. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Много се радваме! Отъ тѣхъ колко сж ваши?

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е Народниятъ блокъ. А г. г. комуниститѣ?

Х. Трайковъ (раб): Кажете, на колко души счупихте главитѣ, за да вземете тия гласове?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е Народниятъ блокъ, г. Стайновъ. Защо ме предизвикате да казвамъ що е Народниятъ блокъ? Ето го — 725 хиляди гласа е получилъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Какво искате повече?

П. Стайновъ (д. сг): Този (Сочи министъръ Д. Гичевъ) е господаръ на Народния блокъ.

С. Мошановъ (д. сг): Не го събуждай — нека спи на това ухо!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Плюсъ на това, въ последнитѣ избори нито до единъ прокуроръ нѣма подадено нито едно оплакване.

С. Мошановъ (д. сг): Съ изключение оплакването на г. Гичева.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

А. Бояджиевъ (раб): (Къмъ министъръ д-ръ А. Гиргиновъ) Нѣма ли подадени до Васъ маса оплаквания отъ наши другари? Вѣрно ли е, че наши кандидати за общински съветници сж интернирани?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не е вѣрно.

Х. Трайковъ (раб): Вѣрно ли е, че навсѣкжде ни биехте?

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Нѣма такова нѣщо.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Следъ общинския изборъ въ гр. Сливенъ, поради това, че трима души сж били опасни за реда, то, съгласно закона за полицията, надлежната властъ е поискала интернирането имъ. Днесъ азъ получихъ отъ близкитѣ на тия трима души едно съобщение, че тѣ сж били избрани за общински съветници на гр. Сливенъ. Веднага сложихъ резолюция да бждатъ върнати въ гр. Сливенъ. Въ всѣки случай, тия работи нѣматъ нищо общо съ общинския изборъ.

Отъ работницитѣ: А-а-а!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля. — Тѣ сж били интернирани следъ избора. Когато научихъ, че сж избрани за общински съветници, дадохъ нареждане да бждатъ върнати въ Сливенъ. И сега, ако почнатъ на нова смѣтка да конспириратъ противъ държавата, естествено, ще ги хвана за ухото, защото който конспирира противъ държавата, ще си получи заслуженото.

А. Бояджиевъ (раб): Участието имъ въ избора конспирация ли е? Този пердахъ, който ядохте въ Сливенъ, конспирация ли е?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Шомъ сме яли пердахъ, значи, вие сте били насилницитѣ, а не властѣта.

А. Бояджиевъ (раб): Това стана въпрѣки вашия тероръ, въпрѣки интерниранията. Въ Орхание защо не позволихте да завѣримъ листи? Нашитѣ кандидати бѣха пребити тамъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ искахъ само едно да отбележа — че въ изборитѣ не е имало никакви насилия, че никакви оплаквания не сж получени, че при редъ и свобода сж били избрани общинскитѣ съвети въ цѣла България. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Ние имаме общински съветници отъ Народния блокъ съ хиляди; така че нѣма защо да приказвате за насилия на Народния блокъ.

Нѣкой отъ работницитѣ: Въ Севлиево двама наши другари бѣха бити и разкървавени.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ отговорихъ на ония въпроси, които ми се зададоха въ връзка съ законопроекта. Азъ ще трѣбва да кажа,

че редакцията на члена, която ви се предлага отъ комисията да бжде приета, разрешава най-добре и най-правилно всички проблеми въ връзка съ компетенцията на общинския съветъ на гр. София. Ние нѣма да ставаме подражатели на онова, което е било досега. Ние сме прокарали въ закона за Столичната община известни измѣнения, които се налагатъ отъ нуждитѣ на гр. София и отъ нуждитѣ на момента.

На г. Петко Стайновъ пакъ ще кажа да прочете моята речъ при първото четене на законопроекта. Тамъ, въ връзка съ компетенцията на общинския съветъ, сж изтъкнати всички различия, които има между нашия проектъ и заварения законъ на Сговора, който отминяваме. Азъ нѣма да се връщамъ на тая тема. Ние нѣма да се връщаме назадъ, а ще вървимъ напредъ. Ще минаваме всѣки пътъ на нови въпроси, безъ да се подаваме на предизвикванията отъ тукъ (Сочи сговориститѣ), съ тѣхнитѣ партизански закачки. А г. Петко Стайновъ държи палмата на първенството на партизанскитѣ закачки въ нашия Парламентъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Г. министре! Позволете една поправка по единъ отъ пунктоветѣ на члена.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: На трето четене.

С. Дойчиновъ (нац. л. о): Искамъ думата.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Не може, следъ като г. министърътъ е говорилъ.

Постѣпили сж предложения отъ г. г. народнитѣ представители: Асенъ Бояджиевъ, Теодоси Кънчевъ, Георги Каназирски и Стефанъ Дойчиновъ.

Народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ предлага: (Чете) „Въ п. 1 се прибавятъ следнитѣ думи: „приходитѣ си общинскитѣ съветъ събира чрезъ единъ единственъ прогресивно-подоходенъ данѣкъ върху имачитѣ надъ 50 хиляди лева годишенъ доходъ“.

„Въ п. 3 се изхвърлятъ думитѣ: „даряването“ и „даряването се допуца само за обществени и държавни нужди“.

„Пунктъ 6 добива следната редакция: „Открива детски ясли и градини, трапезарии, приюти за старци, родилни домове и др. подобни заведения, професионални и др. училища“.

„Въ п. 7 се изхвърлятъ думитѣ, които сж въ скобитѣ: „съ изключение бюджетитѣ и смѣткитѣ на благотворителнитѣ учреждения“.

„Пунктъ 9 се измѣня така: „Решава всички доставки и покупки и ги реализира чрезъ органитѣ на общината. Организира събирането на общинскитѣ приходи и стопанисването на общинскитѣ предприятия сщо чрезъ общинскитѣ органи“.

„Прибавя се п. 13 съ следното съдържание: „Организира чрезъ свои органи и чрезъ общинскитѣ съветници контрола по приложението на законитѣ за покровителство на труда. Отпуска на комитетитѣ на безработнитѣ суми за подпомагане на безработнитѣ“.

Г. Теодоси Кънчевъ прави следното предложение къмъ чл. 7 отъ законопроекта: „Премахва се п. 10 на чл. 7, като безпредметенъ“.

Народниятъ представителъ г. Каназирски предлага точка 9 отъ чл. 7 да се измѣни така: (Чете) „Разглеждането и утвърждаването на поемнитѣ условия и тържнитѣ книжа за предприятия по-голѣми отъ единъ милионъ лева става отъ постоянното присѣствие, засилено съ двама души общински съветници, избрани за тая целъ отъ общинския съветъ“.

Народниятъ представителъ г. Стефанъ Дойчиновъ предлага точка първа на чл. 7 да се измѣни така: „гласува бюджетитѣ и отчетитѣ на общината, необходимата помощъ за покриване разходитѣ на училищния бюджетъ и тия на общинскитѣ стопански предприятия“.

Кои то сж съгласни съ предложението на народния представителъ г. Асенъ Бояджиевъ, моля, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Кои то сж съгласни съ предложението на народния представителъ г. Георги Каназирски, моля, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Кои то сж съгласни съ предложението на народния представителъ г. Стефанъ Дойчиновъ, моля, да вдигнатъ ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Кои то приематъ чл. 7 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик А. Кантарджиев (д): (Чете)

„Чл. 8. Решенията на съвета се турят в действие след утвърдението им от министра на вътрешните работи и народното здраве в случаите, указани в точки: 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11 и 12 на предшествувания чл. 7 от същия закон“.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Асен Бояджиев.

А. Бояджиев (раб): Г. г. народни представители! Много приказки се казва за автономията и самоуправлението на общините. Фактически, обаче, от тази автономия нима нито помен. А поради постановлението на чл. 8, което предвижда, че решенията на съвета се турят в действие след утвърждаване от министра на вътрешните работи, фактически съветът се превръща в един непосредствен орган на министра, който не може да направи нищо, което не е по угодата на министра. Ето защо аз съмтам, че това постановление трябва да се изхвърли и чл. 8 да добие следната редакция: (Чете) „Решенията на съвета се турят в действие веднага след тяхното гласуване“.

Председателстващ Н. Захариев: Има предложение от народния представител г. Асен Бояджиев, чл. 8 да добие следната редакция: „Решенията на съвета се турят в действие веднага след тяхното гласуване“.

Който съмгласил с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Малцинство, Събранието не приема.

Който съмгласил с чл. 8 тъй, както се докладва от г. докладчика, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик А. Кантарджиев (д): (Чете)

„Чл. 9. Решенията на общинския съвет за отчуждаване или продажба в полза на частни лица или дружества на общински имоти или мѣста, без оглед на стойността им, преди да бъдат приведени в изпълнение, се подлагат на одобрение от народа, съгласно закона за допитване до народа по общински работи.“

Изпълнението на решения на общинския съвет за отчуждаване на общински имоти за държавни и обществени нужди се допуска по реда, предвиден в чл. 60 от закона за градските общини“.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Каназирски.

Г. Каназирски (д. сг): Г. г. народни представители! Взех думата и по-рано по точка седма на член 7 от законопроекта. Искях да допринеса с опитността и компетентността, която съм придобил в продължение на 8—10 години на участие в управлението на община за подобрене на предлагания законопроект. За съжаление, г. министърът на вътрешните работи се отнесе с едно подозрение към искреността на моята намѣна. Аз заявявам, че се отнасям с най-голяма сериозност към този законопроект. За мен дейтелността в областта на общинското самоуправление е скѣпа. Аз съм посветил 10 години, най-добрите години от живота си, на тая дейтелност. И аз сега повтарям, като вземам думата, моля, поне този път г. министра на вътрешните работи да не се отнася с такова подозрение към мен.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Аз говорѣх за Петко Стайнов. Съседството Ви с Петко Стайнов е малко лошо. Към Вас никакво подозрение нѣмам.

Г. Каназирски (д. сг): Член 9 от законопроекта е много важен. Той гласи така: (Чете) „Решенията на общинския съвет за отчуждаване или продажба в полза на частни лица или дружества на общински имоти или мѣста, без оглед на стойността им, преди да бъдат приведени в изпълнение, се подлагат на одобрение от народа, съгласно закона за допитване до народа по общински работи“.

Преди всичко в п. 3 на член 7 от законопроекта се казва, че общинският съвет решава купуването, продаването и отчуждаването на общински имоти за обществени нужди. Тѣзи решения на общинския съвет, както се знае, подлежат на утвърждаване от министра на вътрешните работи. При това положение, ние трябва да се запитаем: когато общинският съвет ще взема такива решения, когато тѣ ще бъдат подложени на утвърждаване от министра на вътрешните работи, какъв смисъл има по тѣх да се произвежда референдум, за който се говори в

чл. 9 от законопроекта? Чл. 9 говори за решенията на общинския съвет относно отчуждаванията. Какво се разбира под „отчуждавания“? Разбират се отчуждаванията на общински имоти за обществена полза, за които се говори в п. 9 на чл. 7 от законопроекта. А въ алинея втора на чл. 9 вече се говори за изпълнението на тѣзи решения на общинския съвет. Тази втора алинея на чл. 9 гласи така: (Чете) „Изпълнението на решения на общинския съвет за отчуждаване на общински имоти за държавни и обществени нужди се допуска по реда, предвиден в чл. 60 от закона за градските общини“. Очевидно, имаме работа с една отживѣлица, която фигурира още в най-стария текст от закона за градските общини. Тогава се е имал пред вид, по всѣка вѣроятност, въ ония първични и романтични времена на нашето самоуправление, един страх, че общинският съвет, чрез един граждански отчуждавания на нѣкакви имоти, може да забатачи общината, за да фаворизира нѣкого. Аз съмтам, какво този текст, който нарежда да се произвежда референдум, когато се касае за отчуждаване на общински имоти за обществена полза, които минават през деветдесет и девет митарства, кѣдето има и решение на съд, кѣдето има и инстанции, кѣдето има и обявяване с барабан, кѣдето има залепване на обявления на стената на отчуждавания имот, да се произвежда референдум е безсмислено.

Как ще се произвежда този референдум? Въ закона за допитването до народа е казано, че се отварят книги и се поканват гражданите, чрез разписване, да участват въ допитването. Въпросът е какъ ще се практикува това допитване. Аз зная, че въ много общини се практикува така: който е против отчуждаването, да дойде да се запише. Като се има пред вид инертността на гражданите, като се има пред вид липсата на интерес, можете ли вие да накарате 70.000 души жители, или половината им — 35.000 софийски избиратели да отидат да се запишат въ един тевтер, кѣдето е казано, че трябва да заявят съгласието си, дали трябва да се отчужди, напр., едно мѣсто за разширение на клиника, или за разширение на градини и т. н. Какъ ще ги накарате тѣзи хора да сторят това? Нѣма срѣдство. Тогава едно злонамѣрено общинско управление ще си каже: понеже знаем, че ще дойдат много малко граждани, ще отворим един тевтер и ще поканим да се запишат тия, които съм против това отчуждаване. Ще дойдат 20 души. Има ли смисъл тогава този член на законопроекта въ тази редакция? Ясно е, че нѣма. Трѣбва да имаме пред вид, прочее, манталитета, практиката и навиките, и тогава да пишем закони, защото иначе идваме до абсурди. Цѣлият този член е излишен, той трѣбва коренно да се промѣни.

Обаче идва въпросът за продажбата. Аз предполагам, че този член въ оная му част, отнасяща се до продажбата му, представлява една реакция срещу продаването на мѣста за кооперативни строежи. Съществува едно схващане — не зная точно софийските условия — че Софийската община не била запазила добре своите интереси. Ако този член е една реакция срещу една такава практика, ако ли трѣбва да се запазят интересите на общината, да се запазят нейните мѣста от разграбване или продаване на низки цени, съмтам, че референдумът, така както ви го описах, пакъ не е никаква гаранция. Защото, когато един общински съвет, или постоянното присѣствие, по увлечение или злонамѣрено иска да пожертвува един общински имот, ще ви курдиса един такъв референдум, какъвто ви го описах, и ще се скрие зад него.

Азъ ще си позволя да кажа каква е била практиката на Бургазката община въ продължение на осем години и какъ съм защищавали общинските интереси. Мѣстата, които трѣбваше по решение на общинския съвет да бъдат раздадени срещу скромни цени на бездомници, не се раздадоха по фиксирани цени.

Председателстващ Н. Захариев: Г. г. народни представители! Частъ е осемъ.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Предлагамъ да се продължи заседанието до 10 ч.

В. Маринов (д): Докато свършимъ съ законопроекта.

Д-ръ Т. Кулев (д. сг): Не можемъ да го свършимъ тази вечеръ.

Ж. Маджаров (з): Предлагамъ да се продължи заседанието до 12 ч.

Т. Кънчевъ (д. сг): Да приемемъ само чл. 9.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: До 10 ч. да поработимъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които сж съгласни съ предложението на г. министра на вътрешнитъ работи, да се продължи заседанието до 10 ч., моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Възражения отъ сговориститъ).

Н. Стамболиевъ (з): Едно време бай Андрея, като предлагаше до 12 ч. да работимъ, ние стояхме.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Колко пъти е било?

Н. Стамболиевъ (з): Много често до 12 ч. сме стояли.

Т. Кънчевъ (д. сг): Не за такива закони.

Н. Стамболиевъ (з): Какъ не за такива закони? И за такива, и за други закони. Имаме въ дневния редъ и други закони, които сж много по-важни.

С. Мошановъ (д. сг): Осемъ месеца спяхте

В. Мариновъ (д): Вие спяхте осемъ години и никой нищо не ви каза. Вие спяте осемъ години и сега се събудихте.

Т. Кънчевъ (д. сг): Вие защо се обаждате?

В. Мариновъ (д): Нѣма нужда да ни казвате, че сме спали.

Т. Кънчевъ (д. сг): Нашъ агитаторъ и организаторъ бѣхте.

В. Мариновъ (д. сг): Да, вашъ агитаторъ бѣхъ до 9 юний и петъ-шестъ месеца следъ 9 юний. Но когато Сговорътъ тргна по другъ пътъ, Демократическата партия се отдели и азъ се отделихъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Маринчевъ ще ви покаже заявлението.

Нѣкой отъ сговориститъ: Ако си последователенъ, трѣбва да напуснешъ и Блока, понеже сега той върви по другъ пътъ.

В. Мариновъ (д): Какво заявление?

С. Мошановъ (д. сг): Азъ ще го кажа и потвърдя, но не тукъ, защото не интересува Народното събрание.

А. Кантарджиевъ (д): Ти много знаешъ!

С. Мошановъ (д. сг): Азъ ще кажа и за тебе къде сме ходили, но навънъ.

А. Кантарджиевъ (д): Само на мене не можешъ да кажешъ, че съмъ билъ въ Сговора.

Т. Кънчевъ (д. сг): Вие преди насъ бѣхте сговористи. Когато г. Малиновъ бѣше въ Шуменския затворъ, Вие бѣхте сговористи.

Министъръ Д. Гичевъ: Но като видѣха тресавицето, избѣгаха на време, а Вие затънахте до гуша. Тамъ е работата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За тая работа историята е написана. Не можете да я фалшифицирате.

Т. Кънчевъ (д. сг): Дано не е като „държавното устройство“.

Ж. Маджаровъ (з): Да продължимъ заседанието до 12 ч., защото не можемъ да свършимъ съ приказнитъ!

Г. Каназирски (д. сг): Продължавайте! Азъ ви позволявамъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Продължавайте, г. Каназирски.

Г. Каназирски (д. сг): Не мога да продължавамъ. Има шумъ, гласътъ ми е слабъ.

Г. г. народни представители! Продължавайки по-нататкъ, азъ ще си позволя да ви изложа практиката, която е ималъ въ продължение на осемъ години Бургаскиятъ общински съветъ при раздаването на мѣста за бездомници. Когато се е касало за раздаването на такива мѣста срещу едно скромно възнаграждение, опредѣляло се е точно кои иматъ право да се ползватъ отъ тия мѣста, следъ това се е произвеждалъ търгътъ, който се е ограничавалъ само за правоимащитъ. По този начинъ се получавал по-добра цена за общинската каса и едно по-правилно разпредѣление на мѣстата: този, който има повече пари, може да си вземе по-хубаво мѣсто, другъ, който има по-малко пари, ще си вземе по-скромно мѣсто. По този начинъ никога не е имало оплаквания, че нѣкой е билъ фаворизиранъ. Азъ си позволявамъ да предложа, тая процедура при раздаването на общинскитъ мѣста да бѣде възприета и отъ Столичната община за мѣстата, които отъ сега нататкъ може да продава Софийскиятъ общински съветъ. Такива ще бѣдатъ известни индустриални парцели, известни общински парцели въ града, които се смѣта, че не трѣбва да стоятъ повече като празни мѣста.

Следователно, вмѣсто да се прибѣгва до референдумъ, при който още трѣбва да се разправяме съ бюлетини, съ пликчета, които ще струватъ 200.000 л. — може би повече, отколкото струва самото мѣсто — азъ предлагамъ да се изхвърли този членъ, като се възприеме, продажбата на тѣзи мѣста да става чрезъ търгъ, следъ като се опредѣлятъ поемнитъ условия отъ Министерството на вътрешнитъ работи и следъ като произведениятъ търгъ бѣде утвърденъ отъ Министерството на вътрешнитъ работи. По този начинъ ще има пълна гаранция, че интереситъ на общината ще бѣдатъ добре запазени и нѣма да има оная игра, каквато ще има при референдума, ако остане този членъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Асенъ Бояджиевъ.

А. Бояджиевъ (раб): Г. г. народни представители! Ние сме точно на противното становище.

С. Мошановъ (д. сг): То е много естествено.

А. Бояджиевъ (раб): Ние смѣтаме, че референдумъ трѣбва да се предвиди не само за тия въпроси, за които е предвиденъ, но и за всички решения на съвета, ако това се поиска отъ една десета отъ избирателитъ, или отъ една пета отъ общинскитъ съветници. Ако се бѣше произвелъ референдумъ по въпроса за софийската клиница, азъ съмъ увѣренъ сто на сто, че резултатътъ щѣше да бѣде, да не се строи клиницата въ настоящия моментъ, а тия пари да се употребятъ за други нужди — напр. за безработнитъ, или за благоустройство на кварталитъ. По този начинъ софийскитъ граждани могатъ да бѣждатъ предпазени отъ такива решения, които въ даденъ моментъ не отговарятъ на тѣхнитъ интереси. Сѣщото щѣше да бѣде и по въпроса за рилския водопроводъ. Сега се повдига въпросътъ за здравословността на водата.

Т. Кънчевъ (д. сг): Съ референдумъ ще се разреши дали водата е здравословна!

А. Бояджиевъ (раб): Този въпросъ се повдига отъ хора, които на времето сж участвували въ изследванията на тая вода — какъвто е напр. г. д-ръ Кесяковъ — които сж подписали протоколитъ по тия изследвания. Ако се произведе референдумъ — ние бихме вземали инициативата да се произведе таквъ — общинскиятъ съветъ би спрѣлъ постройката дотогава, докогато се изследва водата. А сега общинскиятъ съветъ претупа тоя въпросъ и реши, че водата е здравословна и постройката на водопровода продължава.

Ж. Маджаровъ (з): Ако добиемъ гуши, всички ще заприличаме на народняци!

А. Бояджиевъ (раб): Ние можемъ да дойдемъ до положението, да се хвърлятъ маса сръдства и въ каря на краищата тукъ въ София да получимъ една гушава вода и по-голямата частъ отъ населението да се разболѣе.

Поради това, ние предлагаме, чл. 9 да добие следната редакция: (Чете) „Всички решения на общинския съветъ могатъ да се подложатъ на одобрение отъ избирателитъ, чрезъ допитване (референдумъ), ако това се поиска писмено отъ 1/10 отъ избирателитъ или 1/5 отъ общинскитъ съветници“.

По-нататък, когато дойдем до въпроса за разтурянето, ще кажем становището си и по него.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. д-ръ Тодоръ Кулевъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Колегата от крайната лъвица предлага, всички решения на общинския съвет да се подлагат на референдумъ. Това е много естествено, като знаете тяхната тактика — те искат от всеки въпрос да създават почва за пропаганда на своите идеи, да внасят смут в общината, да спъват нейната работа, нейния нормален ход. Ние, обаче, които творим един законъ, който трябва да отговаря на нуждите на живота на общината и който трябва да се ръководи от съображения на целесъобразност, трябва от това гледище да преценим всяка наредба на този законопроектъ.

При поставянето на преценка наредбата на чл. 9 от гледище на целесъобразност и от гледище на бързо уреждане на известни въпроси, които има да решава общинският съвет, азъ съмтамъ, че тая наредба трябва всецело да се зачеркне като нецелесъобразна и като такава, която на практика ще доведе до забавяне разрешаването на едни често пъти незначителни по своята важност въпроси.

За какво се отнася наредбата на чл. 9? Първата алинея на чл. 9 се отнася до отчуждаването и продажбата в полза на частни лица и дружества на общински имоти или мѣста. Ами че ако общинският съвет, в който сѫж представени всички партии, който се състои от хора, избрани от членовете на общината, реши да се отчужди или да се продаде едно общинско мѣсто на частно лице или на дружество, и ако това решение на общинския съвет, съгласно наредбата на чл. 8 от законопроекта, подлежи на утвърждение и от министра на вътрешните работи — значи, имаме и контрола на централната власт — какате ми тогава, г. г. народни представители, каква нужда, какъв голѣм общински интересъ налага в случая вие да предвиждате не само тежкия и бавния, но и скѣпия апарат на референдума? Чии интереси вие защитавате тук? И в края на краищата, вмѣсто да защитавате интересите на общината, нѣма ли да я въведете в излишни и често пъти тежки разходи и да я спънете при разрешаването на известни въпроси, които не изискват такъв тежък апарат и губене време за тяхното разрешение?

Отъ това гледище азъ съмтамъ, че наредбата на алинея първа от чл. 9 абсолютно в никой случай не може да намѣри оправдание, нито от гледище на важни общински интереси, нито от гледище на бързо уреждане на въпросите, които има да решава общинският съвет.

Що се отнася до алинея втора на чл. 9, азъ съмтамъ, че тя сѣщо така е съвършено излишна, защото се касае до изпълнение решенията на общинския съвет по отчуждаване на общински имоти за държавна и обществена нужда, съгласно п. 3 на чл. 7 от законопроекта, които решения, според чл. 8 от законопроекта, сѣщо подлежат на утвърждение от министра на вътрешните работи. Щомъ имаме контрола на министра на вътрешните работи, щомъ в нѣкои случаи не е изключен и контролът на Върховниятъ административенъ съдъ, защо тогава предвиждате тази алинея? Тя става излишна. Разликата е само въ това, че въ случая утвърждаването трябва да стане съ указъ — защото чл. 60 от закона за градските общини иска утвърждаването да стане съ указъ. Но когато имате резолюцията на министра на вътрешните работи, че е утвърдилъ решението на общинския съвет, дали отчуждението ще стане съ указъ или не — това е безъ всякакво значение.

По тия съображения азъ съмтамъ, че и наредбата на алинея втора от чл. 9 е съвършено излишна и трябва да се зачеркне.

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Петко Стайновъ.

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ Н. Шоповъ).

П. Стайновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ ще помоля г. докладчика да даде едно автентично тълкуване на израза: „отчуждаване“; да каже дали под „отчуждаване“ той разбира отчуждаване на общински земи за въ полза на частни лица, по силата на закона за насърдичен мѣстната индустрия, или пъкъ разбира отчуждаване, което общината прави на частни земи за увеличаване на своето имущество. Подъ „отчуждаване“ обикновено се раз-

бира отчуждаване за държавна и обществена полза. Следователно, азъ искамъ да се каже ясно отъ г. докладчика какво разбира подъ думата „отчуждаване“; да даде едно автентично тълкуване: дали се касае за отчуждаване, когато общината ще придобие нѣщо, или се касае за отчуждаване на общински земи за въ полза на частни лица?

Ж. Маджаровъ (з): Г. Кантарджиевъ! Станете за моментъ професоръ на г. Стайновъ и му обяснете.

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ П. Стайновъ) Нали Вие сте професоръ по административно право?

П. Стайновъ (д. сг): Азъ моля г. докладчика да даде едно автентично тълкуване, какво разбира подъ думата „отчуждаване“, за да нѣма после недоразумения.

Н. Стамболиевъ (з): Ние чакаме отъ Васъ, като професоръ по административно право, да дадете едно автентично тълкуване.

П. Стайновъ (д. сг): Нѣма нужда азъ да давамъ тълкуване. Моите тълкувания нѣматъ значение. Вие трябва да разберете тези работи. Автентични тълкувания се даватъ не отъ народните представители, а отъ докладчика по законопроекта или отъ г. министра.

Н. Стамболиевъ (з): Вие желаете само да уязвявате.

П. Стайновъ (д. сг): Не желая да уязвявамъ никого.

Н. Стамболиевъ (з): Всичките Ви предложения сѣж уязвителни.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Г. г. народни представители! Въ всеки другъ законъ тая наредба за референдума може да нѣма смисълъ; въ всеки другъ случай аргументите на г. Каназирски и г. Кулевъ може да послужатъ, но никѣде другаде, както въ закона за Столичната община, нѣма по-голѣма нужда отъ тая наредба. Чуйте, г. Кулевъ, Вие, които стояхте само по върховете на управлението и не слизахте долу, който много малко знаете за управлението на Столицата, за интересите на нейното население . . .

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Има си хасъ!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): . . . и за онова предложение, което извършихте въ продължение на 8 години, като раздадохте мерата на София! Вие нѣмате идея за она 40.000 декара софийска мера, която вие раздадохте безконтролно на свои партизани.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): (Маха съ рѣка)

Н. Стамболиевъ (з): Тѣ не я раздадоха, а я продадоха.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Недейте маха съ рѣка, г. Кулевъ, защото азъ мога да Ви посоча, ако е необходимо, десетки и десетки случаи, когато се даваха земи на хора, които имаха имоти въ други градове, които, обаче, представяха фалшиви документи, че сѣж безимотни, които представяха невѣрни документи за времето, отъ когато живѣятъ въ София. Тази наредба, г. Кулевъ, има именно този смисълъ: да спаси онова, което още може да се спаси. София имаше едно богатство — своята мера — което, за голѣмо съжаление, общинските съвети въ миналото не сѣж могли да приведатъ въ известност — толкова то е било голѣмо въ своите размѣри! И трябва да дойде Сговорътъ въ продължение на 8 години да го проиграе.

Т. Кънчевъ (д. сг): Има специаленъ законъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Извинете, моля Ви се, азъ ще Ви кажа колко струва вашиятъ законъ. Законите сѣж закони дотогава, докогато съвѣстни и честни хора ги прилагатъ. И понеже ние имаме всички основани да се съмняваме въ почтеността ви при провеждането на всичките ви закони, съмняваме се и въ почтеността ви при провеждането и на този законъ.

Вие, г. Теодоси Кънчевъ, който сте дошли отъ Търново преди петъ години, нѣмате нищо общо съ нуждите на София, Вие не ги познавате и най-малко имате основание да приказвате по този законопроектъ.

Т. Кънчевъ (д. сг): Законът за Столичната община е мое дѣло.

С. Мошановъ (д. сг): (Къмъ А. Кантарджиевъ) Тогава пѣлата земеделска парламентарна група трѣбва да си отиде.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Както виждате, хората отъ земеделската парламентарна група сѫ много скромни, мълчатъ и слушатъ, когато г. Теодоси Кънчевъ постоянно взема думата.

Г. Каназирски (д. сг): Значи, само софиянци трѣбва да говорятъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Чакайте, г. Каназирски. Азъ и по-рано казахъ, че далечъ сѫ единъ отъ другъ Бургазъ и София, както сѫ далечъ Трънъ и Клисурса отъ Бургазъ. Не може да става и сравнение. Какво сте правила Вие въ Бургазъ, азъ не зная. Зная, обаче, едно: че днесъ София е обезземелена, че мерата на София е раздадена на знаяни и незнайни герои отъ миналия режимъ.

И това постановление на законопроекта има именно това назначение: да може да се спаси онова, което още може да се спаси. И когато единъ общински съветъ или една седмочленна комисиия знае, че въ закона за Столичната община има едно постановление, което ще я постави подъ критиката на народа чрезъ единъ референдумъ, тя нѣма да си позволи да раздава безконтролно мерата на София, така както вие го правихте презъ вашето осемгодишно управление.

П. Стайновъ (д. сг): (Смѣе се)

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Не се смѣйте, г. Стайновъ, защото най-големата отговорностъ въ това отношение носи бившата народняшка партия, която навремето, още въ 1919 г., излѣзе съ една платформа и раздаде и боровата гора до Семенарията, и всичко, каквото можеше да се раздаде.

Т. Кънчевъ (д. сг): Кой раздаде боровата гора? Ортацитъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Не е вѣрно.

Нѣкой отъ земеделците: Тѣ дадоха мѣста на артисти и журналисти.

Г. Каназирски (д. сг): (Казва нѣщо)

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Моля, оставете ме да говоря. Азъ прекъсвахъ ли ви?

Връщамъ се на първата си мисъл. Бихъ уважилъ вашитѣ аргументи, ако се касаеше за другъ нѣкой законопроектъ — че щѣло да бѣде скѣпно, че не знамъ какво си още. Но, специално за законопроекта за Столичната община, това е отъ грамадно значение. Помнете добре приказкитѣ ми. Ако имате идея, какво е изпуснала Софийската община отъ рѣцетѣ си, вие ще се ужасите.

Т. Кънчевъ (д. сг): Ще го върнете ли?

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Нѣма да го върнемъ, но ще спасимъ онова, което още може да се спаси; ще запазимъ за София едно богатство, каквото никой другъ градъ въ България нѣма. Когато единъ управникъ, днешенъ или утрешенъ, знае, че може да бѣде поставенъ подъ стѣклени калпакъ на волята на народа, нѣма да смѣе да върши тия произволи. И недейте експлоатира съ това, че щѣло да се прави референдумъ за нѣкакъвъ парцелъ отъ 300 кв. метра, дали да се даде на Х или У. Принципитъ се подлага на референдумъ, а за единъ принципъ софийскитѣ граждани могатъ да се разкаратъ и да гласуватъ, дали въобще да се раздава мера или да не се раздава. Недейте експлоатира и съ това, че референдумътъ щѣло да струва 200 хиляди лева, по-скѣпно отъ цената на мѣстото. Въ сжщностъ нѣма никакви разходи за референдума, и г. Каназирски, който 8 години е билъ кметъ, изглежда, не познава закона за допитването до народа.

П. Стайновъ (д. сг): Хайде де!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Да, г. Стайновъ. Азъ и Васъ бихъ питалъ, дали го знаете.

П. Стайновъ (д. сг): Хайде да излѣземъ на изпитъ!

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Справете се съ закона, вижте каква е процедурата, за да се убедите, че нѣма да се харчатъ никакви стотини хиляди или милиони лева. Това е народняшка шашарма, само за да се хвърля прахъ въ очитѣ на хората. Това постановление въ законопроекта ще си остане, за да служи за назидание на грядущитѣ поколения и на бѣдещитѣ управления на Софийската община, да имъ напомнюва, че тѣ не могатъ да си играятъ съ интереситѣ на софийскитѣ граждани.

Т. Кънчевъ (д. сг): Въ закона за снабдяване бездомнитѣ съ нотариални актове се казва, че общинскитѣ съветъ нѣма право да раздава никому мѣста.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): И сега още раздава.

Т. Кънчевъ (д. сг): Непредовно е. Има специаленъ законъ, който го забранява. Вие не познавате този законъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Много по-добре отъ Васъ го зная.

Т. Кънчевъ (д. сг): (Възразява)

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Нека отъ това мѣсто изкажемъ пожелание, щото новата общинска управа, която ще дойде, да извърши анкета върху начина, по който сѫ раздавани тѣзи мѣста, за да улови всѣкого за ухото и да го постави кѣдето трѣбва; за да се види, какъ общинскитѣ съвети въ София сѫ раздавали мѣста на хора, които иматъ къщи въ Стара-Загора, Пловдивъ, Търново, Варна, Бургазъ; на хора, които не сѫ имали качеството на бездомници, качеството на хора, които сѫ могли да бѣдатъ оземелени. Нека изкажемъ това пожелание отъ туй мѣсто, за да може и този, който е взелъ, и онзи, който е далъ, да бѣде поставенъ тамъ, кѣдето му е мѣстото.

Що се касае до тълкуването, което г. Стайновъ иска отъ мене като докладчикъ, струва ми се — нека ми прости — че този въпросъ е несериозенъ.

П. Стайновъ (д. сг): Защо? Азъ Ви моля да провѣрите.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Нѣма за какво да ме молите. За какво ще се вика референдумъ, когато нѣкой ви подарилъ имотъ на общината? Очевидно, референдумъ ще се вика въ случаитѣ, когато нѣкакъвъ имотъ трѣбва да излѣзе отъ патримониума на общината.

П. Стайновъ (д. сг): Да се разберемъ. Въпросътъ е за продажбитѣ.

Ж. Маджаровъ (з): То е друго. Искате да кажете, когато общината ще купува отъ нѣкого имотъ.

П. Стайновъ (д. сг): Пишете въ законопроекта: „Отчуждаване или продажба“. Разбирате ли, че продажбата влиза въ отчуждаването?

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Сега искате да ви тълкувамъ, какво е продажба. Тя е двустраненъ договоръ. Това ли искате да Ви разправамъ, споредъ закона за задълженията и договоритѣ? Очевидно, референдумътъ ще се отнася за случаитѣ, когато ще излѣзе нѣкакъвъ имотъ отъ патримониума на общината и ще отиде въ чуждъ патримониумъ, а нѣма да се отнася до случаитѣ, когато общината ще трѣбва да приеме нѣщо, безъ никакви ангажменти.

П. Стайновъ (д. сг): Добре, доволенъ съмъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Коя ще бѣде тази община, която, когато ѝ даватъ нѣколко хиляди кв. метра мѣсто, ще каже „не, не желая да го приема, ще питамъ народа“?

П. Стайновъ (д. сг): Г. Каназирски Ви пита за кланицата.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Всички тия въпроси за скѣпотията на референдума, за неговата пригодностъ, за оправданието му, дали да сжществува или не, се обсъдиха въ комисията, която единодушно реши, че това е една необходимостъ, специално въ закона за Столичната община. И азъ моля, отъ името на комисията, съ огледъ на тия разбирания, които ви изложихъ, да го гласувате.

Г. Каназирски (д. сг): Две думи искамъ да кажа. Намѣсихъ се по този членъ . . .

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни) Нѣмате думата, г. Каназирски.
Има думата народниятъ представител г. Жеко Маджаровъ.

Г. Каназирски (д. сг): Азъ трѣбва да отговоря на г. Кантарджиевъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Поискайте думата.

Г. Каназирски (д. сг): Азъ я поискахъ.

Председателстващ Н. Шоповъ: По единъ и сѣщи членъ ораторъ може да говори само единъ пѣтъ.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Мотивитъ, както на създателитъ на законопроекта, така и на нашата парламентарна група, да гласуваме за тоя членъ, сѣ следнитъ. Следъ закона за снабдяване на бездомницитъ съ нотариални актове, специално чл. 8 отъ него, и законътъ за т. з. с. и следъ дохождането на деветоюнцитъ на власт, последнитъ се помѣчиха по какъвъ начинъ да се отблагодарятъ на своитъ шайки, ходили да избиватъ българския народъ. На други пѣкъ, които бѣха тукъ и мислѣха по какъвъ начинъ тоже да използватъ резултатитъ отъ преврата, първата и най-удобна любима плячка бѣха общинскитъ мѣста. И вие ще видите, че редица „бездомни домници“, които имаха неизчерпаеми богатства, които имаха съ стотици декари земя, които бѣха и банкери въ пълната смисълъ на думата, се снабдиха съ нотариални актове за общински мѣста.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Да разбератъ нѣщо отъ 9 юний!

Ж. Маджаровъ (з): Вие ще видите, че на първа линия между тѣхъ съ нотариаленъ актъ за общинско мѣсто се снабди Димо Казасовъ и на него си направи палатъ. Бездомникъ, който прави палати, не е бездомникъ. Славейко Василевъ, който тоже има имоти, който е и богатъ човѣкъ, тоже си направи палатъ на общинско мѣсто.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: И Карагѣзовъ.

Ж. Маджаровъ (з): Вие ще видите, че се построиха къщи на мѣста, които се отнеха отъ действителни бездомници, които имаха и кредити отъ държавата; отнеха имъ се, казвамъ, тия мѣста отъ общината, за да се построятъ върху тѣхъ палати — отъ кого мислите? Отъ бездомници ли? Не. За да се построятъ палати отъ богаташи, за да се наградятъ ония, които извършиха престѣпленията следъ и около 9 юний. Нека да ви кажа, че това бѣше първата и втората година следъ 9 юний.

Н. Стамболиевъ (з): Стойчо Мошановъ беденъ ли е?

С. Мошановъ (д. сг): Нито съмъ искалъ, нито сѣ ми дали.

Н. Стамболиевъ (з): Дадохъ ти.

С. Мошановъ (д. сг): Стойчо Мошановъ знае, че ако направи туй, цѣлъ животъ нѣма да му простятъ.

Н. Стамболиевъ (з): Много работи направихте.

С. Мошановъ (д. сг): Азъ ли?

Н. Стамболиевъ (з): Не ти, ама общо Сговорътъ. Питайте Петко Стайновъ.

С. Мошановъ (д. сг): Ще говоримъ по тоя въпросъ.

Н. Стамболиевъ (з): И Петко Стайновъ и много други.

Председателстващ Н. Шоповъ: (Звъни)

Ж. Маджаровъ (з): Това, казвамъ, бѣше първата и втората година следъ 9 юний. Третата и последващи години трѣбваше да се задоволятъ малкитъ партизанчета и ония части отъ шпицъ-командитъ, които се върнаха и които не бѣха близо до върховетъ, за да могатъ да бъркатъ въ държавната хазна и държавнитъ каси. Тѣ отвориха капии, тѣ отвориха дюкянчета, тѣ отвориха борса за раздаване и продаване на общински мѣста, и на тая борса погинаха много общински парцели — най-ценнитъ — и то пакъ не вземени отъ бездомници, но вземени тоже отъ богаташи, предприемачи, които си построиха палати върху тѣхъ.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Хубавъ парцелъ се дава на богатъ човѣкъ, за да направи хубава къща върху него.

Ж. Маджаровъ (з): Дали по тия съображения, г. Кантарджиевъ, се дадохъ хубавитъ парцели на богатитъ хора, или пѣкъ, за да дадатъ повече рушвети, не знамъ, . . .

Т. Кънчевъ (д. сг): При Захарната фабрика се дадохъ парцели на 14.000 бездомници.

Ж. Маджаровъ (з): . . . но истината е следната. Известно е днесъ на мало и голѣмо въ София, известно е на всички софийски граждани, че всички мѣста на жгълъ въ София се продадохъ отъ общинаритъ-сговористи. По този начинъ най-ценнитъ мѣста се дадохъ на „бездомници“ отъ Сговора, за да ги препродаватъ тѣ отъ своя страна на други, за да минатъ мѣстата въ втори рѣце. По този начинъ най-хубавитъ, най-ценнитъ мѣста въ София преминаха въ други рѣце и не се оправдаха основанията, по които се раздавахъ, съгласно закона, тия мѣста на бездомницитъ.

Мотивитъ на тоя членъ сѣ тъкмо да се спре най-после това разхищение, безразлично откъде иде то, да се спре това безразборно раздаване на общински мѣста, защото, рано или късно, София нѣма да стои въ днешнитъ си размѣри, нейнитъ нужди нѣма да бѣдатъ все днешнитъ. Не може общинскиятъ съветъ — азъ поддържамъ тоя членъ — по настроение, било то изборна треска, било нѣщо друго, да разреши, напр., отчуждаването на една голѣма областъ отъ общинската мера, каквато е мѣстността задъ околорѣстната линия, опредѣлена за залесителна площъ. Може да се намѣри и такъвъ общински съветъ, има и доста бездомници, . . .

П. Стайновъ (д. сг): По законъ това не може да стане.

Ж. Маджаровъ (з): . . . има и доста общинари, които могатъ да направятъ тая лудостъ. Задъ околорѣстната линия има една голѣма площъ, опредѣлена и за Държавната болница, и за залесителна площъ, и за друго. Ще се намѣрятъ общинари, които ще искатъ да правятъ политика съ празнитъ общински мѣста, както се е правило едно време, за да могатъ да спечелятъ избирателнитъ. И сигуренъ съмъ, че главниятъ мотивъ, основниятъ мотивъ на г. министра на вътрешнитъ работи при предлагането на тоя членъ е именно да се спре тоя походъ къмъ общинскитъ мѣста. Не че ще се прибѣгва винаги до референдумъ въ такива случаи — референдумътъ е единъ механизъмъ твърде неподвиженъ, и като такъвъ, той не може да бѣде употребяванъ за обикновени случаи. Поради това тоя нѣма да се използва винаги отъ общинския съветъ, нито пѣкъ ще бѣде разрешаванъ отъ министра на вътрешнитъ работи, нито пѣкъ софийнци ще се съгласятъ да се произвежда референдумъ за парцела на Ивана и Драгана или пѣкъ за едно мѣсто, което интересува само единъ бездомникъ, а не цѣлата община.

Ето тукъ е смисълътъ на тоя референдумъ: да се спре откупъ нататкъ отчуждаването, унищожаването и раздаването на общинската мера.

Т. Кънчевъ (д. сг): Вие раздадохте общинската мера по закона за т. з. с.

Нѣкои отъ земледѣлцитъ: Ние раздавахме мѣста само на крайно бедни граждани.

Т. Кънчевъ (д. сг): Цѣли земледѣлски стопанства обрзувахте отъ софийската мера.

Ж. Маджаровъ (з): Ако по онова време, до 1923 г., бѣше назрѣла нуждата да се раздадатъ мѣста на бездомницитъ въ София, естествено е, че трѣбваше да се създаде най-напредъ законътъ за даване мѣстата съ договори подъ наемъ, а следъ туй законътъ за т. з. с.

Т. Кънчевъ (д. сг): По закона за т. з. с. давахте мѣста отъ 5—6 декара въ софийската мера.

Ж. Маджаровъ (з): Нека ви кажа, че то бѣше съ целъ да се измѣнятъ работницитъ и беднитъ чиновници отъ мазетата. Тогава нуждата да имъ се раздаватъ мѣста бѣше голѣма, тя бѣше назрѣла и трѣбваше да бѣде удовлетворена. Днесъ, обаче, тая нужда не съществува. Вие не можете да сравнявате тогавашното положение съ днешното.

Т. Кънчевъ (д. сг): По този законъ за т. з. с. се разграби софийската мера.

Ж. Маджаровъ (з): Тогава въ всички мазета и тавани на народняшките палати имаше работници и чиновници. Тия работници и чиновници трѣбваше да бждатъ измъкнати изъ мазетата и изъ таваните и да бждатъ поставени да живѣятъ при по-хигиенична обстановка, трѣбваше да имъ се даде собственъ покривъ, да се направятъ собственици. Тая бѣше целта на закона за т. з. с.

Т. Кънчевъ (д. сг): На ваши хора дадохте мѣста отъ софийската мера отъ по 10—20—30 декара. Провѣрете.

Ж. Маджаровъ (з): Провѣрилъ съмъ. — Днесъ, обаче, тая нужда не е такава. Днесъ се явява обратната нужда — явява се реакция противъ разхищението, противъ тая слабостъ къмъ раздаване общински мѣста.

Т. Кънчевъ (д. сг): Съ чл. 23 на закона това е забранено.

Ж. Маджаровъ (з): То е забранено, но азъ ще Ви кажа, г. Кънчевъ, че и днесъ още се раздаватъ общински мѣста, въпреки че това трѣбва да става само съ разрешението на Народното събрание.

Т. Кънчевъ (д. сг): То е беззаконие.

Ж. Маджаровъ (з): Може да е беззаконие, но ще видите, че въ всички райони на София още се раздаватъ общински мѣста отъ общинари и кметове.

Т. Кънчевъ (д. сг): Посочете случаятъ. Това е беззаконие.

Ж. Маджаровъ (з): И нещастниците, които приематъ противозаконно да построятъ къщи на общинско мѣсто, биватъ подлагани на една голѣма екзекуция, която не отговаря на тѣхното икономическо положение.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че този членъ ще трѣбва да се приеме така, както е предложенъ, и ако въ бъдеще се окаже, че той е една спънка за общината да може да извършва известни свои действия по отчуждаване на общински мѣста, той може да бжде измѣненъ. Не говоря за закупуване — искамъ да кажа това на г. Стайнова — защото закупуването на мѣста отъ общината за нейни нужди може да стане само по закона за отчуждаване на недвижими имоти за държавна и обществена полза, която полза трѣбва да бжде призната отъ съда и трѣбва да има царски указъ. Тя е специална работа.

П. Стайновъ (д. сг): Туй искамъ да обясните.

Ж. Маджаровъ (з): Азъ поддържамъ този членъ и смѣтамъ, че Народното събрание трѣбва да го приеме за въ полза на Столичната община и за бъдещитѣ назрѣли нужди на общината.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тодоръ Кулевъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Не е хубаво туй, което става тукъ, за всѣка наредба на този законопроектъ веднага да повдигаме нашитѣ партизански разприви, както направи г. Жеко Маджаровъ. Сега, по поводъ на неговитѣ партизански закачки, а отчасти и интриги, бихъ могълъ да кажа много, но не искамъ да ви отнемамъ времето. Ще има мѣсто и време, където ще му се отговори, какъ е ставало раздаването на общинскитѣ мѣста, кой ги е получавалъ и пр.

Но, г. г. народни представители, въпросътъ е за една наредба. Изглежда, че тѣзи, които я защищаватъ, не сѣятъ чели. Г. Маджаровъ! Вие съвсемъ друго влагате въ тая наредба. Вие разправяте за запазване на общинската мера, въ голѣмъ размѣръ раздавана. Преди всичко, раздаването на общинска мера е запретиено по закона и не може да стане. Ако общинскитѣ съветъ направи това закононарушение, то може въ всѣки моментъ да бжде отменено отъ министъра на вътрешнитѣ работи, ако не иска да поеме отговорностъ. Отъ друга страна, г. Кантарджиевъ пкъ разправя, че тукъ се касае само да се одобри решението на общинския съветъ за раздаване на мѣста. Ами че ако това е така, какъ съ тази наредба ще спазите самото раздаване да стане справедливо? Явно е, че целта, която влагате въ тая наредба на този членъ, не

се постига така. Вие казахте преди малко, че целта, смисълътъ на тази наредба е да се постави на одобрение чрезъ референдумъ самото решение изобщо за раздаване на мѣстата.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Принципътъ да се постави на одобрение.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Добре. Референдумътъ решава да стане раздаване на опредѣлени мѣста и се свършва. Самото раздаване ще стане пакъ отъ общинския съветъ и тамъ пакъ сѣ възможни всички злоупотребления, когато единъ общински съветъ иска да върши беззакония. Вие съ тая наредба нѣма да ги избѣгнете. Обръщамъ вниманието ви, че вие въ тази наредба влагате смисълъ, какъвто наредбата нѣма и не може да има.

Отъ друга страна, г. Маджаровъ, тукъ се разбира, че за всѣко едно мѣсто, безъ огледъ на неговата цена, трѣбва да става референдумъ. Ами че ако не е този смисълътъ на този членъ, както твърдите, дайте съответна редакция на този членъ. Вие законодателствувате, разбирате ли какво вършите или не?

Ж. Маджаровъ (з): Знаемъ. Когато се раздаватъ отдѣлни парцели, тѣ се сумиратъ и се решава за всички. Когато мерата влѣзе въ чертата на града, престава да бжде мера — тя се превръща въ парцели.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Напр., вътре въ чертата на града има едно свободно мѣсто. Едно частно лице или дружество иска да му бжде продадено за известна цена. За това мѣсто само ще се произвежда ли референдумъ?

Ж. Маджаровъ (з): За всички случаи.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): А Вие казвате, че за такива случаи не се отнася.

Ж. Маджаровъ (з): Не, изрично упоменахъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): По силата на тая наредба, както е редактирана, се прави референдумъ и за единъ малък парцелъ, независимо отъ това, колко струва.

С. Ризовъ (з): (Възражава нѣщо)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Искамъ да ви кажа нѣщо разумно, а не само да кажа нѣщо противно на вашето. Тѣй, както е редактирана наредбата, не се постига целта. Ще се дойде до абсурди.

П. Стайновъ (д. сг): Дайте едно тълкувание, г. министре!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Изглежда, че тукъ има нѣкои хора, които искатъ да замѣгляватъ въпроситѣ, вмѣсто да ги уясняватъ. Тукъ се дадохъ толкова обяснения и освѣтления и отъ г. докладчика, и отъ г. Жеко Маджаровъ, съ които се казва каква е целта на този членъ. Г. Кулевъ, който е единъ човѣкъ, който борави съ тази материя, като професоръ, очевидно е, че следъ като изслуша тѣзи обяснения, ще разбере каква целъ се преследва. Толкова повече бѣше за учудване, че и г. Петко Стайновъ ме пита какво значи „отчуждаване“ и „продажба“. Искаше се да се дава нѣкаква автентична дефиниция на „отчуждаване“ и на „продажба“.

П. Стайновъ (д. сг): (Възражава нѣщо)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля Ви се, много е ясно. — И даже г. Кулевъ, който стои до него, го пресичаше, като му казваше, че туй е много ясно и че нѣма защо да искаме нѣкаква тълкувание тукъ.

Защо е този членъ и защо се правятъ тѣзи забърквания на материята?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Нѣма забъркване, напротивъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Хората не искатъ да я разяснятъ, ами просто искатъ да я забъркатъ. Въ поранения чл. 7 отъ законопроекта е предвидена компетенция на общинския съветъ да решава за купуване, прода-

ване, отчуждаване и даряване общински имоти, общински мѣста. Вие знаете — и това е правото — че това е единъ въпросъ отъ компетенцията на общинския съветъ. Обаче сега, като имаме предъ видъ миналото на Софийската община и възможността и за въ бъдеще да се злоупотребява съ раздаване общински мѣста на частни лица и дружества, като по тоя начинъ се осуетява възможността на общинския съветъ да извършва едни отъ най-важнитѣ и най-главни свои социални задачи, защото загубва своята собственост, ние смѣтахме, че е нужно да стане едно ограничение по законъ — да не може да става раздаване на общински имоти на частни лица. Виждате ли вие целта на тая работа? Общинскиятъ съветъ може да взема решения, обаче ние искаме да туримъ една спирачка, за да попрѣчимъ на вземане произволни решения отъ общинския съветъ. И каква е сега тая спирачка? Спирачката е референдумътъ. Може да се даде единъ кварталъ, едно мѣсто да се разпарцелира за жилища — има още неразпарцелирани такива мѣста — може да се даде, казвамъ, на този или на онзи приятелъ, влиятеленъ партизанинъ, и по такъвъ начинъ общинскиятъ съветъ може да направи известна партизанска работа. За да се тури, обаче, това въ действие, за да се изпълни, трѣбва едновременно решението на общинския съветъ да се подложи на едно решение на народа чрезъ изявяване неговата воля по реда на допитването. Ето смисълътъ на това постановление. Общинскиятъ съветъ решава, следъ това ще утвърди министърътъ на вътрешнитѣ работи, евентуално ще се издаде, да кажемъ, указъ, но преди това да стане, ще трѣбва отчуждаването въ полза на едно частно лице да дойде до тая процедура само следъ като стане допитването до народа.

Но всѣко правило има и изключение. Веднага следъ като постановяваме това, ние предвиждаме изключението. Понеже може да има отчуждаване за обществена и държавна нужда отъ страна на общинския съветъ — това се позволява, общинскиятъ съветъ може да отчужди едно свое мѣсто въ полза на една благотворителна целъ отъ общественъ характеръ, да кажемъ, за едно заведение благотворително; такова едно отчуждаване ще стане по реда, предвиденъ въ чл. 60; това ще се утвърди отъ надлежната висша централна властъ съ издаване указъ. Това се допуска, обаче ние искаме да спремъ сега раздаването на общински мѣста на частни лица.

Т. Кънчевъ (д. сг): Спрѣно е съ специаленъ законъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие казвате, че е спрѣно, а пакъ азъ Ви казвамъ, че не е спрѣно. Вие пакъ казвате една неточност. Въ закона, който Вие визирате, се предвижда, че да се разграбватъ мѣста не е позволено, обаче не е ограничена компетенцията на общинския съветъ срещу суми да продава своитѣ общински мѣста. И понеже може да се опредѣли единъ левъ и 1.000 л. на метъръ или на декаръ, хората могатъ много лесно да изпълнятъ формалноститѣ, срещу известно възнаграждение, срещу пари, и да се продаватъ известни общински имоти. И сега, като имаме предъ видъ, че е дадено това въ компетенция на общинския съветъ, ние искаме да дойдатъ всички общинари на града София да кажатъ, че сѣ съгласни. Ето къде е смисълътъ на този членъ отъ закона. Както виждате, ние внасяме единъ законопроектъ, който не е партизански законопроектъ. Вие ни обвинявате, че искаме да завладѣемъ Софийската община, . . .

Г. Каназирски (д. сг): Никой не ви обвинява.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: . . . че искаме да имаме едно болшинство и да дерибействуваме (Оживление всрѣдъ стовориститѣ), а ние се самоограничаваме. Вие трѣбва да ни похвалите за това, а вие ни обвинявате.

Г. Каназирски (д. сг): Ние не Ви обвиняваме.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ ви казвамъ, че ако бѣше само това нововъведение въ законопроекта, то пакъ заслужава да бѣде прокарано съ законъ, защото сме свидетели на много произволни раздавания на мѣста. София е единъ голѣмъ градъ, съ голѣми социални задачи, които не може да удовлетвори, благодарение на това, че загуби своята мера и нейниятъ фондъ отъ недвижима собственост извънредно много намалѣ. Трѣбва това, което е останало, да го запазимъ за общината и да го предадемъ на поколѣнията. И когато нѣкой ще иска да намалява имотитѣ на гр. София, ще трѣбва да се знае, каква е волята на цѣла София: ако се гласува „за“, ще му се даде мѣстото; ако не се гласува „за“, нѣма да му се даде. Това е смисълътъ. Както виждате, това е едно нововъведение, което свидетелствува, че въ Софийската община за въ бъдеще ще трѣбва да цари единъ по-другъ режимъ отъ този, който заварваме при сега действащия законъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Т. Кънчевъ (д. сг): Много по-другъ, но да бѣде по-добъръ, а не по-лошъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стойчо Мошановъ.

С. Мошановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Съгласно чл. 114 отъ конституцията, не може да се пристѣпи къмъ гласуване на никой законопроектъ, безъ да присѣдствуватъ $\frac{1}{3}$ частъ отъ всички народни представители. Въ момента трѣбва да има 95 души, а има само 54.

Нѣкой отъ мнозинството: Много пазите тая конституция!

Ц. Таслаковъ (д.): Вие правите най-голѣмитѣ обструкции, а ходите да разправяте, че Народното събрание не работѣло! Не ви прилича!

С. Мошановъ (д. сг): Ако се касаеше за нарушение на правилника за вътрешния редъ, азъ бихъ мълчалъ. Но при единъ изриченъ текстъ отъ конституцията, който дава известна гаранция, азъ мисля, че не може да продължаваме така. Ако искате да работите, имайте си тукъ болшинството и работете.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. председателътъ ще провѣри и, ако има кворумъ, ще гласуваме.

(Народниятъ представителъ Т. Кънчевъ излиза отъ залата)

И. Василевъ (з): Нека се отбележи, че като се прави въпросъ за кворумъ, г. Теодоси Кънчевъ напуска залата.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Понеже въ заседателната зала нѣма нужното число народни представители, съгласно правилника, ще преустановимъ заседанието.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля да се обяви на г. г. народнитѣ представители, че утре ще почнемъ заседанието по-рано, точно въ 3 ч., понеже е натрупана много работа, съ сѣщия дневенъ редъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Вдигамъ заседанието за утре, съ сѣщия дневенъ редъ.

(Вдигнато въ 8 ч. и 50 м.)

Подпредседатели: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**
Н. ШОПОВЪ

Секретарь: **Н. ГАВРИЛОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**